

SAMSPELETS REGLER

Stiftelsefinansieringens betydelse
för finländska kultur- och bildnings-
organisationers verksamhet

MARIA HIRVI-IJÄS

VAPPU RENKO

EMMI LAHTINEN

Cupores webbpublikationer 66
Kulturpolitiska forskningscentret Cupore
© Skribenterna och Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö 2021
Grafisk form och layout: Tiina Paju
Översättning: Teo Ijäs
ISBN 978-952-7200-60-5 (pdf)
ISSN 1796-9263 (pdf)

SAMSPELETS REGLER

**STIFTELSEFINANSIERINGENS BETYDELSE
FÖR FINLÄNDSKA KULTUR- OCH BILDNINGS-
ORGANISATIONERS VERKSAMHET**

**MARIA HIRVI-IJÄS
VAPPU RENKO
EMMI LAHTINEN**

FÖRORD

Stiftelsefinansieringens många ansikten

I flera finlandssvenska stiftelsers uppdrag finns en gemensam nämnare – att stöda och främja det svenska i Finland genom utbildning och kultur. Det här kultur- och språkbärande uppdraget påverkar hur stiftelserna finansierar olika projekt och aktörer men också vilken relation de skapar till aktörerna. Speciellt komplex blir relationen med de kultur- och bildningsorganisationer som stiftelserna stöder mera långsiktigt och ibland även har varit med om att skapa.

Bör stiftelser ta initiativ till organisationer som i förlängningen förväntas förverkliga deras ändamål och strategiska målsättningar? Stöder stiftelserna då rätt ändamål utgående från sina respektive uppdrag och vad blir genomslaget ur stiftelsernas synvinkel? Blir relationen oklar ifall finansiär och bidragsmottagare uppfattar förhållandet olika?

Tenderar organisationer, vars ekonomi och verksamhet till stora delar vilar på en stark grundfinansiering från stiftelser att växa i volym och utveckla sina uppdrag ibland utan koppling till en större strategisk helhet? Finns det risk för att stiftelser på sikt då finansierar verksamheter som egentligen ska bekostas med offentliga medel? Vilka problem kan uppstå om en mängd mindre organisationer med starkt och kontinuerligt stiftelsestöd tillkommer? Hur styrs och förvaltas de?

Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska folkskolans vänner och Stiftelsen Tre Smeder beslöt hösten 2019 att utreda bakgrunderna för bland annat ovannämnda frågor. Målen var att:

- få underlag för framtida bedömningar och handlingar
- samla kunskap om stiftelsefinansieringens betydelse inom den tredje sektorns kultur- och utbildningsorganisationer
- få mer information om finansieringens genomslag i relation till stiftelsernas syften, stadgar och profileringar.

Utredningen skulle vara tvåspråkig och ge en bred bild av fondernas roll inom kultur- och utbildningssektorn. Därför behövdes en komparativ jämförelse med finska fonder och stiftelser, som sällan har ett rent språkbärande uppdrag – Suomen kulttuurirahasto, Konestiftelsen, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Alfred Kordelinin säätiö och Jane och Aatos Erkkos stiftelse. Finns det skillnader i hur svenskspråkiga och finskspråkiga stiftelser förhåller sig till långsiktig finansiering av projekt och aktörer?

Vi är tacksamma för att det Kulturpolitiska forskningscentret Cupore åtog sig utredningsuppdraget inom ramen för forskningsprojektet ”Stiftelsefinansieringens betydelse och verkan för finländska kultur- och bildningsorganisationers verksamhet”. Cupore är ett sakkunnigorgan inom kulturpolitiken och har den kompetens och erfarenhet som behövdes för uppdraget. Vi vill även tacka alla de kultur- och bildningsorganisationer inom den tredje sektorn som modigt ställt upp för utredningen. Slutligen vill vi tacka våra kolleger på de finska fonder och stiftelser som välvilligt deltagit i projektet.

Vi hoppas att alla inblandade får ny kunskap och nya rön för hur vi bättre kan agera och samverka för att förändra vår värld till det bättre.

Sören Lillkung

Svenska kulturfonden

Stefan Björkman

Föreningen Konstsamfundet

Gun Sandberg-Wallin

Stiftelsen Brita Maria Renlunds
minne

Johan Aura

Svenska folkskolans vänner

Patrik Lerche

Stiftelsen Tre Smeder

SAMMANDRAG

Stiftelserna och fonderna har traditionellt haft en central kulturpolitisk roll i Finland, och den har vuxit under de senaste årtiondena. I och med det har stiftelsernas behov att följa den egna verksamhetens effekter och genomslagskraft. Det här upplägget fungerade som en utgångspunkt för ett forskningsprojekt som genomfördes i Cupore åren 2020–2021. Forskningens syfte var att granska stiftelsefinansieringens roll och effekter på de finländska kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet. Granskningen har genomförts som en jämförande fallstudieforskning. I projektet deltog tio stiftelser och sju kultur- och bildningsorganisationer.

Fem svenskspråkiga stiftelser fungerade som initiativtagare till projektet (Svenska kulturfonden, Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Stiftelsen Tre Smeder). Därtill inbjöds fem finskspråkiga stiftelser att delta (Alfred Kordelinin säätiö, Jane och Aatos Erkkos stiftelse, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Suomen kulttuurirahasto och Konestiftelsen). De medverkande exempelorganisationerna (Baltic Circle, Samarbetsforum, Förbundsarenan, Luckan, Helsingin Barokkiorkesteri, Suomen biotaiteen seura och Tanssin talo) bjöds in på förslag från stiftelserna. De representerar till verksamhetsområde och språk sinsemellan olika kultur- och bildningsorganisationer, som alla erhållit stiftelsefinansiering år 2019.

Forskningens centrala material består av stiftelsernas och exempelorganisationernas intervjuer samt bakgrundskartläggningen av exempelorganisationerna. Utöver det består forskningsmaterialet av stiftelsernas statistikmaterial och av annat dokument- och sekundärmaterial.

Stiftelser och föreningar hör till den tredje sektorn som allmänt anses agera som medlare mellan den privata sektorn (marknaden) och den offentliga sektorn (staten). Till den tredje sektorns karaktärsdrag hör organisering, oberoende från staten, ideell verksamhet, självständighet och frivillighet. Forskningen bidrar med ny kunskap om det civila samhällets olika roller inom kulturpolitiken, om kulturfältets aktörer inom den tredje sektorn samt om de interna relationerna mellan aktörerna (finansierad-finansierad) vilka tidigare granskats relativt lite.

Ur stiftelsernas perspektiv är utdelningen av finansiering en i stadgarna formulerad verksamhetsform, genom vilken stiftelsens syften förverkligas. Kultur- och bildningsorganisationerna har som mottagare av finansiering en central roll i vad man i praktiken får till stånd med hjälp av stiftelsefinansieringen. Ur detta perspektiv skapas stiftelsefinansieringens betydelse och effekter i stiftelsernas finansieringsprocesser och i det samspel mellan

stiftelserna och organisationerna som den ger upphov till. Med grund i analysen har vi dragit fem centrala generella slutsatser:

1. **Stiftelsefinansieringens betydelse och verkan skapas i samspelet mellan stiftelserna och organisationerna.** Den i analysen utformade kugghjulsmodellen beskriver hur förutsättningarna för verkan och genomslag skapas i stiftelsefinansieringens process. Modellen påvisar de lägen för samspel som formas i finansieringsprocessen där såväl stiftelserna som organisationerna kan agera och påverka, och där det enligt analysen finns behov av utveckling. Fyra centrala lägen för samspel hör samman med: kriterier och mål, språk och kommunikation, motivering och öppenhet samt styrning och utveckling.
2. **Stiftelserna intar olika roller i relation till de finansierade kultur- och bildningsorganisationerna.** De här rollerna kan koncentreras till tre olika: finansiär, samarbetspartner och ägare. Forskningen påvisar att stiftelserna kunde tydligare urskilja sina olika roller och rollernas betydelse för de egna målsättningarna.
3. **Uppföljningen och utvärderingen av stiftelsefinansieringens genomslag förutsätter ett tydliggörande av stiftelsens roller och dess uppföljning i finansieringsprocesserna.** För bärkraftigheten av stiftelsernas verksamhet är det viktigt att de utvärderar sin egen verksamhet, förverkligandet av sina målsättningar, sin roll som finansiär samt tar beslut om sina roller och vid behov om förändringen av dem. Stiftelsens olika roller förväntar även olika förhållningssätt och åtgärder av dem som en del av finansieringsprocessen.
4. **Stiftelsefinansieringens karaktär och betydelse är olika på det finskspråkiga och det svenskspråkiga organisationsfältet.** För de svenskspråkiga exempelorganisationerna är stiftelsefinansieringen särskilt betydelsefull då de har en lång gemensam historia med de svenskspråkiga stiftelserna samt gemensamma målsättningar som gäller stärkandet av det svenska språkets och kulturens ställning och bevarande. Detta har styrt de svenskspråkiga exempelorganisationerna att söka finansiering särskilt från de svenskspråkiga stiftelserna. Samtidigt har organisationernas förtroende för den offentliga sektorn som finansiär av verksamheten förblivit svag.

5. **Stiftelsefinansieringen har oundvikligen en relation till offentlig finansiering.** Stiftelsefinansieringen och annan finansiering förenas i organisationernas verksamhet. Därför påverkas stiftelsefinansieringens betydelse av organisationernas övriga finansieringskällor och dessas stabilitet. I flera av exempelorganisationernas verksamhet betonas utöver stiftelsefinansiering även offentlig finansiering. Förtydligandet av de olika sektorernas roller förutsätter dialog och forskning om samarbetet mellan stiftelserna och offentliga aktörer, om identifierandet av gemensamma mål, ansvarsfördelning och bärkraftighet.

INNEHÅLL

	Förord	4
	Sammandrag	6
	Figurer och tabeller	10
1	Inledning	11
	1.1 Stiftelser och organisationer som delar av den tredje sektorn	12
	1.2 Stiftelserna som finansiärer av den tredje sektorn	16
	1.3 Forskningsfrågor	17
	1.4 Rapportens struktur	18
2	Granskningens synvinklar och metoder	19
	2.1 Språk och hållbarhet	19
	2.2 Finansieringsprocessen och samspelet	21
	2.3 Centrala begrepp, material och metoder	24
3	Stiftelserna	30
	3.1 Syftet styr stiftelsernas verksamhet	30
	3.2 De granskade stiftelserna i ett nötskal	33
	3.3 Värdegrund, språk och beständighet	44
	3.4 Kultur- och bildningsorganisationerna som mål för stiftelsernas verksamhet	45
4	Exempelorganisationerna	48
	4.1 Presentation av och utgångspunkterna för exempelorganisationerna	48
	4.2 Värden, målsättningar och verksamhet	57
	4.3 Exempelorganisationernas finansieringsstrukturer	59
5	Lägen för samspel i finansieringsprocessen	65
	5.1 Stiftelsefinansieringens kugghjulsmodell	65
	5.2 Finansieringsprocessens utgångspunkter	67
	5.3 Ansökningskriterier och målsättningar	69
	5.4 Språk och kommunikation	72
	5.5 Motiveringar och öppenhet	75
	5.6 Styrning och utveckling	78
6	Stiftelsefinansieringens karaktär	80
	6.1 Stiftelsefinansieringens betydelse i relation till organisationens övriga finansiering	80
	6.2 Stiftelsefinansieringens karaktär på det finskspråkiga och det svenskspråkiga organisationsfältet	81
	6.3 Stiftelsefinansiärens ansvar	83
	6.4 Projektfinansiering, basfinansiering och projektifiering	85
	6.5 Samspelets utveckling: framtidens förhoppningar och utmaningar	86
7	Sammanfattning och slutsatser	89
	Källor	97
	Bilaga. Bakgrundskartläggningen	103

Figurer och tabeller

FIGURER

FIGUR 1.	Positioneringen av stiftelser samt kulturorganisationer inom olika sektorer.	15
FIGUR 2.	Stiftelsernas finansieringsprocess enligt den logiska modellen.	22
FIGUR 3.	Stiftelserna och kultur- och bildningsorganisationerna som en del av finansieringsprocessen.	22
FIGUR 4.	Stiftelserna i granskningen ordnade efter året de grundades.	31
FIGUR 5.	Finansieringskällornas andel av exempelorganisationerna budgetar 2019.	60
FIGUR 6.	Stiftelsefinansieringen som exempelorganisationerna sökt under de tre senaste åren.	61
FIGUR 7.	Stiftelsefinansieringens kugghjulmodell: finansieringsprocessen enligt den logiska modellen och lägen för samspel.	66

TABELLER

TABELL 1.	Stiftelserna i granskningen.	25
TABELL 2.	Exempelorganisationer i granskningen.	26
TABELL 3.	Forskningsmaterial.	26
TABELL 4.	Stiftelsernas offentliga strategier 2020.	28
TABELL 5.	Allmän översikt över hur stiftelserna i granskningen grundats.	32
TABELL 6.	Källorna exempelorganisationerna sökt basfinansiering från de senaste tre åren.	63
TABELL 7.	Källorna exempelorganisationerna sökt projektfinansiering från de tre senaste åren.	64
TABELL 8.	De granskade stiftelsernas ansökningsutlysningar för organisationer 2019.	70
TABELL 9.	Ansökan och språkalternativ 2019.	73
TABELL 10.	De granskade stiftelsernas strukturer för bedömning och beslutsfattande.	75
TABELL 11.	Utvecklingsmöjligheter i samspelet mellan stiftelser och organisationer som en del av finansieringsprocessen.	91
TABELL 12.	Stiftelsens roller i relation till organisationerna.	92
TABELL 13.	Stiftelsens roller och åtgärder i finansieringsprocessen.	94

1. INLEDNING

Stiftelserna och fonderna har traditionellt haft en central kulturpolitisk roll i Finland, och den har vuxit under de senaste årtiondena (bla. Hirvi-Ijäs, 2014, s. 63; Ruusuvirta & Saukkonen, 2015; Suomen Kulttuurirahasto, 2008, s. 23–24). I och med det har stiftelsernas behov att följa den egna verksamhetens effekter och genomslagskraft. Det här upplägget fungerade som en utgångspunkt för ett forskningsprojekt som genomfördes i Cupore åren 2020–2021. Den här rapporten sammanfattar forskningens resultat. Forskningens syfte är att granska stiftelsefinansieringens roll och effekter på de finländska kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet.

Fem svenskspråkiga stiftelser har fungerat som initiativtagare till projektet: Svenska kulturfonden, Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Stiftelsen Tre Smeder. Därtill deltog fem finskspråkiga stiftelser i projektet: Alfred Kordelinin säätiö, Jane och Aatos Erkkos stiftelse, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Suomen kulttuurirahasto och Konestiftelsen.¹

Baserat på förslag från stiftelserna inbjöds sju kultur- och bildningsorganisationer att delta i projektet.² Alla medverkande organisationer har erhållit stöd från en eller flera av de medverkande stiftelserna. Kultur- och bildningsorganisationerna (hädanefter exempelorganisationerna) är Baltic Circle, Samarbetsforum, Förbundsarenan, Luckan³, Helsingin Barokkiorkesteri, Suomen biotaiteen seura och Tanssin talo.

Forskningen ramar in av tanken att den samhällsliga verksamheten delas in i olika sektorer: den offentliga, privata och tredje sektorn.⁴ Vår granskning fokuseras på aktörer som hör till den tredje sektorns kärna: stiftelserna och kultur- och bildningsorganisationer de finansierar. Forskningen koncentrerar sig således på aktörernas kontakter inom den tredje

1 De inbjudna stiftelserna valdes i samråd med de stiftelser som initierat utredningen. Bland finskspråkiga stiftelser representerar de inbjudna aktörerna till sin storlek och sina verksamhetsområden centrala finansiärer av kultur- och bildningsorganisationer.

2 Stiftelserna föreslog en rad kultur- och bildningsorganisationer med olika verksamhetsformer och -områden, och med sinsemellan olika relationer till stiftelsefinansiering. Bland förslagen valde vi ut sju exempelorganisationer.

3 Namnet Luckan samlar en grupp olika svenskspråkiga aktörer som verkar på 12 olika orter i Finland. I den här utredningen granskas endast Luckan i Helsingfors.

4 Ibland urskiljs även en flexibelt organiserad fjärde sektor (se ex. Renko, Ruusuvirta, Forsell & Häyrynen, 2018).

sektorn. Den producerar information om det civila samhällets olika roller inom kulturpolitiken, om kulturfältets aktörer inom den tredje sektorn samt om de interna relationerna mellan aktörerna (finansiär-finansierad) vilka tidigare granskats relativt lite. (Se Ruusuvirta 2019, 28.)

Projektet genomfördes av Cupores specialforskare Maria Hirvi-Ijäs, forskare Vappu Renko och forskare Emmi Lahtinen. I bakgrundsarbetet och datainsamlingen deltog även högskolepraktikant Rosa Aalto.

1.1 Stiftelser och organisationer som delar av den tredje sektorn

Stiftelser, föreningar och kooperativ bildar kärnan i den tredje sektorn⁵ i Finland (Helander, 1998, s. 2; Ruusuvirta, 2019, s. 29; Manninen, 2005, s. 11). Den tredje sektorns aktörer anses allmänt agera som mellanhänder mellan den privata sektorn (marknaden) och den offentliga sektorn (staten). De stöder och genomför mångsidig konst- och kulturverksamhet, lyfter fram nya initiativ och fungerar i samarbete med de andra sektorerna. (Ex. Kangas, 2003; Manninen, 2005.) Sedan 1990-talet har den tredje sektorn expanderat i Finland (Manninen 2005, s. 11) och kulturföreningarnas andel av alla föreningar i landet har vuxit (Helander, 2001; Ruusuvirta, 2019, s. 30–31; Siisiäinen & Kankainen, 2009).

Även om gränsdragningarna mellan sektorerna inte alltid är tydliga går det att urskilja deras karaktärsdrag och verksamhetsmodeller (se Ruusuvirta, 2019). Till den tredje sektorns karaktärsdrag hör organisering, oberoende från staten, ideell verksamhet, självständighet och frivillighet (Manninen, 2005, s. 11; Salamon & Anheier, 1992; Ruusuvirta, 2019, s. 18–21).

Organisering betyder att aktörerna inom den tredje sektorn är formellt organiserade. Det här skiljer dem till exempel från familjer eller oorganiserade grupper. Självständigheten, den ideella verksamheten och oberoendet från staten särskiljer den tredje sektorn från den offentliga sektorn och marknadssektorn.⁶ Aktörerna inom den tredje sektorn kan själva bestämma över den egna verksamheten och genomföra egna målsättningar, som utgångsmässigt hänför sig till att i stället för ett vinstdrivande syfte exempelvis främja specifika värden eller allmännyttan. Frivilligheten hänvisar till det

5 Till den tredje sektorn hänvisas i olika länders kontext bland annat med begreppen *non-profit sector*, *civil sector* ja *non-governmental sector* (se Manninen, 2005, s. 11; Ruusuvirta, 2019, s.18).

6 Även om stiftelserna utgångsmässigt är självständiga och obundna som aktörer inom den tredje sektorn, begränsar den offentliga administrationen deras verksamhet till exempel genom lagstiftning.

civila samhället och hur främjandet av allmännyttan är utgångspunkten för den tredje sektorns verksamhet (Ruusuvirta, 2019, s. 18–21; Salamon & Anheier, 1992.)

I vår granskning koncentrerar vi oss på stiftelser samt kultur- och bildningsorganisationer som aktörer i den tredje sektorn. **En stiftelse** kan definieras som en självständig juridisk person som grundats för förvaltandet av för ett specifikt ändamål överlåtten egendom (HE 166/2014). Definitionen är baserad på Finlands stiftelselag (487/2015) och på lagen om införande av stiftelselagen (488/2015). Lagstiftningen styr grundandet av stiftelsen och dess verksamhet. Enligt stiftelselagens paragraf 2 § ska stiftelsen ha ett nyttigt ändamål. Ändamålet får inte vara att bedriva affärsverksamhet eller bereda någon i närstående krets ekonomisk fördel. I praktiken är det fråga om skifte av egendom som skall syfta till någon slags samhällelig nytta (Venho, 2018, s. 7).

Stiftelserna kan indelas på olika sätt på basis av deras verksamhetsfält och verksamhetsformer.⁷ Stiftelserna som är verksamma inom kulturfältet kan delas in i finansierande kapitalstiftelser samt till exempel stiftelser som upprätthåller konst- och kulturinstitutioner (Ruusuvirta, 2019, s. 31).⁸ Stiftelserna som medverkar i forskningsprojektet är kapitalstiftelser varav en del även har egen kulturverksamhet.⁹ De granskade stiftelserna stöder kultur- och bildningsorganisationer genom stipendier, stöd och andra finansieringsformer.

Kultur- och bildningsorganisationerna hänvisar till aktörer i det civila samhället som i vår granskning har föreningsform och som styrs av föreningslagen (503/1989). En förening kan definieras som ett samfund

7 Se ex. kategoriseringen av stiftelsernas verksamhetsområden, den s.k. ICNPO-klassificeringen (Ahdekivi, 2014, s. 10).

8 Kapitalstiftelserna delar ut stipendier ur förmögenhetens avkastning som de förvaltar, understöd eller stipendier till verksamhet som stöder deras egna ändamål och värden. Verksamhetsstiftelserna har i sin tur grundats för att sköta olika uppgifter eller funktioner. Uppdelningen speglar den allmänna tudelningen i kapitalstiftelser (investeringsstiftelser) och verksamhetsstiftelser (institutionsstiftelser). Som en blandform fungerar stiftelser som både delar ut understöd och driver egen verksamhet eller egna projekt. (Venho, 2018, s. 7.) Av kulturstiftelserna är mer än två tredjedelar investeringsstiftelser som delar ut stipendier. (Ruusuvirta & Saukkonen, 2015, s. 371).

9 Under år 2019 delade de medverkande stiftelserna ut stipendier om sammanlagt 187 miljoner euro. De största utdelningarna hade Svenska kulturfonden (40 M€), Suomen Kulttuurirahasto (39 M€), Jane och Aatos Erkkos stiftelse (33 M€) och Konestiftelsen (30 M€). Summorna innefattar stöd till alla mottagargrupper och verksamhetsområden. (Källa: stiftelsernas årsberättelser.)

som grundats för att förverkliga ett gemensamt ideellt ändamål.¹⁰ Enligt föreningslagens första paragraf får man bilda en förening för gemensamt fullföljande av ett ideellt syfte, och syftet får inte strida mot lag eller god sed. En förening kan idka närings- eller förvärvsverksamhet som bestäms i stadgarna, som annars direkt hör samman med ändamålet eller som har ringa ekonomisk betydelse. Verksamheten för en ideell förening kan inte till sin natur vara huvudsakligen ekonomisk. (503/1989, 5 §.)

Värdegrunden är den centrala faktorn som förenar stiftelser och kultur- och bildningsorganisationer. Det ideella utgör kärnan i verksamheten (Se Ruusuvirta 2019, s.33), och utgångspunkten för många stiftelser och organisationer är att verka för allmännyttan. De här allmännyttiga samfundet och deras samhällliga arbete har beviljats skattelättnader (Stiftelser och fonder rf, 2019).¹¹

En central faktor som skiljer stiftelserna från kultur- och bildningsorganisationerna är att stiftelserna varken har medlemmar eller ägare (Ruusuvirta, 2019, s. 31). Stiftelserna måste ändå alltid ha en styrelse som ansvarar för att verksamheten följer både stiftelsens egna stadgar och stiftelselagstiftningen. Stiftelsen skiljer sig från föreningen också för att det bara begränsat går att ändra stiftelsens syfte.¹²

Stiftelserna samt kultur- och bildningsorganisationerna går att placera på lite olika sätt på den otydliga gränsen mellan den tredje sektorn och de andra sektorerna (figur 1). Då grunden till stiftelsernas kapital ofta ligger i den privata sektorns vinster kan de placeras delvis i gränzonen mellan den tredje sektorn och den privata sektorn (Hirvi-Ijäs, 2014, s. 63). Gränsdragningen mellan de olika sektorerna har försvårats ytterligare under de senaste decennierna. Exempelvis har flera funktioner i den tredje sektorn flyttat sig från en politisk, ideologisk och bredare samhälllig betoning mot produktion av offentlig service. Förflyttningen från ideologi till service,

10 Enligt föreningslagen kan en förening bildas genom en överenskommelse mellan tre individer, samfund eller stiftelser med intention till medlemskap.

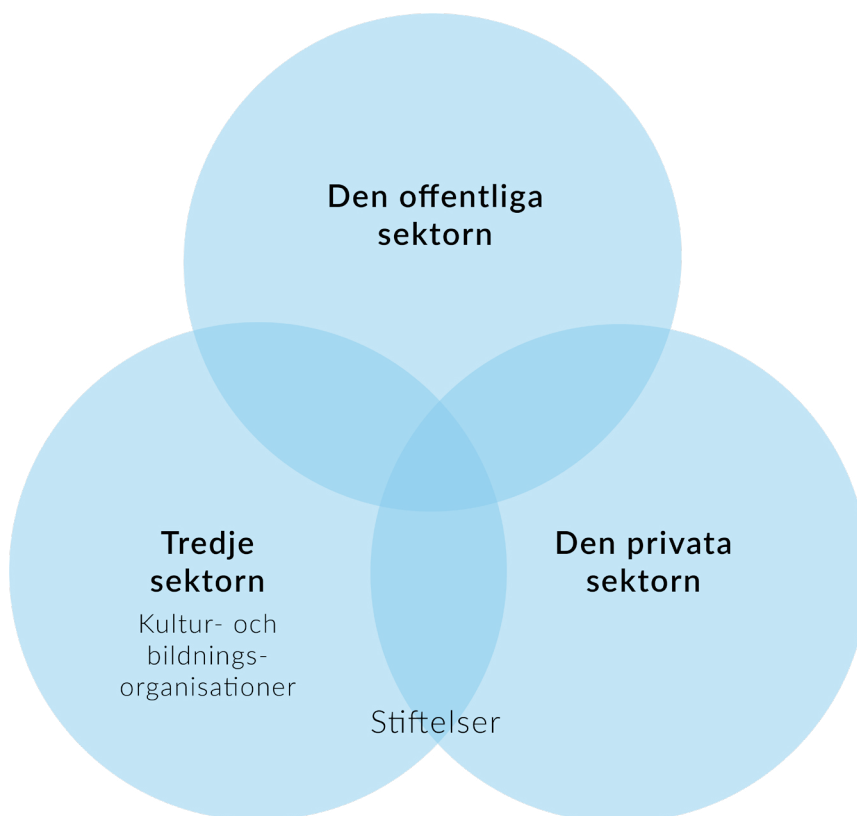
11 Stiftelser och föreningar är allmännyttiga i de fall deras stadgar och verksamhet uppfyller alla av följande förutsättningar: 1) De verkar endast och direkt för allmännyttan på materiella, andliga, sedliga eller samhällliga sätt; 2) Deras verksamhet riktar sig inte endast på begränsade persongrupper och 3) de producerar inte ekonomiska fördelar för de inblandade genom sin verksamhet, eller i form av dividender eller oskäligt höga löner eller andra fördelar. (Ex. Stiftelser och fonder rf, 2019.) Allmännyttighet är ändå inte en entydig sak. ”Tätä havainnollistaa muun muassa se, että Suomen lainsäädännössä yleishyödyllisyyteen viitataan ainakin 26 säädöksessä ja 68 pykälässä” (Pihlaja, 2010, s. 53; Justitieministeriet, 2006).

12 <https://saatiotrahastot.fi/tietoa-saatiosta/> [hämtad 25.3.2020].

privat till halvoffentlig och från självständig till styrd har setts som ”den nya tredje sektorns” egenskaper. (Ruusuvirta, 2019, s. 29; Saukkonen, 2013, s. 8.)

FIGUR 1.

Positioneringen av stiftelser samt kultur- och bildningsorganisationerna inom olika sektorer.

Källa: Hirvi-ljäs, 2014, s. 25.

1.2 Stiftelserna som finansörer av den tredje sektorn

Stiftelserna är utöver en del av den tredje sektorn även en betydlig finansör av den tredje sektorn. 2019 stödde Stiftelser och fonder rf:s¹³ medlemsstiftelser vetenskaplig forskning med sammanlagt 245 miljoner euro, konsten med 68 miljoner euro och annan utveckling av samhället med 157 miljoner euro (Raivio, Aho, Värre & Larvus, 2020, s. 17). En stor del av finansieringen som beviljas av stiftelserna är individuella stipendier eller så riktas de till arbetsgrupper eller större projekt. Det finns inga exakta uppgifter speciellt om stiftelsefinansieringen till aktörerna med FO-nummer inom den tredje sektorn.

I en färsk utredning om stiftelsefinansieringens fördelning (Raivio mfl., 2020) lyfts för första gången det civila samhällets aktörer fram separat. På basis av utredningen går det allmänt att se att stiftelsefinansieringen är signifikant för aktörerna inom den tredje sektorn. Åtminstone en femtedel¹⁴ av stiftelsefinansieringen för samhällelig utveckling riktades till kultur- och bildningsorganisationer liksom fem procent av stödet till konstområden.¹⁵ (Raivio mfl., 2020, s. 19–20.)

Stiftelserna har en central roll i det finländska kulturfältet och de hör till produktions- och stödkonstruktionerna för alla konstområdena (Hirvi-Ijäs & Sokka, 2019, s. 24–25; Saukkonen, 2014; Suvikumpu, 2017). Särskilt på 2000-talet har stiftelsernas finansiering av konst och kultur vuxit mera än det offentliga stödet (Jokinen & Rautiainen, 2008, s. 195; Rautiainen, 2008, s. 90–92, 98; Ruusuvirta & Saukkonen, 2015, Saukkonen, 2014, s. 10).

13 Stiftelser och fonder rf (tidigare Delegationen för stiftelser och fonder) är en förening för finländska beviljare av stipendier som består av 206 medlemmar. <https://saatiotrahastot.fi/meista/> [hämtad 16.10.2020].

14 Kulturarbete 18,9 M€, föreningsverksamhet 9 M€ samt vetenskaplig fostran och bildningsarbete 5,2 M€ (Raivio mfl., 2020, s. 20).

15 Annat stöd för konst 3,3 M€. ”Taiteen muu tukeminen sisältää pääasiassa residenssitoimintaa ja vastaavien infrastruktuurien ylläpitoa sekä muiden säätiöiden tukemista erotuksena muihin luokkiin, joissa tuetaan pääasiassa henkilöitä.” (Raivio, Larvus, Aho, Kilpinen & Sepponen, 2020, s. 22.)

Stiftelsefinansieringens andel inom hela kulturfältet har fortsättningsvis ändå varit liten i jämförelse med den offentliga finansieringen.¹⁶

Relationen mellan aktörerna inom den tredje sektorn och den offentliga sektorn i Finland har traditionellt varit nära (Ruusuvirta, 2019, s. 24). Vår granskning fokuserar på en tidsperiod där denna relation på många sätt är under förändringspress. Konsten och kulturens utsikter att få offentlig finansiering har försämrats av åtstramningen av den offentliga ekonomin och de förutsedda sjunkande intäkterna från tipsmedlen (se Huntus, 2020, s. 8). Det offentliga stödet till kulturverksamhet har ifrågasatts och utsatts för nedskärningar de senaste åren (Ruusuvirta, 2019, s. 24, 26). Därför har den offentliga sektorn riktat allt större förväntningar på den tredje sektorn som finansiär och genomförare av verksamhet (se Huntus, 2020). Coronapandemin 2020 har medfört ytterligare utmaningar för såväl den offentliga, privata som den tredje sektorn. Pandemin har ytterligare pressat den offentliga ekonomin, påverkat företagets aktieemission, sänkt tipsmedelsintäkter och intäkterna från kultur- och bildningsfältets aktörers egen verksamhet.

1.3 Forskningsfrågor

I den här forskningen granskar vi stiftelsefinansieringens betydelse för och effekt på kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet i Finland. Ur stiftelsernas perspektiv är utdelningen av finansiering en i stadgarna formulerad verksamhetsform, genom vilken stiftelsens målsättning förverkligas (Stiftelselagen 487/2015). Finansiering är ett sätt att främja och utveckla verksamhet som stöder och motsvarar stiftelsernas egna syften och värden (Venho, 2018, s. 7). Kultur- och bildningsorganisationerna har som mottagare av finansiering en central roll i vad man i praktiken får till stånd med hjälp av stiftelsefinansiering. Valet av den här betoningen baserar sig på tolkningen att stiftelsefinansieringens betydelse och effekt skapas i stiftelsernas finansieringsprocesser och i det samspel mellan stiftelserna och organisationerna som den ger upphov till.

16 UKM:s budgetproposition för konst och kultur 2020 är ungefär 550 miljoner euro. Statens stöd till kulturen år 2019 uppskattas till 1,3 miljarder euro, varav finansiering av konst var ca 450 M€ (Jakonen, Kurlin Niiniaho, Oksanen-Särelä & Sokka, 2021). Stiftelsernas direkta stöd till olika konstområden är ändå ansevärt. ”Yksin vuonna 2017 säätiötukea myönnettiin lähes 62 miljoonaa euroa, joka on miltei tuplata valtion Taiteen edistämiskeskuksen 35 miljoonan euron tuki.” <https://saatiotrahastot.fi/juttuarkisto/tuore-selvitys-saatiot-tukivat-taidetta-ja-kulttuuria-lahes-62-miljoonalla-eurolla-vuonna-2017-kolmessa-vuodessa-tukea-yli-155-miljoonaa-2/> [hämtad 12.10.2020].

Våra forskningsfrågor är:

- Hur ser stiftelserna på kultur- och bildningsorganisationerna som finansieringsmål?
- På vilka olika sätt finansierar stiftelserna kultur- och bildningsorganisationer?
- Vilken betydelse har stiftelsefinansieringen för kultur- och bildningsorganisationerna?
- Hur fungerar stiftelsernas stipendieprocesser ur kultur- och bildningsorganisationernas synvinkel?
- Hur ser stiftelserna och kultur- och bildningsorganisationerna på sin verksamhet och relation i framtiden?

I forskningsprojektet granskar vi tio stiftelser samt sju kultur- och bildningsorganisationer som de finansierar (se kap. 2.3) Genom att svara på forskningsfrågorna utreder vi vad som fungerar i samspelet och vad som kunde utvecklas. Anmärkningsvärt är att forskningens fokus ligger på stiftelsefinansieringens betydelse och verkan för exempelorganisationerna i allmänhet – inte på en enskild stiftelse eller organisation i sig.¹⁷

1.4 Rapportens struktur

I kapitel två beskriver vi granskningens synvinklar samt presenterar forskningens material och metoder. I kapitel tre och fyra analyserar vi utgångspunkterna för stiftelsernas samt kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet. Kapitel fem analyseras relationen mellan aktörerna och samspelet inom ramen för stiftelsernas finansieringsprocesser. I kapitel sex diskuterar vi stiftelsefinansieringens karaktär i relation till organisationernas andra finansieringskällor. I kapitel sju presenterar vi en sammanfattning och de centrala slutledningarna.

¹⁷ Vår forskning granskar inte understödmängden stiftelserna beviljar eller hur finansieringen riktas och fördelas allmänt. Vi utvärderar inte heller organisationernas verksamhet som tar emot stipendier eller hur verksamheten lyckats, och utvärderar inte heller hur de finansieringsmottagande kultur- och bildningsorganisationernas verksamhetsprodukter motsvarar stiftelsernas och/eller organisationernas egna målsättningar. (Jmf. Heikkilä, 2017.)

GRANSKNINGENS SYNVINKLAR OCH METODER

2.1 Språk och hållbarhet

Det finns både finsk- och svenskspråkiga aktörer bland stiftelserna och exempelorganisationerna. Flera är även verksamma på engelska. Språket bildar således en av forskningsprojektets dimensioner. Forskningen ger information om hurdana skillnader och likheter stiftelsefinansieringen har ur de organisationers synvinkel som är verksamma på olika språk.

Antagandet är att finansieringen av finsk- och svenskspråkiga organisationer har formats att bli delvis olika och att relationen mellan de svenskspråkiga stiftelserna och de svenskspråkiga organisationerna tydligt skiljer sig från de finskspråkiga stiftelsernas relation till organisationsfältet. I bakgrunden verkar tanken om att kulturaktörerna i det svenskspråkiga Finland förlitar sig på stiftelsefinansiering och därmed inte deltar i den offentliga kulturpolitiken på samma sätt som de finskspråkiga kulturaktörerna ("Vi har ju våra fonder"). Därmed skulle den svenskspråkiga kulturverksamheten i Finland inte på samma sätt vara beroende av de offentliga finansieringsstrukturerna som den finskspråkiga kulturverksamheten ("Ni har ju era fonder"). (Hirvi-Ijäs, 2014, s. 14.)

Hållbarhet är den andra av granskningens genomgående teman. I en snäv bemärkelse kopplas hållbarheten till enskilda stiftelsers och organisationers verksamhet. Hållbarhet är ett centralt mål både för stiftelsernas och organisationernas verksamhet; båda strävar till en långsiktig verksamhet. Det är viktigt för stiftelsernas verksamhet och kapitalförvaltning att det är möjligt att förverkliga målsättningarna även i framtiden.¹⁸ Stipendie-stiftelsernas syften är alltså ett balanserande mellan gången tid, nutid och framtid: syften som formulerats tidigare tolkas och genomförs idag. Samtidigt måste stiftelserna se till att det är möjligt att uppnå målsättningarna även i framtiden.

18 Enligt publikationen *Hållbar medelsanvändning i stiftelser* (2012): "Principen för en stiftelses verksamhet är att stiftelsens resurser ska användas så väl som möjligt för förverkligandet av ändamålet. Verksamheten som sträcker sig långt in i framtiden förutsätter att medelsanvändningen inte får leda till att stiftelsens kapital på ett bestående sätt minskar, men inte heller till att bli ett självändamål i avsikt att öka egendomens värde, till exempel genom en alltför försiktig utdelningspolitik. Målet för stiftelsens medelsanvändning är att uppnå denna balans." (Hohti & Kilpinen, 2012, s. 6.)

Hållbarheten kopplas även till finansieringskällorna i organisationernas verksamhet. Den ideella verksamheten begränsar finansieringskällorna och det är inte i längden hållbart att vara beroende av en finansieringskälla (Hirvi-Ijäs, 2014, s. 78). Utöver finansieringskällorna påverkas hållbarheten av organisationernas verksamhet bland annat av understödets storlek, användningstid samt ansöknings- och användningskriterium. De här definierar verksamhetens tidsram och hurdan verksamhet organisationerna klarar av att genomföra.

I en bredare bemärkelse hör hållbarhet samman med stiftelsernas och organisationernas verksamhet som en del av kulturell hållbarhet: stiftelserna och organisationerna främjar på många sätt förutsättningarna för kulturellt hållbar utveckling som till exempel kulturell mångfald och bevarandet av kulturarv (se ex. Hirvi-Ijäs, 2014, s. 73). Alla medverkande stiftelser betonar i sina värden den starka kulturella grunden och kulturens samhälleliga betydelse för hållbar utveckling, speciellt ur de kommande generationernas synvinkel.¹⁹

De svenskspråkiga stiftelsernas och organisationernas position har konstaterats vara olika ur den kulturella hållbarhetens synvinkel. Främjandet av kulturell hållbarhet är kärnan i deras verksamhet: de svenskspråkiga stiftelserna och organisationernas verksamhet betonar det svenska språkets och kulturens grundlagsstiftade jämlika ställning, samt dess upprätthållande och utvecklande i Finland.²⁰ Det här ger ytterligare motiv för ett långsiktigt skydd av svenskspråkig kultur- och bildningsverksamhet inom organisationsfältet.

Finansieringsgrundens bredd och samarbetet mellan olika sektorer främjar i sin tur kulturpolitikens hållbara utveckling. Således har man sett stiftelsefinansieringens starka roll i det svenskspråkiga Finland utöver som en fördel också som en risk, då den kan leda till ett försvagat perspektiv på svenskspråkig kultur (Hirvi-Ijäs, 2014, s. 15, 74, 80).

19 Kulturen är en dimension av hållbar utveckling, tillsammans med den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen. Se bla. Dessein et. al., 2015.

20 Finlands grundlag 17 §. Ks. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731> [hämtad 14.10.2020].

2.2 Finansieringsprocessen och samspelet

Vår granskning fokuseras på stiftelsernas beviljade finansiering och det samspel som föds i samband med det. Enligt vårt synsätt är ett samspel en förutsättning för uppkomsten av stiftelsefinansieringens betydelse och verkan. Vi närmar oss stiftelsefinansieringen som en process, som för samman stiftelserna som beviljare av finansiering och organisationerna som ansökare och mottagare.

Förenklat bildar stiftelsefinansieringens process en linjär serie händelser som man i olika utvärderingar beskriver som en så kallad logisk modell (se bla. McCawley, 2001; Sokka & Jakonen, 2020). Ur stiftelsens synvinkel fungerar stiftelsens kontext, situation och målsättningar (situation) som den logiska modellens utgångspunkter. De här utgångspunkterna bildas av stiftelsens målsättning och värden samt av möjliga varierande målsättningar.

Att dela ut finansiering är stipendiestiftelsernas centrala åtgärd för att uppnå de egna målsättningarna. Pengarna bildar de resurser stiftelserna har att använda (*input*), och genom att kanalisera dem resulterar de i produkter (*outputs*). Till produkterna hör offentliggörande av olika stödformer, mottagande av ansökningar och den grupp sökande som bildas, utvärdering av ansökningarna, beslutsfattande och till sist den grupp mottagare av finansiering som bildas. Ur det här följer olika effekter (*outcomes*) som kan förverkligas i olika former och tidsperioder. Om effekterna motsvarar stiftelsernas målsättningar kan man tala om genomslag.²¹ (Figur 2.)

Bakom den logiska modellen finns tanken om kausal orsak/verkan-relation: den representerar idealbilden av en process där aktörerna rationellt tar sig till de eftersträvade effekterna (McCawley, 2001). I praktiken rör sig finansieringsprocesserna sällan linjärt, och många olika aktörer deltar som kan ha tolkningar och åsikter om processen och dess förlopp. Inom förvaltningsforskningen har man också specificerat den förenklade granskningen av orsak-verkan med en modell där man lyfter fram de olika aktörernas roll som en del av processen. (Se Kaufman, 1987, s. 10–11; Uusikylä, 2019, s. 45.)

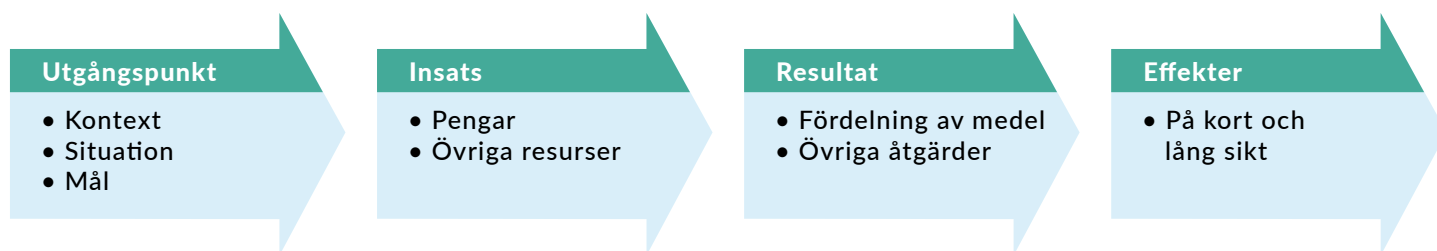
21 Genomslag har blivit ett centralt begrepp även inom kulturpolitiken speciellt under de senaste årtiondena. Den kopplas bredare till konkurrensstaten och det nya offentliga ledarskapets utveckling (ex. Sokka & Jakonen, 2020). Det finns ingen entydig definition av genomslagskraft, utan den är kopplad till varje enskild utgångspunkt, situation och synvinkel (Jakonen, 2016; Kettunen, 2016; Rajavaara, 2006; Sokka & Jakonen, 2020, s. 59). På ett allmänt plan syftar genomslagskraft på den förändring som eftersträvas (Sokka & Jakonen, 2020, s. 59). Den är mera varaktig och bredare än enskilda effekter. Genomslaget är en process vars varje delområde har betydelse.

Sett ur den här synvinkeln är det inte enbart fråga om stiftelsernas målsättningar och verksamhet i stiftelsefinansierings process, utan att även mottagarna och ansökarna av finansiering innehar en väsentlig roll. Stiftelsefinansieringen kan då ses som en process där både stiftelsernas och finansieringsmottagarnas synvinklar möts. (Figur 3.)

Stiftelserna fördelar och kultur- och bildningsorganisationerna söker finansiering för att främja det egna ändamålet, de egna värdena och målsättningarna. Finansieringen som organisationen får möjliggör åtgärder som leder till olika effekter: materiella, andliga, kulturella, direkta eller indirekta (se. Sokka ym., 2017; Suvikumpu, Tikka & Saukkonen, 2014, s. 6). Effekterna kan vara sådana som stiftelsen som finansiär strävar efter att uppnå. Då kan man tala om genomslag ur stiftelsernas synvinkel (bla. Saukkonen, 2015; Suvikumpu mfl., 2014).

FIGUR 2.

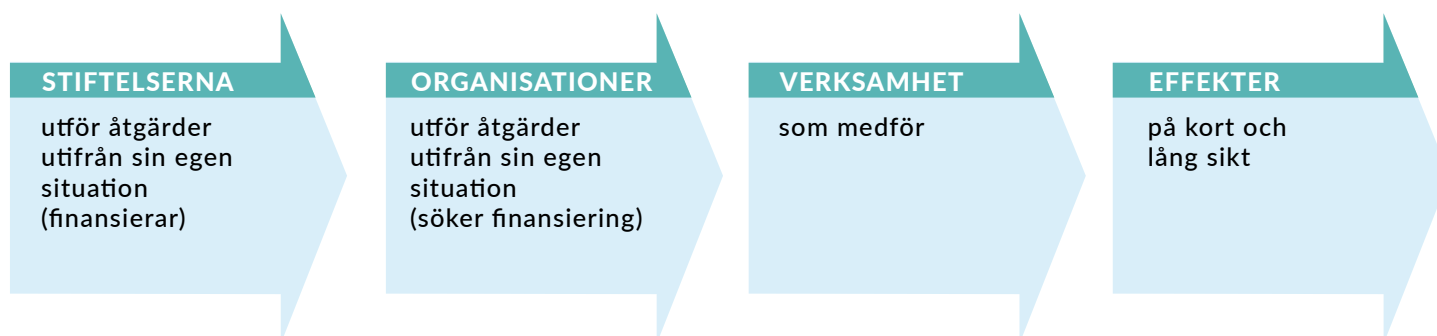
Stiftelsernas finansieringsprocess enligt den logiska modellen.

Efter McCawley, 2001.

FIGUR 3.

Stiftelserna och kultur- och bildningsorganisationerna som en del av finansieringsprocessen.

Efter Kauffman, 1987; Uusikylä, 2019.

I publikationen *Stiftelser med genomslagskraft!* (Suvikumpu mfl., 2014) beskrivs genomslaget ur stiftelsernas synvinkel som en förändring man strävar efter, ”att göra rätt saker rätt”. Med utvärdering av genomslag menar man hur man reder ut hur stiftelserna har lyckats med att uppnå egna målsättningar och samtidigt uppnå den förändring man vill ha. Således närmar man sig utvärderingen av genomslag ur stiftelsernas egna syftens och målsättnings synvinklar. Utvärderingen av genomslag skapar information om hur väl stiftelsernas verksamhet genomför de stadgade målen och de definierade strategiska tyngdpunkterna. (Suvikumpu mfl., 2014, s. 4.)

Kombinerat med den logiska modellens struktur kan man se genomslaget som en cirkel där verksamhetens effekter och genomslag speglas tillbaka på början av processen: aktörernas utgångspunkter, situation och målsättningar (se bla. Sokka & Jakonen, 2020, s. 61).²² Ur det här perspektivet är genomslaget en kontinuerlig process (se Heikkilä, 2017, s. 16).

Genomslag är ändå inte en verksamhet i sig utan dess följder (Suvikumpu mfl., 2014, s. 6). De här följderna produceras av mottagarna av finansiering, för vilka stiftelsernas ekonomiska stöd möjliggör en mångsidig verksamhet. Således är det möjligt att effekterna även är sådana som stiftelsen inte själv strävat efter men nog eftersträvats av organisationen som mottagit finansiering. Då är det fråga om genomslag även ur organisationens synvinkel.

Forskningsprojektets grund ligger i de svenskspråkiga stiftelsernas behov av att få information om och följa upp betydelsen och verkan av sin finansiering i relation till sina egna syften. Ur ett processperspektiv föds finansieringens betydelse och verkan i samspel: samspelet är en dimension av genomslagskraften i stiftelsernas verksamhet.²³

22 Tidigare forskning har även lyft fram problemet med utvärderingen av genomslag. Bredden av stiftelsernas målsättningar, åtgärder och följder samt den långa tidsperioden gör det svårt att utvärdera genomslag: ”Vaikutukset, joita voidaan pitää vaikuttavuutena, ovat vain harvoin niin selkeitä, välittömiä ja yksiselitteisiä, että voitaisiin täydellä varmuudella pitää niitä seurauksena juuri tarkastelun kohteena olevista toimista. Tämä pitää erityisen hyvin paikkansa tieteen ja kulttuurin kentillä.” (Saukkonen, 2015, s. 11.) Utvärderingen av genomslag försvåras också av att det inte finns färdigt material om konstområdenas organisationers verksamhet, genom vilken man kunde utvärdera verksamhetens effekter eller hur den motsvarar finansiärens målsättningar (Sokka & Jakonen, 2020, s. 24).

23 Enligt *God stiftelsepraxis* (2019, s. 14) samarbetar Stiftelser och fonder rf:s medlemmar ”aktivt med övriga stipendieutdelare och intressegrupper samt bevakar beredningen av sådana beslut som påverkar deras verksamhetsmiljö för att garantera den bästa möjliga genomslagskraften.”

2.3 Centrala begrepp, material och metoder

CENTRALA BEGREPP

Stiftelse betyder i den här forskningen alla stiftelseaktörer som medverkar. Vissa av stiftelserna är administrativt sett föreningar. Andra stiftelseaktörer kallas fonder, vilket syftar till kapitalet som någon överlåtit att användas för ett specifikt ändamål och att förvaltas skilt från annat kapital. Fonder kan administreras av registrerade stiftelser eller föreningar. (HE 166/2014; Stiftelselagen 487/2015.) Alla som deltar i granskningen är medlemmar i Stiftelser och fonder rf.

Kultur- och bildningsorganisation betyder i den här forskningen allmänt organisationsaktörer inom kultur- och bildningsområdet.²⁴ Med begreppet **exempelorganisation** syftar vi bara på de sju kultur- och bildningsorganisationer som vi samlat in material om till den här forskningen och som får finansiering av en eller flera stiftelser.

Stiftelsefinansiering syftar på pengar som stiftelserna delar ut till kultur- och bildningsorganisationer. Stiftelsefinansiering kan till formen vara stipendier, understöd eller något annat. De olika formerna specificeras inte då vi här granskar stiftelsefinansieringens betydelse på ett allmänt plan.

Forskningen utförs inom kulturpolitikens sfär och synvinkel. Vi behandlar både finansierade och finansierande aktörer inom tredje sektorn som kulturpolitiska aktörer i det finländska samhället. **Kulturpolitik** och **kultur** är mångsidiga och breda begrepp. Begreppet kultur ser vi både som beskrivande en livsform och som mera begränsat beskrivande konstverksamhet och som ett verksamhetsområde. Bredden av kultur som begrepp syns tydligt i stiftelsernas egna stadgar och verksamhetsstrategier, samt i exempelorganisationernas syften och målsättningar. Skillnaderna i kulturbegreppet blir synligt även i att de svenskspråkiga och de finskspråkiga stiftelserna föreslog för granskningen exempelorganisationer med väldigt olika utgångspunkter och verksamhetsformer.

Materialiet

Gruppen av stiftelser som granskas består av tio stiftelser, varav fem är svenskspråkiga och fem finskspråkiga (tabell 1). Gruppen av exempelorganisationer som granskas består av sju aktörer, som alla är ideella föreningar

²⁴ Ofta används orden organisation och förening som synonymer. Orden har ändå små skillnader: med organisation syftar man oftast på aktörer i det civila samhället, medan förening är en administrativ term. Se <http://vaikute.net/kansalaisyhteiskunta/erilaisia-jarjestoja/> [hämtad 23.7.2020]. Ofta talar man också om organisationsfältet som styrs av föreningslagen (503/1989).

(tabell 2). I gruppen finns tre svenskspråkiga och fyra finskspråkiga organisationer.²⁵ Exempelorganisationerna är aktörer som en eller flera finansierades av en eller flera av stiftelserna vi granskar när forskningsprojektet startade 2019.

Forskningens centrala material består av stiftelsernas och exempelorganisationernas intervjuer samt bakgrundskartläggningen av exempelorganisationerna. Utöver det består forskningsmaterialet av stiftelsernas statistikmaterial och av annat dokument- och sekundärmaterial (tabell 3).

TABELL 1.

Stiftelserna i granskningen.

Namn i rapporten	Officiellt namn	Språk	Form	Huvudnäringsgren
Alfred Kordelinin säätiö	Alfred Kordelinin Yleinen Edistys- ja Sivistysrahasto sr	Finska	Stiftelse	Övriga organisationer (94999)
Jane och Aatos Erkkos stiftelse	Jane ja Aatos Erkon säätiö sr	Finska	Stiftelse	Övriga organisationer (94999)
Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Jenny ja Antti Wihurin rahasto sr	Finska	Stiftelse	Organisationer som betjänar forskning och kultur (94991)
Konestiftelsen	Koneen Säätiö sr	Finska	Stiftelse	Övriga organisationer (94999)
Konstsamfundet	Föreningen Konstsamfundet r.f.	Svenska	Ideell förening	Museiverksamhet (91020)
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne sr	Svenska	Stiftelse	Övriga organisationer (94999)
Stiftelsen Tre Smeder	Stiftelsen Tre Smeder sr	Svenska	Stiftelse	Övriga organisationer (94999)
Suomen Kulttuurirahasto	Suomen Kulttuuri-rahasto sr	Finska	Stiftelse	Organisationer som betjänar forskning och kultur (94991)
Svenska folkskolans vänner	Svenska folkskolans vänner rf	Svenska	Ideell förening	Övriga organisationer (94999)
Svenska kulturfonden	Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr	Ruotsi	Stiftelse	Organisationer som betjänar forskning och kultur (94991)

Källa: Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTJ (<https://tietopalvelu.ytj.fi/>)

25 Språket är här språket som registrerats i YTJ-system som aktören skriver i etableringsanmälan. Språkalternativen är de officiella språken i Finland, svenska och finska. Ks. <https://tietopalvelu.ytj.fi/yritystieto.aspx?YRTI=KIELI&yavain=2113335&tietolahde=2&tarkiste=179596D49A02BBFB1DD1E9D60003A633BC73A945> [hämtad 16.10.2020].

TABELL 2.

Exempelorganisationer i granskningen.

Namn i rapporten	Officellt namn	Språk	Form	Huvudnäringsgren
Baltic Circle	Bakgrundsförening: Q-teatteri ry ^a	Finska	Ideell förening	Artistisk verksamhet (90010)
Förbundsarenan	Förbundsarenan rf	Svenska	Ideell förening	Övriga organisationer (94999)
Luckan	Föreningen Luckan rf	Svenska	Ideell förening	Övriga organisationer (94999)
Samarbetsforum	Finlandssvenskt sam- arbetsforum rf	Svenska	Ideell förening	Övriga organisationer (94999)
Helsingin Barokkiorkesteri	Helsingin Barokkiorkesterin yhdistys ry	Finska	Ideell förening	Övriga organisationer (94999)
Suomen biotaiteen seura	Suomen biotaiteen seura ry	Finska	Ideell förening	Övriga organisationer (94999)
Tanssin talo	Tanssin talo ry	Finska	Ideell förening	Artistisk verksamhet (90010)

Källa: Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTJ (<https://tietopalvelu.ytj.fi/>)

a Baltic Circle är en konstnärligt och ekonomiskt självständig aktör som verkar under Q-teatteri ry. <https://www.balticcircle.fi/info> [hämtad 12.10.2020].

TABELL 3.

Forskningsmaterial.

Material	Beskrivning
Intervjuer	Stiftelser (10 intervjuer) Exempelorganisationer (7 intervjuer)
Bakgrundskartläggning (enkät)	Exempelorganisationer (7 svar)
Statistikmaterial	Stiftelsernas statistik
Dokumentmaterial	Stiftelsernas stadgar Stiftelsernas och exempelorganisationernas strategier och verksamhetsberättelser Ansökningsutlysningar
Sekundärmaterial	Tidigare utredningar och forskning

Stiftelseintervjuerna genomfördes under våren 2020 (15.4.–19.5). Vi bad om att få intervjuva stiftelsernas ombudsmän och centrala tjänstemän. Från fem av stiftelserna deltog flera personer i intervjuerna. Sammanlagt intervjuades 15 personer. Intervjuerna var ungefär en timme långa, de bandades in och transkriberades. Intervjuernas mål var att samla information om stiftelsernas relation till finansieringen av kultur- och bildningsorganisationer, finansieringsprocesser och samspel samt den egna verksamhetens strategiska linjedragningar och utvecklingsplaner. Intervjuerna gjordes på finska och svenska.

Bakgrundskartläggningen av exempelorganisationerna genomfördes i form av en webbenkät våren 2020. Enkäten kartlade bland annat organisationernas finansieringskällor, verksamhetens målsättningar och information om stiftelsefinansieringens betydelse för organisationerna. Alla exempelorganisationer svarade på bakgrundskartläggningen. Enkätformuläret återfinns som rapportens bilaga (bilaga 1).

Bakgrundsinformation kompletterades med intervjuer av exempelorganisationernas verksamhetsledare. Från tre av organisationerna deltog fler än en person i intervjun. Sammanlagt intervjuades 11 personer. Intervjuerna genomfördes på finska, svenska och engelska. De svenskspråkiga exempelorganisationernas intervjuer genomfördes i juni 2020 (3.–10.6) och de andra i augusti-september 2020 (18.8.–2.9). Intervjuerna tog ungefär en timme, och de bandades in och transkriberades. Intervjuerna fokuserades speciellt på stiftelsefinansieringens betydelse samt på samspelet mellan stiftelserna och exempelorganisationerna.

Vi fördjupade informationen om stiftelsernas utgångspunkter samt deras relation till kultur- och bildningsorganisationer genom statistik- och dokumentmaterial. Till dessa hör stiftelserna stadgar där stiftelserna beskriver ändamålet de grundats för samt stiftelsernas strategier där stiftelserna preciserar tyngdpunkterna för sin verksamhet. Vi granskade de stiftelsestrategier som var offentliga på hösten 2020.²⁶ (Tabell 4.)

Vi kompletterade materialet genom att i september 2020 be stiftelserna om information och preciseringar om deras ikraftvarande stadgar, strategier samt de språk som används för information och ansökningsprocessen 2019. Därtill bad vi exempelorganisationerna per e-mail om preciserad information gällande bland annat organisationernas grundare och budgetar.

26 Några av stiftelsernas strategier är offentliga, andra är inofficiella och menade endast som interna verktyg. Stiftelserna kan även ha andra offentliga dokument med vilka de informerar om sin verksamhet. Exempelvis förbereder Alfred Kordelinin sätitiö ett offentligt ansvarsdokument som samlat verksamhetens principer och riktningar. (Källa: stiftelseintervjuerna.)

TABELL 4.
Stiftelsernas offentliga strategier 2020.

Stiftelse	Senaste offentlig strategi
Alfred Kordelinin säätiö	Strategin är inte offentlig.
Jane och Aatos Erkkos stiftelse	Strategin är inte offentlig.
Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Strategin är inte offentlig.
Konestiftelsen	Strategin är inte offentlig.
Konstsamfundet	<i>Vårt bidrag till ett bättre Finland (2020)</i>
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	Strategin är inte offentlig.
Stiftelsen Tre Smeder	<i>Strategi för Stiftelsen Tre Smeder 2019–2023</i>
Suomen Kulttuurirahasto	<i>Suomen Kulttuurirahaston toiminnan strategisia linjauksia (2019)</i>
Svenska folkskolans vänner	<i>Föreningens vision och strategi 2018–2021</i>
Svenska kulturfonden	<i>Strategiska mål för åren 2020–2025</i>

Beskrivning av forskningsmetoderna

Den här forskningen är en jämförande fallstudie, genom vilken man kan beskriva och förklara likheter och skillnader i stiftelsefinansieringens betydelse och effekt ur stiftelsernas och de finansierade kultur- och utbildningsorganisationernas perspektiv.²⁷ Genom att granska en liten grupp aktörer, deras karaktärsdrag eller verksamhetsmiljö är det möjligt att få information om processen och verksamhetens mekanismer som även har en bredare betydelse.²⁸ Forskningens metod är processutvärdering. Det betyder att vår utvärdering koncentrerar sig på processen istället för resultaten, vilket

27 Om jämförande fallstudieforskning, se bla. Bartlett & Vavrus, 2017; Gerring, 2004; Goodrick, 2014.

28 Fallstudiens speciella lämplighet för forskning av kulturfältet se Gross mfl., 2019.

gör det möjligt att synliggöra förväntningarna och målsättningarna för finansierarna och de finansierade.²⁹

Granskningens ram och analytiska verktyg utgörs av den s.k. logiska modellen. Det här betyder att processerna som utvärderas följs från målsättningarnas utgångsläge genom satsningar till produkter och effekter.³⁰ Genom att tillämpa detta synliggörs hur de finansierades och finansierarnas målsättningar sammanflätats.

Forskningsmaterialet samlades in under en tidsperiod under vilken coronapandemin orsakade stora utmaningar och problem för konst- och kulturfältet. Förlusten av intäkter som situationen ledde till, osäkerheten om nedskärningar av offentliga anslag samt rädslan för att tipsvinstmedlen minskar speglades speciellt på exempelorganisationernas svar i intervjuerna och bakgrundskartläggningarna. Situationen har skapat tryck också på stiftelserna i tryggheten av kultur- och bildningsorganisationernas finansiering, som flera stiftelser också svarat på genom kompletterande finansiering och andra stödåtgärder.³¹ I analysen speglas situationen speciellt på aktörernas framtidsutsikter.

29 ”Kun projektien onnistumista tai epäonnistumista on tutkittu, on havaittu, että tärkein syy liittyy siihen, kuinka itse kehittämistoiminta tai interventio on toteutettu. Tällöin ongelmat ovat usein liittyneet johtamiseen, vuorovaikutukseen ja viestintään. Nämä havainnot ovat vahvistaneet käsitystä, että evaluaation tulisi suuntautua projektin aikaiseen toimintaan ja auttaa sen parantamisessa. On ymmärrettävää, ettei hankkeen lopussa tuotettua arviointitietoa enää voida käyttää jo kuljetun tien ohjaamiseen. Tarvitaan siis tietoa kehittämisprosessin aikana, jotta sitä voidaan käyttää hankkeen ohjaamiseen ja toiminnan parantamiseen.” (Seppänen-Järvelä, 2004, s. 21.)

30 Se bl. Uusikylä, 2019, s. 45; Sokka & Jakonen, 2020, s. 23; Jakonen & Lahtinen, 2019, s. 37.

31 <https://saatiotrahastot.fi/koronakriisi-ja-saatiot/> [hämtad 12.10.2020].

3 STIFTELSENA

I det här kapitlet beskrivs först stiftelsernas utgångspunkter och syften som på ett väsentligt sätt styr deras förhållningssätt och stöd till kultur- och bildningsorganisationerna. Efter det granskar vi hur stiftelserna ser på konst- och bildningsorganisationerna som mål för sin verksamhet.

3.1 Syftet styr stiftelsernas verksamhet

Stiftelsernas verksamhet styrs av stiftelselagen (487/2015). Lagen reglerar bland annat de centrala principerna för stiftelsernas grundande och verksamhet. Enligt lagen skall en stiftelse ha ett allmännyttigt syfte, som inte kan vara idkande av näringar eller vinstbringande verksamhet för närstående till stiftelsen. Stiftelsens verksamhet finansieras med kapital, verksamhetsintäkter eller annan finansiering. (487/2015, 2 §.)

Utöver lagstiftningen regleras stiftelsernas verksamhet av olika regelverk. Medlemmarna i föreningen Stiftelser och fonder rf. har förbundit sig att följa rekommendationerna i *God stiftelsepraxis* (2019) samt *God förvaltning i stiftelser* (Suvikumpu, 2015). Målet har varit att uppmuntra stiftelserna till att formulera egna verksamhetsprinciper och upprätthålla verksamhetsområdets goda seder. Till god stiftelsesed hör bland annat öppenhet och tydlighet samt uppmärksammandet av olika målgrupper som en av hörnstenarna för kommunikationen.

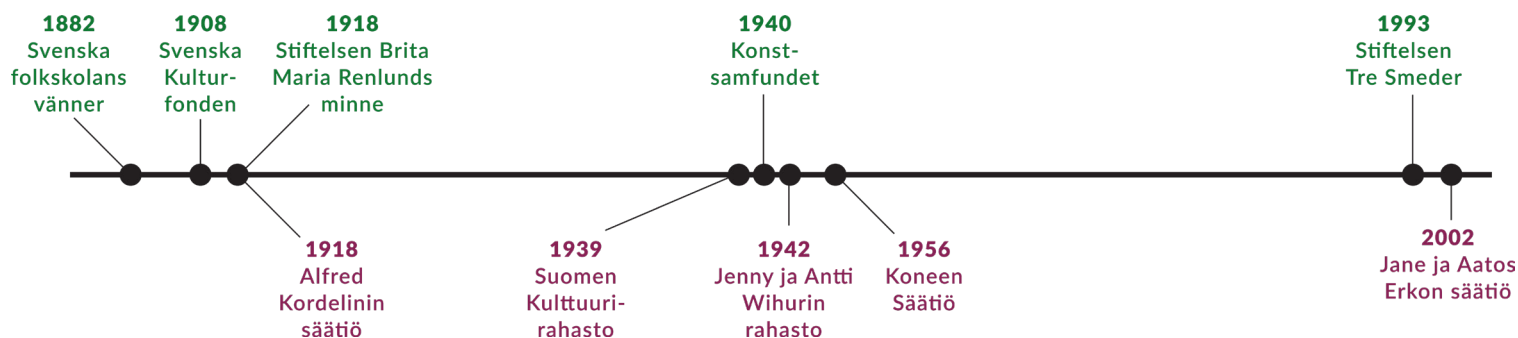
Varje stiftelse har ett eget syfte som bestämts av grundaren och som definierar varför stiftelsen finns till. Stiftelsen skapar nytta och kan bevilja understöd till syftet som bestäms i stadgarna (487/2015, HE 166/2014).³²

Stiftelsernas syfte ramas även in av när och hur de grundades. De stiftelser som här granskas kan grovt delas in i tre grupper enligt den period de grundades: stiftelser som grundades kring sekelskiftet och tiden då Finland blev självständigt (Svenska folkskolans vänner 1882, Svenska kulturfonden 1908, Alfred Kordelinin säätiö och Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne 1918), stiftelser som grundades under och strax efter kriget (Suomen Kulttuurirahasto 1939, Konstsamfundet 1940, Jenny ja Antti Wihurin rahasto 1942, Konestiftelsen 1956) samt stiftelser som grundats under de senaste decennierna (Stiftelsen Tre Smeder 1993, Jane och Aatos Erkkos stiftelse 2002). Stiftelsernas position och roll samt det finska och svenska språkets ställning i samhället har varierat, vilket på många sätt reflekteras i stiftelsernas syfte. (Figur 4.)

32 Se mera: <https://saatiotrahastot.fi/tietoa-saatiosta/> [hämtad 3.11.2020].

FIGUR 4.

Stiftelserna i granskningen ordnade efter året de grundades.

Hälften av stiftelserna i granskningen har grundats med donationer eller testamentdonationer från privatpersoner, vilket också är det vanligaste sättet finländska stiftelser grundas (Tiitta, 2018, s. 173). De här stiftelsernas syfte är således nära förenat med privatpersoners målsättningar, förhoppningar och intresse. Grundarnas åsikter påverkar fortfarande exempelvis betonandet av specifika konstområden eller geografiska områden i stiftelsernas verksamhet.

Grundandet av de övriga stiftelserna i granskningen har påverkats av olika samfund som ordnat insamlingar³³ och föreningsverksamhet samt genomfört företagsarrangemang (tabell 5). Särskilt stiftelser som grundats genom insamlingar har en stor mängd fonder uppkallade efter olika donatorer. I dessa fall öronmärker donatorn medel för ett speciellt syfte, som läggs till stiftelsens investeringsförmögenhet.³⁴ De namngivna fonderna

33 Svenska kulturfonden: Insamlingen pågick under 1907 och 1908 överläts fondmedlen till Svenska litteratursällskapet (SLS) och Svenska folkpartiets kulturfond grundades. Tanken var att "söka hopbrunga en svensk kulturfond, vars räntemedel skulle komma det svenska bildningsarbetet till godo, dels förmedlat genom bestående organisationer, dels på annat sätt, hvarvid främst hotade svenska bildningsanstalters behof skulle beaktas". <https://www.kulturfonden.fi/om-svenska-kulturfonden/historia/> [hämtad 3.11.2020].

Insamlingen för grundandet av Suomen kulttuurirahasto genomfördes 1938. I bakgrunden fanns tanken som föddes under ett möte bland unga universitetsstudenter om att stöda finskspråkig kultur och vetenskap som en motvikt till den svenskspråkiga kulturens starka ställning. 1939 hade man samlat in 20 miljoner mark i donationer, varav 25 procent kom från företag. Suomen kulttuurirahasto grundades 27.2. 1939. <https://skr.fi/tietoa-meista/suomalaisen-kulttuurin-puolesta> [hämtad 3.11.2020].

34 Se mera ex. <https://skr.fi/testamentit-ja-lahjoitukset> [hämtad 3.11.2020].

för med sig mera begränsade målsättningar till stiftelsernas allmänna syften, som stiftelserna skall inkorporera i sin egen verksamhet.³⁵

Det går inte att entydigt urskilja sätten stiftelserna skapats: till exempel i föreningsverksamheten har privatpersoner varit verksamma³⁶, och verksamhet som i början fötts genom företagsarrangemang har med tiden utvecklats genom privatpersonernas verksamhet.³⁷

TABELL 5.

Allmän översikt över hur stiftelserna i granskningen grundats.

Grundades efter	Svenskspråkiga stiftelser	Finskspråkiga stiftelser
Insamling	Svenska kulturfonden	Suomen Kulttuurirahasto
Privatpersoners verksamhet, testaments-donation	Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne Konstsamfundet	Alfred Kordelinin säätiö Jenny ja Antti Wihurin rahasto Jane och Aatos Erkkos stiftelse
Förenings-verksamhet	Svenska folkskolans vänner	
Företags-arrangemang	Stiftelsen Tre Smeder	Konestiftelsen

35 På basen av stiftelseintervjun kan det på målsättningsnivån handla om att stiftelsen även kan finansiera sinsemellan motstridiga projekt om de är lagenliga och bra.

36 Till exempel så var Axel Olof Freudenthal en drivande kraft i grundandet av föreningen Svenska folkskolans vänner. Han ansåg att det var viktigt att den svenskspråkiga befolkningen har en möjlighet att verka på det egna modersmålet. Konstsamfundet grundades som en förening, men i bakgrunden fanns Amos Andersons verksamhet och privata förmögenhet.

37 Till exempel Konestiftelsen grundades av Kone Oy:s direktör, bergsrådet Heikki H. Herlin och hans son Pekka Herlin som tog över ledningen av Kone Oy 1964. Till stiftelsens kapital lades 2020 Kone-aktier, och stiftelsens verksamhet finansierades med avkastningen (Konestiftelsen, 2016). Se <https://koneensaatio.fi/vuorineuvoksen-apurahahakemukset/> [hämtad 3.8.2020]. I början hade stiftelsen och företaget ett nära förhållande, och stiftelsens målsättningar kopplades i början tydligare till företagens verksamhet än till främjandet av allmännyttan (Nurminen, 2013).

3.2 De granskade stiftelserna i ett nötskal

Stiftelserna i granskningen är sinsemellan olika till storleken, ändamålen och sättet att organisera verksamheten. Finansiering är bara en del av stiftelsernas verksamhet, och även där varierar betoningarna stort. Det är karaktäristiskt för de svenskspråkiga stiftelserna att betona gräsrotsverksamhet med små stipendier, medan de finskspråkiga stiftelserna betonar större individuella stipendier och finansieringen av större projekt.³⁸

Nedan presenterar vi kort varje stiftelse så som de själva beskriver och delar in sin verksamhet. Det är viktigt att observera att stiftelserna definierar den egna verksamheten på olika sätt, och presentationerna därför inte är direkt jämförbara med varandra. Som källor fungerar stiftelsernas senaste verksamhets- och årsberättelser. Med beviljade medel menas utgångspunkt-mässigt beviljade stipendier, stöd och priser. Stiftelsernas årsberättelser meddelar värdet på kapital eller investeringstillgångar på varierande sätt, vilket vi följer i följande presentation. Syftet är inte att jämföra stiftelserna sinsemellan, utan att ge läsaren en överblick över omfattningen av deras resurser och verksamhet.

38 På basis av offentliga listor med finansieringsbeslut går det att se att största delen av stipendierna från svenskspråkiga stiftelser 2019 var under 5 000 euro, när de finskspråkiga stiftelsernas sällan delade ut mindre än 5 000 euro.

ALFRED KORDELININ SÄÄTIÖ³⁹

- **Beviljade medel 2019:** 5,2 M€⁴⁰
- **Marknadsvärde på investeringskapital:** 169 M€⁴¹
- **Personal:** 4
- **Styrelsemedlemmar:** 9. Styrelsens mandatperiod är tre år.⁴²
- **Syfte:** Alfred Kordelinin säätiö har som syfte att ”suomalaisen tieteen, kirjallisuuden, taiteen ja kansanvalistuksen edistäminen ja kannattaminen”. I understödsverksamheten ”-- tulee ottaa huomioon säätiön perustajan johtava aate, että suomalaiskansalliselle kulttuurityölle on suotava tukea sen sisälliseksi voimistumiseksi ja syventämiseksi tai suomalaisuuden edustamiseksi muiden kansojen piirissä.” (Säännöt 2019, 2 §.)
- **Kort om verksamheten:** Stiftelsens ordinarie verksamhet är uppdelad i stipendier, pris, annan kulturverksamhet samt utdelningskostnader. Största delen av finansieringen kanaliseras till fälten vetenskap, litteratur, konst och folkbildning. Stiftelsen ger även mångåriga stöd till större kulturprojekt.

39 Se <https://kordelin.fi/> [hämtad 18.1.2021].

40 Perioden 1.9.2018–31.8.2019. Summan innehåller använda medel för verksamheten (stipendier, priser, utdelningskostnader, övrig kulturverksamhet) (Alfred Kordelinin säätiö, 2019, s. 11).

41 Alfred Kordelinin säätiö, 2019, s. 7.

42 Medlemmarna nomineras av Suomalainen Tiedeakatemia, Suomalainen Lakimiesyhdistys, stiftelsens styrelse samt sektionerna för vetenskap, konst, litteratur och folkbildning.

JANE OCH AATOS ERKKOS STIFTELSE⁴³

- **Beviljade medel 2019:** 32,9 M€⁴⁴
- **Marknadsvärde på förmögenheten:** 1,3 miljarder euro⁴⁵
- **Personal:** 2
- **Styrelsemedlemmar:** 9. Styrelsen kompletterar sig själv.
- **Syfte:** Jane och Aatos Erkkos stiftelsens ”ensisijaisena tarkoitukse-
sena on tekniikan ja taloustieteiden sekä lääketieteen tutkimuksen
ja opetuksen edistäminen ja tukeminen. Säätiön tarkoituksena on
myös taiteen ja kulttuurin sekä urheilutoiminnan ja ruumiillisen
kasvatuksen ja hyvinvoinnin edistäminen Suomen kansakunnan
etujen mukaisesti.” (Säännöt 2002, 2 §.)
- **Kort om verksamheten:** Stiftelsens ordinarie verksamhet fokuse-
ras på understöd. Stipendierna delas ut till medicin, teknologiska
projekt, övriga vetenskaper, kulturverksamhet och annan samhälle-
lig verksamhet. Till stiftelsens specialprojekt hör delfinansiering av
projektet Tanssin talo.

43 Se <https://jaes.fi/> [hämtad 18.1.2021].

44 Jane ja Aatos Erkon säätiö, 2019, s. 21.

45 Jane ja Aatos Erkon säätiö, 2019, s. 3.

JENNY JA ANTTI WIHURIN RAHASTO⁴⁶

- **Beviljade medel:** 12,6 M€⁴⁷
- **Marknadsvärde 2019:** 470 M€⁴⁸
- **Personal:** 5
- **Styrelsemedlemmar:** 8. Medlemmarna väljs på förslag av bakgrundsorganisationer vart fjärde år.
- **Syfte:** Jenny ja Antti Wihurin rahastos syfte är att ”edistää ja tukea henkistä ja taloudellista suomalaista viljelystä sekä nykyoloissa sitä paitsi avustaa maamme jälleenrakennustyötä sen eri muodoissa. Niin ikään on säätiön tarkoituksena lujittaa maamme isänmaallista maanpuolustustahtoa.” (Säännöt, 1942.)
- **Kort om verksamheten:** Jenny ja Antti Wihurin rahasto kombinerar stipendieutdelning och egen verksamhet. Stipendieverksamhetens områden är konst, vetenskap och samhällelig verksamhet, med vilken menas sådan verksamhet som främjar uppbyggandet av ett civilsamhälle som består av aktiva människor som känner sig delaktiga.⁴⁹ Därtill upprätthåller stiftelsen ett center för forskning av hjärt- och kärlsjukdomar, förvärvar konst till en samling donerad till Rovaniemi konstmuseum, driver ett konstnårsresidens samt delar ut priser.

46 Se <https://wihurinrahasto.fi/> [hämtad 18.1.2021].

47 Summan hänvisar till stiftelsens utdelning. Den ordinarie verksamhetens kostnader i sin helhet uppgick år 2019 till 13,6 M€. (Jenny ja Antti Wihurin rahasto, 2019, s. 15.)

48 Jenny ja Antti Wihurin rahasto, 2019, s. 51.

49 Jenny ja Antti Wihurin rahasto. Stipendier som går att söka <https://wihurinrahasto.fi/apurahat/hakuilmoitus/> [hämtad 30.06.2020].

KONESTIFTELSEN⁵⁰

- **Beviljade medel 2019:** 32 M€⁵¹
- **Marknadsvärde på finansiella värdepapper 2019:** 537 M€⁵²
- **Personal:** 15
- **Styrelsemedlemmar:** 6. Nya medlemmarna väljs för en period på tre år. Styrelsen kompletterar sig själv.
- **Syfte:** Konestiftelsens syfte är att ”kaiken suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuvan kulttuurityön edistäminen niin hyvin tieteellisen tutkimustyön sekä luovan ja esittävän taiteen kuin myös teollisen, kaupallisen, teknillisen ja sosiaalisen toiminnan alalla” (Säännöt 2019, 2 §).
- **Kort om verksamheten:** Konestiftelsen ger stipendier för vetenskaplig forskning, kultur och konst, samt distribution av vetenskap till olika publikter. Stipendierna fördelas mellan vetenskap, konst, verksamhet som kombinerar vetenskap och konst samt till övrig kulturverksamhet. Stiftelsen upprätthåller residens för forskare och konstnärer på Saari gård i Virmo (Mynämäki) samt på Drumsö gård i Helsingfors.

50 Se <https://koneensaatio.fi/> [hämtad 18.1.2021].

51 Beviljade stipendier, priser och donationer (Koneen Säätiö, 2019, s. 19).

52 Koneen Säätiö, 2019, s. 94.

KONSTSAMFUNDET⁵³

- **Beviljade medel 2019:** 11,3 M€⁵⁴
- **Marknadsvärdet på egendomen 2019:** 665 M€⁵⁵
- **Personal:** 9
- **Styrelsemedlemmar:** 4. Styrelsen utses inom föreningens inbjudna medlemmar (11 personer).
- **Syfte:** Till Konstsamfundets syfte hör ”att även i övrigt stöda den finlandssvenska kulturen och det svenska språkets ställning i Finland men särskild tonvikt på spridning av information på svenska”. Stiftelsens syfte innefattar även konst och kultur samt främjandet av yrkesutbildning för unga. (Stadgar 2019, 2 §.)
- **Kort om verksamheten:** Konstsamfundets verksamhetsområden är konst, vardag på svenska och yrkesutbildning. De delar ut stipendier och priser, stöder publikationsverksamhet samt upprätthåller konstmuseet Amos Rex i Helsingfors samt museet Söderlångvik på Kimitoön. Konstsamfundet äger indirekt tidningarna Hufvudstadsbladet, Västra Nyland, Östnyland och Hangötidningen.⁵⁶

53 Se <https://konstsamfundet.fi/> [hämtad 18.1.2021].

54 Stipendier, understöd och bidrag (Konstsamfundet, 2019, s. 10).

55 Marknadsvärdet på Konstsamfundets egendom 31.12.2019 (Konstsamfundet, 2019, s. 14).

56 (Konstsamfundet, 2019, s. 10–11).

STIFTELSEN BRITA MARIA RENLUNDS MINNE⁵⁷

- **Beviljade medel 2019:** 9,1 M€⁵⁸
- **Marknadsvärdet på förmögenheten 2019:** 409 M€⁵⁹
- **Personal:** 3
- **Styrelsemedlemmar:** 8. Medlemmar väljs genom inbjudan för en treårsperiod. Styrelsen består av tradition endast av kvinnor.
- **Syfte:** Stiftelsen Brita Maria Renlunds minnes syfte är ”att främja dagvården, skolmiljön samt välmående för barn och ungdom, vilka erhåller sin fostran och undervisning på svenska” samt ”barnavård, avsedd att förbättra små barns vård oberoende av vårdnadshavarnas nationalitet, religion eller språk” (Stadgar 2019, 3 §).⁶⁰
- **Kort om verksamheten:** Stiftelsens ordinarie verksamhet innefattar understöd samt bostäder åt daghemspersonal och lärare. Till utgifterna av den ordinarie verksamheten hör även personalkostnader, övriga kostnader och avskrivningar. Målen för understödsverksamheten är organisationer, ungdomsförbund, sommarrekreation, barn och unga med särskilda svårigheter, privat dagvård, övriga läroinrättningar samt övrig verksamhet.

57 Se <https://bmr.fi/> [hämtad 18.1.2021].

58 Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr, 2019, s. 2.

59 Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr, 2019, s. 4.

60 Syftet är formulerat efter grundaren, affärsmannen Karl Herman Renlunds önskan om att stödja barnens välmående, daghemsverksamhet och skolan. Stiftelsen bär Renlunds mors namn. Se <https://bmr.fi/stiftelsen/> [hämtad 4.11.2020].

STIFTELSEN TRE SMEDER⁶¹

- **Beviljade medel 2019:** 4,1 M€⁶²
- **Marknadsvärde av placeringsportfölj 2019:** 120 M€⁶³
- **Personal:** 1
- **Styrelsemedlemmar:** 7. Styrelsen utses av förvaltningsrådet, som består av 24 inbjudna medlemmar.
- **Syfte:** Stiftelsen Tre Smeders syfte är ”att primärt i Helsingfors främja sparandet och stödja hembygden genom kulturell och ideell verksamhet, och att vårda Helsingfors Sparbankstraditioner” (Stadgar 2018, 2 §).
- **Kort om verksamheten:** Stiftelsens verksamhet är fokuserad på understödsverksamhet. Till verksamheten hör dagvård, grundläggande undervisning, andra stadiets undervisning, högskolor och universitet, fritidsverksamhet, konst och kultur, idrott, Svenska rum, hembygdsverksamhet samt övrig verksamhet i Helsingfors.

61 Se <https://tresmeder.fi/> [hämtad 18.1.2021].

62 Stiftelsen Tre Smeder, 2019, s. 1.

63 Stiftelsen Tre Smeder, 2019, s. 3.

SUOMEN KULTTUURIRAHASTO⁶⁴

- **Beviljade medel 2019:** 38,5 M€⁶⁵
- **Marknadsvärdet på förmögenheten 2019:** 1,7 miljarder euro⁶⁶
- **Personal:** 25
- **Styrelsemedlemmar:** 12. Medlemmarna utses av förvaltningsrådet, som i sin tur till största delen utses av stödföreningen Kulttuurirahaston kannatusyhdistys.
- **Syfte:** Suomen Kulttuurirahastos syfte är ”suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen” (Säännöt 2016, 2 §).
- **Kort om verksamheten:** Suomen Kulttuurirahastos verksamhet är indelad i en centralfond och 17 landskapsfonder. Utöver de allmänna fonderna hör även över 800 namngivna fonder till helheten. Stipendier utdelas till vetenskap och konst. Till den senare hör arkitektur, bildkonst, formgivning och konsthantverk, foto- och filmkonst, scenkonst, komposition, barnkultur, litteratur och spelkonst. Utöver stipendieutdelning har Kulttuurirahasto även egen kulturverksamhet: kursverksamhet, föreläsningar och andra evenemang som främjar landets kulturliv, upprätthåller ett hemkonstmuseum och arrangerar Mirjam Helin-sångtävlingen vart femte år.

64 Se <https://skr.fi/> [hämtad 18.1.2021].

65 Suomen Kulttuurirahasto, 2019, s. 9.

66 Suomen Kulttuurirahasto, 2019, s. 58.

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER⁶⁷

- **Beviljade medel 2019:** 3,7 M€⁶⁸
- **Kapital 2019:** 87 M€⁶⁹
- **Personal:** 11⁷⁰
- **Styrelsemedlemmar:** 9. Medlemmarna utses för en treårsperiod av föreningens årsmöte.
- **Syfte:** Svenska folkskolans vänners (SFV) syfte är att ”främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barnträdgårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden” (Stadgar 1971, 2 §).
- **Kort om verksamheten:** SFV är en allmännyttig förening som delar in sin verksamhet i tre delområden: bildnings- och kulturverksamhet, administration och stödverksamhet. Till det första delområdet hör SFV:s studiecentral.⁷¹ Den sistnämnda delas in i kultur och bibliotek, fritt bildningsarbete och utbildning.

67 Se <https://sfv.fi/sv/hem/> [hämtad 18.1.2021].

68 Svenska folkskolans vänners rf, 2019, s. 3.

69 Svenska folkskolans vänners rf, 2019, s. 4.

70 ”Föreningens personal var i medeltal 11 personer” (Svenska folkskolans vänners rf, 2019, s. 4).

71 ”Via SFV:s studiecentral delas ut statsandelar till utbildningsorganisatörer. Den offentliga finansieringens andel 2019 var 588 000 euro”. Ks. www.sfv.fi/Site/Data/2942/Files/sfv-kalender-pdf/SFV-Kalendern_2020.pdf [hämtad 3.11.2020].

SVENSKA KULTURFONDEN⁷²

- **Beviljade medel 2019:** 40 M€⁷³
- **Kapital 2019:** 1,4 miljarder euro⁷⁴
- **Personal:** 20
- **Styrelsemedlemmar:** 12. Medlemmarna utses vartannat år av Svenska Folkpartiets (SFP) partistyreelse.
- **Syfte:** Svenska kulturfondens syfte är att ”främja och stöda utbildning, kultur, konst, vetenskap, och forskning samt samhällsservice på svenska i Finland” (Stadgar 2011, 2 §).
- **Kort om verksamheten:** Svenska kulturfonden stöder och främjar utbildning, konst och kultur samt vetenskap och forskning. Kulturfonden delar in sin finansiering i sex delområden: konst och kultur, utbildning, vetenskap samt allmän finlandssvensk verksamhet. Fonden äger fastigheter samt utvecklar och förverkligar fastighetsprojekt inom ramen för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar (SKUI), finansierar stiftelsen Pro Artibus som förvaltar och utvecklar den finlandssvenska konstsamlingen samt bedriver galleri- och residensverksamhet. Kulturfonden handhar eller medverkar i flera strategiska satsningar t.ex. Konsttestarna, Dialogpaus-stiftelsen och det strategiska programmet Hallå!

72 Se <https://www.kulturfonden.fi/> [hämtad 18.1.2021].

73 Svenska kulturfonden, 2019, s. 94.

74 Ägaren och förvaltaren av kapitalet är Svenska litteratursällskapet, som årligen flyttar över andelen som delas ut till Svenska kulturfonden. ”Marknadsvärdet av fondernas placeringar inom SLS uppgick 31.12.2019 till cirka 1,4 miljarder euro.” (Svenska kulturfonden, 2019, s. 118).

3.3 Värdegrund, språk och beständighet

Stiftelsernas ändamål har en gemensam värdegrund i att främja allmännyttan istället för personlig nytta eller inbringande av vinst. Många av stiftelsernas värdegrunder är kopplade till främjandet av bildning, pluralism och likabehandling. De stiftelser som grundats under krigen betonar speciellt patriotismen som värdegrund.⁷⁵

Stiftelserna uttalar sig om sin värdegrund på olika sätt. Bland annat Konestiftelsen nämner på sina hemsidor att mångfald, bildning och humanism hör till stiftelsens värden.⁷⁶ Värdena går att urskilja även i stiftelsernas verksamhet, årsberättelser, stadgar och strategier. Vetenskap av hög kvalitet, konst, kultur och samhällelig verksamhet kan ses som gemensamma värden för stiftelserna. Till bildningen hör även jämlikhet, rättvisa och ansvar för människor och miljö.

Både de svenskspråkiga och finskspråkiga stiftelsernas ändamål präglas av beständighet. Utgångspunkten är att stiftelsens kapital riktas till genomförandet av ett specifikt syfte, som fastställs i stadgarna. Stiftelsernas syften speglar det som grundarna har sett vara viktigt att främja, stöda och bevara även i framtiden. Stiftelsens ändamål får ändras, om det på grund av att förhållandena förändrats blivit väsentligen oändamålsenligt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet och om en ändring av ändamålet utgör en förutsättning för att stiftelsens medel ska kunna användas effektivt och resultatrikt. (487/2015, HE 166/2014, se även *Stiftelser och fonder rf*, 2019, s. 2–3; Tiitta, 2018, s. 176).⁷⁷

De svenskspråkiga stiftelserna förenas av språket. Deras syften är kopplade till upprätthållandet och utvecklande av det svenska språkets ställning i samhället där det finska språkets ställning blivit dominerande. I syftena betonas den svenskspråkiga kulturen som en del av Finlands tvåspråkiga historia och samtidigt samt regionaliteten som är koncentrerad i de svenskspråkiga områdena (Svenskfinland) (jfr. Hirvi-Ijäs, 2014, s. 13). De svenskspråkiga stiftelserna har enligt intervjuerna och strategierna en kulturbärande uppgift som de kopplar med lite varierande tolkningar till Finlands svenska befolkning, finlandssvenskhet, samt användningen av svenska språket i Finland.

75 Patriotismen är tydligt uttryckt bland annat i Wihurin rahastos stadgar.

76 Konestiftelsen har även aktivt tagit ställning mot rasism. Se <https://koneensaatio.fi/yhdenvertaisuus-ja-antirasismi-koneen-saatiossa/> [hämtad 3.11.2020].

77 Nästan alla stiftelser i granskningen har gjort förändringar i sina stadgar under de senaste åren.

De finskspråkiga stiftelsernas ursprungliga syfte har ofta varit att stärka den finskspråkiga kulturen. De nuvarande uppgifterna och målsättningarna betonar mera själva verksamheten och verksamhetsområdet: ”mahdollistamalla tiedettä, taidetta ja yhteiskunnallista toimintaa” (Jenny ja Antti Wihurin säätiö), ”tukee korkeatasoista, kansainvälistä tutkimusta sekä taidetta ja kulttuuria” (Jane och Aatos Erkkos stiftelse), ”tukee tieteellistä tutkimustyötä, kulttuuria ja taidetta sekä tieteen yleistajuistamista” (Konestiftelsen).

Det framgick i intervjuerna att den nationella kulturens och språkets betydelse breddats bland annat efter verksamhetens internationalisering. Till finländsk kultur räknas verksamhet som på ett sätt eller annat genom sitt ämne eller sin upphovsman är kopplad till Finland eller finskhet. För de svenskspråkiga stiftelsernas del är det väsentligast att det finansierade projektet är kopplat till svenskspråkig verksamhet i Finland och att målsättningen bidrar till att det svenska språkets ställning stärks i Finland.

Stiftelserna tolkar och förverkligar sitt syfte i samtiden. Många av de intervjuade lyfte själva fram behovet av ständig utveckling. Stiftelsernas stadgar utgör en grund för verksamhetens långsiktighet, men vid sidan av den beskrivs i stiftelsernas strategier verksamhetens kortsiktigare målsättningar och åtgärder. Det framgick ur intervjuerna att flera stiftelser har börjat med att skriva och uppdatera strategier de senaste åren.

Stiftelserna har varit aktiva aktörer i samhället under hela sin historia⁷⁸, och olika samarbetsformer har utgjort grunden för verksamheten. Samarbetet mellan stiftelserna har den senaste tiden stärkts och etablerats.

3.4 Kultur- och bildningsorganisationerna som mål för stiftelsernas verksamhet

Enligt sina strategier vill stiftelserna öka dialogen med de finansierade, arbeta som samarbetspartners och främja samspel mellan olika aktörer samt utveckla sin verksamhet på basis av responsen från de finansierade. Ingen av stiftelserna i granskningen lyfter i sina offentliga strategier speciellt fram organisationer som ett verksamhetsmål för stiftelserna. Det hänvisas ändå till dem som mottagare av finansiering och som samarbetspartners. Stiftelserna positionerar sig på olika sätt i relation till organisationerna. Det här

⁷⁸ Exempelvis har Suomen kulttuurirahasto sedan 1960-talet verkat som en kulturpolitisk påverkare bla. genom publikations- och utredningsverksamhet (se Suomen Kulttuurirahasto, 2008; Suomen Kulttuurirahasto, 2011; Suomen Kulttuurirahasto, 2015). Se även <https://skr.fi/tietoa-meista/suomalaisen-kulttuurin-puolesta> [hämtad 3.11.2020].

påverkas av de tidigare nämnda utgångspunkterna samt stiftelsernas syfte och verksamhet.

Relationen mellan olika stiftelser och kultur- och bildningsorganisationer varierar även i praktiken. Vissa stiftelser har organisationer som en specifik målgrupp. Två av stiftelserna i granskningen prioriterar organisationer i sin finansieringsverksamhet: Stiftelsen för Brita Maria Renlunds minne finansierar endast organisationer, Stiftelsen Tre Smeder organisationer och arbetsgrupper. De andra stiftelserna i granskningen fokuserar stödet i första hand till privatpersoner och arbetsgrupper, men alla stiftelserna i granskningen stöder kultur- och bildningsorganisationer ekonomiskt.⁷⁹ För vissa stiftelser varierar finansieringen av organisationer från ansökan till ansökan: exempelvis beviljas endast organisationer finansiering för stora kulturprojekt.⁸⁰

Organisationer är utgångsmässigt i samma position som alla andra sökanden. De ansöker finansiering samtidigt i samma ansökningssystem med samma formulär och deras ansökningar behandlas på samma sätt som alla andra. Organisationernas ansökningsmöjligheter styrs på samma sätt till exempel av språket i ansökningsinformationen och -formulären. Ofta krävs det tydligare bilagd information om organisationernas ekonomi som till exempel bokslut. Organisationernas ansökningar bedöms utgångsmässigt inte skilt, utan som en del av de andra ansökningarna.

Stiftelsernas roll som understödjare av organisationer ramas in av hur de positionerar sig i förhållande till de andra samhällssektorerna och i arbetsfördelningen dem emellan. Många hänvisade i stiftelseintervjuerna speciellt till de olika roller som stiftelserna och den offentliga sektorn har. De intervjuade upplevde att den offentliga sektorn har ett ansvar för vissa funktioner och tjänster i samhället vilka stiftelserna inte skall eller kan ta över. Exempelvis ur ett kontinuitetsperspektiv är det viktigt att vissa av föreningarnas funktioner och tjänster stöds av offentlig finansiering.

79 I intervjuerna framgick stiftelsernas vilja att utnyttja stipendiernas skattefrihet genom att bevilja medel till privatpersoner. Det möjliggör att man kan finansiera flera årsverken och så även ett större samhälleligt genomslag.

80 Exempel Alfred Kordelinin säätios understöd till stora kulturprojekt kan beviljas till aktuella forsknings- och/ eller kulturprojekt arrangerade av samfund och registrerade föreningar och företag..

Samtidigt ansåg ändå många att vissa funktioner kunde finansieras som ett samarbete mellan stiftelser och den offentliga sektorn. Stiftelsen kan också stöda den offentliga sektorns samfund till exempel genom pilotprojekt för viss verksamhet.⁸¹ Det är ändå inte alltid möjligt att dra tydliga gränser mellan den offentliga och den tredje sektorn, då organisationer kan anamma centrala funktioner i den offentliga sektorn i sin verksamhet (Ruuskanen mfl, 2020, s. 21).

Utöver finansieringsprocessen har stiftelserna även andra verksamhetsformer som berör organisationer. Det nära samarbetet mellan stiftelse och organisation kan till exempel handla om stiftelsens egen historia och aktiva projektverksamhet. Flera stiftelser har till exempel verksamma rötter i föreningssamarbeten, och de är fortfarande starkt nätverkade med organisationer och samfund som är kopplade till den egna historien.⁸² Flera stiftelser har även själva grundat organisationer och nya stiftelser för att främja syften de anser vara viktiga.⁸³ Stiftelsernas olika verksamhetsformer skapar olika positioner och ägandeskap i relation till organisationerna.

81 Svenska kulturfonden kan bevilja finansiering till den offentliga sektorns verksamhet ifall det är fråga om pilotprojekt eller startpengar. Så här kan man gå till väga speciellt då staten eller kommunen står för verksamhetens finansiering i fortsättningen. Kulturfonden kan ändå inte stöda verksamhet som hör till den offentliga sektorns lagstadgade ansvar. Se <https://www.kulturfonden.fi/stipendierbidrag/anvisningar/> [hämtad 20.05.2020].

82 Till exempel Alfred Kordelinin säätiö har varit i nära samarbete sedan början med en viss föreningsgrupp som bla. nominerar sakkunniga för bedömning av stiftelsens finansieringsansökningar. Se <https://kordelin.fi/taustayhteisot-saatiossa> [hämtad 3.11.2020]. Föreningarna som varit verksamma i Wihurin rahastos närkrets sedan stiftelsens grundande nominerar styrelsemedlemmarna. Se <https://wihurinrahasto.fi/saatio/meista/> [hämtad 3.11.2020].

83 Ett aktuellt exempel är Suomen Kulttuurirahastos, Jenny ja Antti Wihurin rahastos, Svenska kulturfondens och SITRA:s grundande av Stiftelsen Dialogpaus. Ombudsmännen som är verksamma i de grundande stiftelserna är även verksamma som styrelsemedlemmar i den nya stiftelsen. <https://www.eratauko.fi/saatio/> [hämtad 3.10.2020].

4. EXEMPELORGANISATIONERNA

De granskade kultur- och bildningsorganisationernas (exempelorganisationerna) olika utgångspunkter påverkar betydelsen av stiftelsefinansieringen för deras verksamhet. Därför beskrivs först de utgångspunkter, målsättningar och värden som styr exempelorganisationernas inställning och relation till stiftelsefältet. Därefter granskar vi organisationernas finansieringsstrukturer på ett allmänt plan – andelen stiftelsefinansiering och annan finansiering av totalfinansieringen – samt skillnaderna mellan finsk- och svenskspråkiga exempelorganisationer i riktandet av finansieringsansökningar. Syftet är inte att jämföra exempelorganisationernas respektive verksamheter utan deras relation till stiftelsefinansiering och de stiftelser som ingår i granskningen.

4.1 Presentation av och utgångspunkterna för exempelorganisationerna

Exempelorganisationerna är ideella föreningar vars verksamhet omfattas av föreningslagen (1989/503). Föreningslagen styr bland annat föreningens förvaltning och beslutsfattande. Lagen begränsar också resursfördelningen. En förening får endast idka sådan näring eller förvärvsverksamhet som nämns i stadgarna eller som annars direkt hänför sig till dess syfte eller som skall anses ha ringa ekonomisk betydelse. (1989/503, 5 §). Justitieministeriet har startat projektet Civilsamhällets verksamhet på 2020-talet med målsättningen att utreda och utarbeta förslag för att underlätta medborgaraktivitet enligt föreningslagen samt för att underlätta andra former av medborgaraktivitet i civilsamhället.⁸⁴

Utöver lagstiftningen har olika instanser utarbetat rekommendationer för god förvaltning. Målsättningen har varit att komplettera föreningslagens minimikrav samt att skapa allmänt accepterade verksamhetssätt för att bland annat främja öppenhet och förtroende i föreningens verksamhet. Till god föreningsledning hör bland annat att det väljs en ojävig person till att leda mötena och att man vid utredande av jäv tar i beaktande hurdan uppfattning utomstående fått av föreningens verksamhet. Utöver det förutsätter god föreningsförvaltning att man informerar medlemmarna om mötesbesluten och att föreningens kommunikation överlag är öppen och tydlig, att styrelsens uppgifter och befogenheter definieras tydligt och skriftligt samt

84 Se mera <https://oikeusministerio.fi/yhteisollinen-kansalaistoiminta-2020-luvulla> [hämtad 5.11.2020].

att det går att utvärdera stiftelsernas verksamhet. (Se ex. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ym., 2015.)

De här allmänna utgångspunkterna styr även exempelorganisationernas verksamhet. De förenas även av att de alla är relativt etablerade inom sitt område. Största delen av exempelorganisationerna har grundats på 1990-talet eller runt millennieskiftet. Undantaget är Förbundsarenan, vars verksamhet startade redan 1919. Samtidigt skiljer sig exempelorganisationerna från varandra när det kommer till verksamhetsområden, innehåll och målgrupper.

Exempelorganisationerna är i huvudsak små till personalantalet: år 2019 hade de flesta en till tre anställda. Ett undantag utgör Luckan, vars fasta personal uppgick till 17 anställda. Det låga antalet fast anställd personal säger ändå inte allt om organisationens verksamhetsbredd eller betydelse inom de egna verksamhetsområdena. Utöver den fasta personalen deltog en hel grupp olika aktörer i organisationernas verksamhet, och organisationerna ger uppdrag till professionella inom konst-, kultur- och bildningsområdet. Deras verksamhet når brett olika publik, och samarbetspartnerskapen expanderar även utanför konst- och kulturfältet. Genom organisationsmedlemmarna (personmedlemmar och medlemsorganisationer) representerar de en stor andel aktörer inom kultur- och bildningsområdet. Exempelorganisationernas verksamhet når alltså en stor grupp professionella och en bred publik inom varje verksamhetsområde.

För totalfinansieringens del är exempelorganisationerna väldigt olika till storleken. Organisationernas totala budget (nettoutgifter) varierade 2019 från 100 000 euro ända till över 2,2 miljoner euro. Den totala budgeten speglar skillnaderna i verksamhetsvolym samt verksamhetsform och -områden.

Exempelorganisationernas verksamhet beskrivs kort nedan. Beskrivningarna är baserade på organisationernas egna hemsidor, intervjuer, verksamhetsberättelser⁸⁵ och material från bakgrundskartläggningen. Antalet fast anställd personal och den totala budgeten (nettoutgifter) gäller året 2019. Den totala budgetens storlek har avrundats till närmaste tusen euro.

85 Verksamhetsberättelserna för Baltic Circle, Samarbetsforum och Suomen biotaitteen seura finns inte att tillgå på nätet

BALTIC CIRCLE⁸⁶

- **Grundad:** 1996
- **Grundare:** Jukka Hyde Hytti och Erik Söderblom
- **Fast anställd personal:** 2
- **Total budget:** 323 000 €
- **Medlemmar:** Baltic Circle fungerar under Q-teatteri ry. Q-teatteri ry har 50 personmedlemmar.
- **Styrelse:** 6 ordinarie medlemmar. Styrelsens mandatperiod är ett år.
- Baltic Circle är en internationell teaterfestival som ordnas varje år i Helsingfors. Dess mål är att fungera som ett laboratorium för konstnärer inom teater och performativ konst. Därtill vill man erbjuda publiken chansen att möta den performativa konsten nyaste trender. Baltic Circle arbetar inom nätverken för finländsk och internationell performativ konst, deltar i utvecklings- och utbildningsprojekt, producerar publikationer, ordnar residens och konstnärsutbyten samt bygger verksamhetsförutsättningar för aktörer inom det fria fältet performativ konst och påverkar den lokala kulturpolitiken.

86 Se <https://www.balticcircle.fi/> [hämtad 21.1.2021].

FÖRBUNDSARENAN⁸⁷

- **Grundad:** 1919/2014⁸⁸
- **Grundare:** Svenska folkskolans vänner
- **Fast anställd personal:** 1
- **Total budget:** 91 000 €
- **Medlemmar:** 65 förbund
- **Styrelse:** 7 medlemmar. Styrelsens mandatperiod är två år.
- Förbundsarenan är en plattform för samverkan och har 65 finlandssvenska förbund och centralorganisationer som medlemmar. Förbundsarenan verkar för förbundens verksamhetsförutsättningar genom ökat samarbete och koordinering. Förbundsarenan producerar tjänster för medlemsorganisationerna, bla. nätverksträffar. Förbundsarenan handhar projekt som gynnar en bred grupp förbund, t.ex. organisationskonferensen och tidskriftsprojektet. Förbundsarenan är också ett verktyg för gemensam intressebevakning i frågor som gäller verksamhetsförutsättningarna för hela det finlandssvenska civilsamhället.

87 Se <https://forbundsarenan.fi/sv/start/> [hämtad 21.1.2021].

88 ”Svenska studieförbundet grundades i sin första form redan 1919, då Svenska Folkskolans Vänner (SFV) tillsatte Svenska föreläsningsbyrån, en byrå med ambitionen att höja bildningsnivån bland befolkningen. 1950 byttes namnet till Svenska föreläsnings- och studiecirkelbyrån, och byrån upprätthölls av en förening i vilken SFV var medlem i. 1961 förnyades stadgarna och föreningens namn ändrades till Svenska studieförbundet (SSF). SSF:s syfte var att leda och främja studiecirkel- och föreläsningsverksamheten och att fördela och förvalta de beviljade statsanslagen. 1970 stiftades en ny lag om studiecentraler och 1975 en ny lag om studieförbundets verksamhetsområde genom vilken det finlandssvenska bildningsarbetet fick ett större statsbidrag än tidigare. I och med den nya lagen ändrades Svenska Studieförbundet till en studiecirkel, Studiecirkeln Svenska Studieförbundet. På grund av en organisationsförändring i SFV och på grund av att allmänheten inte riktigt förstod skillnaden mellan Svenska studieförbundet, Svenska studiecirkeln och Svenska folkskolans vänner, bestämde man sig år 2014 för att skilja på Svenska Studieförbundet och SFV.” https://forbundsarenan.fi/sv/om_oss/historik/ [hämtad 20.10.2020]. Sedan år 2014 fungerar organisationen igen som en självständig organisation och har sedan dess byggt upp kontakter till medlemmarna, egen verksamhet och skapat en gedigen grund för fortsatt arbete för och med medlemsförbunden under namnet Förbundsarenan.

HELSINGIN BAROKKIORKESTERI⁸⁹

- **Grundad:** 1997
- **Grundare:** Lotta Suvanto, Silva Koskela, Siri Ilanko, Pilvi Listo, Ville Sirviö och Jaana Herlevi
- **Fast anställd personal:** 3
- **Total budget:** 755 000 €
- **Medlemmar:** 62 henkilöjäsentä
- **Styrelse:** 9 medlemmar. Mandatperioden är inte fastställd.
- Helsingfors Barockorkester är en orkester som är specialiserad på periodinstrument och på hur gammal musik skall framföras, vilket skapar nya perspektiv i tolkningen av gammal musik. Orkestern grundades på initiativ av unga musiker för att göra den gamla musikens orkesterfält i Finland mångsidigare. Helsingfors Barockorkester uppför regelbundna konsertserier i Musikhuset i Helsingfors och i Heliga korsets kyrka i Raumo. Orkestern har grundat barockmusikfestivalen i Janakkala.

89 <https://www.hebo.fi/fi/> [hämtad 21.1.2021].

LUCKAN⁹⁰

- **Grundad:** 2000⁹¹
- **Grundare:** Sydkustens Landskapsförbund, Svenska Studieförbundet, Samfundet Folkhälsan, Föreningen Konstsamfundet och Svenska kulturfonden
- **Fast anställd personal:** 17
- **Total budget:** 2 245 000 €
- **Medlemmar:** 6 samfund
- **Styrelse:** 8 medlemmar och 6 suppleanter. Styrelsens mandatperiod är två år.
- Föreningens uppdrag är att betjäna den svenskspråkiga och tvåspråkiga befolkningen i landet samt individer/aktörer som är intresserade av den finlandssvenska kulturen och samhället. Föreningen upprätthåller det svenska informations- och kulturcentret Luckan, som främjar den finlandssvenska kulturen, stärker det svenska språket och den svenska servicen. Luckan erbjuder ett brett utbud av kulturverksamheter för alla åldrar och har specifika satsningar för invandrare.

90 <https://luckan.fi/> [hämtad 21.1.2021].

91 Det svenska informations- och kulturcentret LUCKAN grundades i april 1992 på initiativ av Nylands svenska landskapsförbund och Mellannyländprojektet. För att skapa en finlandssvensk informationsservice- och träffpunkt för att betjäna de 70 000 svensk- och tvåspråkiga invånarna i Mellannyländ. Servicepunkten som var en informationslucka inne i Svenska Teaterns foajé, intill biljettluckan, fick namnet Luckan. Se <https://helsingfors.luckan.fi/historia/> [hämtad 29.1.2021].

SAMARBETSFORUM⁹²

- **Grundad:** 2012
- **Grundare:** Roger Broo, Carola Teir-Lehtinen och Jan D. Oker-Blom
- **Fast anställd personal:** 1
- **Total budget:** 96 000 €
- **Medlemmar:** 43 personmedlemmar
- **Styrelse:** 9 medlemmar. Styrelsens mandatperiod är två år.
- Samarbetsforum arbetar för att stärka det svenska språkets ställning och arbeta för konstruktiv tvåspråkighet. Samarbetsforum arbetar för att identifiera, initiera och implementera samarbete mellan olika aktörer och nivåer i samhället. Föreningens mål är att öka förståelsen för den svenska språkgruppens behov av service, strukturer och kultur och för att särbehandling av den mindre språkgruppen de facto innebär likabehandling av medborgarna.

92 <https://www.samarbetsforum.fi/sve/hem/> [hämtad 21.1.2021].

SUOMEN BIOTAITEEN SEURA⁹³

- **Grundad:** 2008
- **Grundare:** Anu Osva, Juha Kotipelto, Merja Talvela, Maria Huhmarniemi, Timo Jokela, Antero Järvinen, Rauni Partanen, Tarja Trygg, Merja Markkula, Pirre Pääkkö och Tuula Häyrynen
- **Fast anställd personal:** 3
- **Total budget:** 287 000 €
- **Medlemmar:** 127 personmedlemmar
- **Styrelser:** 9 medlemmar. Mandatperioden är ett år, men ambitionen är att byta ut endast en del av styrelsen på en gång för att säkra kontinuiteten och verksamhetens stadga.
- Föreningen för biokonst i Finland främjar biokonstens ställning och utveckling i Finland. Föreningen producerar och ordnar både nationell och internationell verksamhet som kombinerar konst och naturvetenskap. Föreningen upprätthåller galleriutrymmet SOLU i Helsingfors som fungerar som ett konstnärligt laboratorium och en plattform för konst och vetenskap. Utöver det upprätthåller föreningen residensprogrammet Ars Bioarctica på Helsingfors universitets biologiska station i Kilpisjärvi. Ungefär vartannat år arrangeras ett tematiskt Field_Notes-residens för konstnärer och forskare.

93 <https://bioartsociety.fi/> [hämtad 21.1.2021].

TANSSIN TALO⁹⁴

- **Grundad:** 2010
- **Grundare:** Ilkka Paloniemi, Marjo Kuusela, Ari Tenhula, Raija Ojala, Samuli Nordberg, Valteri Raekallio, Jorma Uotinen, Tuomo Railo, Sami Hiltunen, Hanna Pajala-Assefa, Alpo Aaltokoski, Iris Autio, Jarkko Mandelin, Iiro Auterinen och Sanna Rekola
- **Fast anställd personal:** 3
- **Total budget:** 777 000 €
- **Medlemmar:** 125 samfunds- och personmedlemmar
- **Styrelse:** 8 medlemmar. Styrelsens mandatperiod är två år.
- Tanssin talo rf ansvarar för planeringen och startandet av verksamheten i Tanssin talo, som fick byggbeslut 2015. Föreningens målsättning är att främja högklassig danskonst och -kultur regionalt, nationellt och internationellt. Syftet är att erbjuda utrymmen för dansaktörer samt göra dansens mångsidighet synlig för den större publiken. Tanssin talo är en scen för dans som öppnar sina dörrar 2022.

94 <https://tanssintalo.fi/> [hämtad 21.1.2021].

4.2 Värden, målsättningar och verksamhet

Det är karaktäristiskt för den tredje sektorn att verksamheten är frivillig och autonom samt att man arbetar med deltagarnas gemensamma värden och målsättningar som grund (Ruuskanen mfl., 2020, s. 18–19). Enligt bakgrundskartläggningen har de svensk- och finskspråkiga exempelorganisationerna långt sett samma värdegrund. Gemensamma värden är speciellt öppenhet, jämställdhet och jämlikhet. Även tolerans och solidaritet, social rättvisa, humanism och transparens är värden som organisationerna har gemensamt.

Värden som de svenskspråkiga exempelorganisationerna betonar är också svenskspråkighet, kundservice, mångfald och demokrati. Värdena speglar de språkliga och kulturella rättigheterna som finns i centrum av organisationernas verksamhet. De finskspråkiga i sin tur lyfter fram djärvhet, social gemenskap och samarbete, långsiktighet, nyfikenhet, hållbar utveckling, kritiskhet och sakkunskap. De här speglar även organisationernas målsättningar; bland annat främjas konstens och konstnärernas ställning samt förbättrandet av de olika konstområdenas verksamhetsförutsättningar.

Den tredje sektorns karaktär styr också exempelorganisationernas målsättningar och verksamhet. När den tredje sektorns aktörer deltar i den offentliga debatten med sina egna målsättningar och intressen som grund fungerar de som mellanhänder mellan enskilda medborgare, offentliga aktörer och politiska processer. Den tredje sektorns aktörer producerar även tjänster genom vilka de strävar till att främja samhällig förändring på ett sätt som följer de egna målsättningarna. Sådan verksamhet i det civila samhället bildar en motvikt till den offentliga makten. (Ruuskanen mfl., 2020, s. 18–19.)

Det finns skillnader mellan de svensk- och finskspråkiga exempelorganisationernas målsättningar och verksamhet. De svenskspråkiga exempelorganisationernas målsättning överlag är att verka som plattformar för samarbete mellan olika aktörer samt främja det svenska språkets och tvåspråkighetens ställning i Finland. Med sin verksamhet vill de trygga det svenska språkets i grundlagen föreskrivna jämlika ställning samt främja genomförandet av den svenskspråkiga befolkningens samhälliga och bildningsmässiga behov.⁹⁵ De svenskspråkiga exempelorganisationernas målsättning är utöver detta att öka förståelsen mellan de olika språkgrupperna, främja samhällig och kulturell verksamhet på svenska och därigenom stöda det svenskspråkiga civila samhället. Exempelorganisationernas verksamhetsområde är de svenskspråkiga regionerna i Finland (Svenskfinland),

95 Se <https://oikeusministerio.fi/suomen-ja-ruotsin-kieli> [hämtad 13.11.2020].

och deras målgrupp är utöver den svenskspråkiga befolkningen även organisationernas egna medlemmar och medlemsorganisationer.

De finskspråkiga exempelorganisationerna är verksamma inom konstområdena musik och performativ konst, och koncentrerar sig på att främja det egna konst- eller verksamhetsområdet, eller för att stärka kontakterna mellan konsten och vetenskapen. De är inte lika starkt bundna till språket som de svenskspråkiga exempelorganisationerna, och många har även internationell verksamhet. De finskspråkiga exempelorganisationernas målsättning är bland annat att främja konstens ställning i samhället, förbättra arbetsförutsättningarna för konstnärer, idka internationellt kulturutbyte samt att nå ny publik. De finskspråkiga exempelorganisationernas målgrupp är bland annat konstnärer och samfund, olika publikgrupper samt de egna medlemmarna.

Gemensamt för exempelorganisationerna är att verksamheten är professionell. Föreningsverksamhetens professionalitet hänger samman med den bredare förändringen av den tredje sektorns verksamhetskaraktär, där föreningarna förväntas erbjuda allt professionellare verksamhet och tjänster istället för medborgaraktivitet (Ruuskanen mfl., 2020, s. 32). Hit kopplas även den tredje sektorns roll som serviceproducent. Speciellt efter recessionen på 1990-talet tilldelades föreningar, till exempel inom kulturfältet, ansvar av serviceproduktion som tidigare hört till den offentliga sektorn (Ruuskanen mfl., 2020, s. 35). Vissa exempelorganisationer producerar funktioner och tjänster endast för de egna medlemmarna, andra även till övriga aktörer och olika publikgrupper. En av organisationerna, Förbundsarenan, fungerar som en samordningsplattform för ett flertal förbund.

På basis av bakgrundskartläggningen upplever både de finsk- och svenskspråkiga exempelorganisationerna sin egen roll som central, men delvis av olika orsaker. De svenska organisationerna uppfattar sitt verksamhetsområde i relation till det svenskspråkiga aktörsfältet i Finland, medan de finskspråkiga exempelorganisationerna ser sin roll inom det egna verksamhetsområdet i relation till det egna aktörsfältet i Finland – oberoende av språket.

I de svenskspråkiga organisationernas svar syns tydligt organisationernas starka uppfattning om sig själv som den centrala, ofta enda, aktören inom det egna verksamhetsområdet. De finskspråkiga exempelorganisationerna beskrev sin roll och sitt verksamhetsområde i sin tur som aktuellt, föregångare, ledande och kritiskt, med andra ord såg de sig själva som utvecklare av den egna branschen.

I intervjuerna fick exempelorganisationerna frågan om vad som skulle saknas om organisationerna inte fanns. Största delen av organisationerna

uppgav att deras verksamhet har en större betydelse än bara produktionen av specifikt konstnärligt innehåll eller upprätthållandet av enskilda tjänster eller funktioner. Organisationerna fungerar som plattformar för samarbete och påverkare i olika samhällsliga frågor. Speciellt de svenskspråkiga organisationerna såg försvagandet av civilsamhällets tjänster som ett hot utifall deras verksamhet skulle upphöra.

4.3 Exempelorganisationernas finansieringsstrukturer

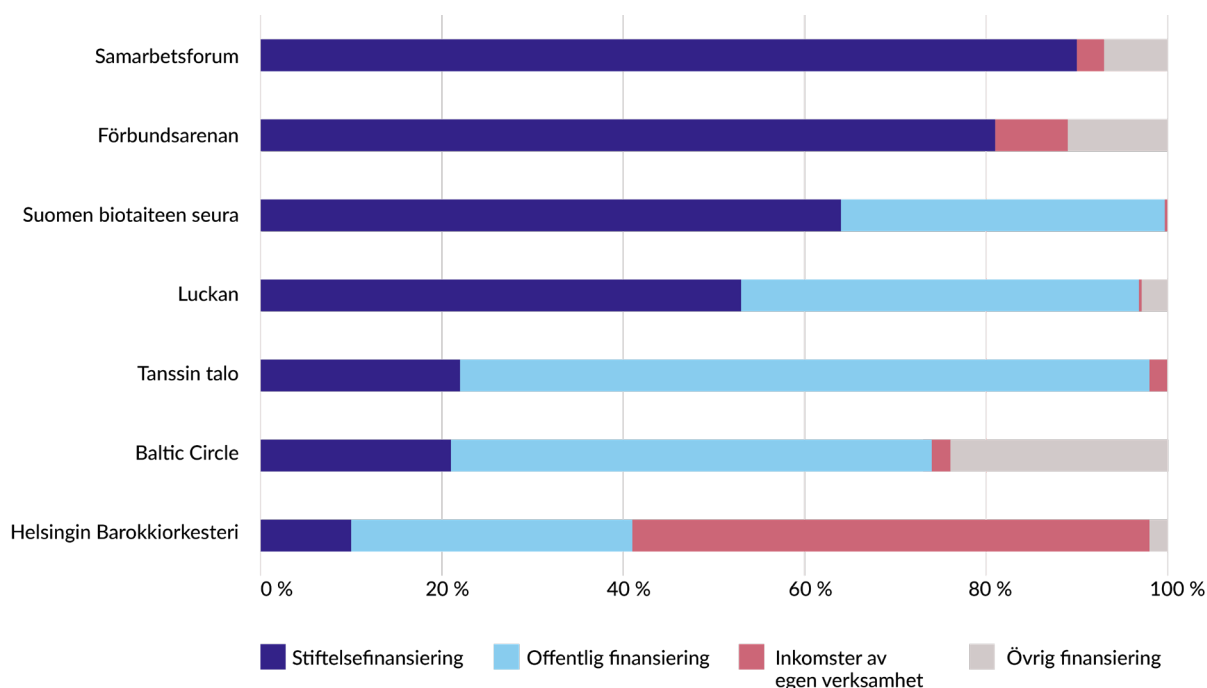
Såväl de svenskspråkiga som de finskspråkiga organisationerna uppfattar att de egna resurserna är otillräckliga för att man ska kunna genomföra verksamheten på önskat sätt. För vissa beror det här på att det finns för lite resurser för administrationens behov i relation till verksamhetens storlek. Andra har i sin tur för små ekonomiska resurser för att anställa personal som kan driva verksamheten. Organisationens basfinansiering har även kunnat vara oförändrad genom åren medan de allmänna utgifterna ökat, vilket försämrat möjligheterna att genomföra verksamheten i tidigare omfattning.

När det kommer till ekonomiska resurser verkar de största skillnaderna mellan finsk- och svenskspråkiga organisationer ligga i finansieringskällorna och riktandet av finansieringsansökningarna. Det finns avsevärda skillnader i andelen av stiftelsefinansiering i exempelorganisationernas budgetar (figur 5). År 2019 varierade stiftelsefinansieringen andel från tio ända till 90 procent. De svenskspråkiga organisationerna hade en avsevärd skillnad i stiftelsefinansieringens andel av helheten jämfört med de finskspråkiga organisationerna. Alla svenskspråkiga organisationer hade en andel av stiftelsefinansiering på över 50 procent av budgeten, medan största delen av de finskspråkiga organisationerna hade en andel som varierade mellan 10 och ungefär 20 procent. Föreningen för biokonst i Finland hade den största andelen stiftelsefinansiering (64 %) av de finskspråkiga organisationerna..

När man ser på den offentliga finansieringsandelen vänds det åt andra hållet. Endast en av de svenskspråkiga exempelorganisationerna hade offentlig finansiering 2019. Luckans andel av offentligt stöd uppgick till lite under hälften av organisationens budget. Alla finskspråkiga exempelorganisationer hade erhållit offentlig finansiering 2019. Andelen av de finskspråkiga organisationernas totala budget som bestod av offentlig finansiering varierade mellan en tredjedel ända till 76 %. Intäkterna från den egna verksamheten var små för de flesta organisationerna. Undantaget var Helsingin Barokkiorkesteri, vars intäkter från den egna verksamheten täckte över hälften (57 %) av budgeten.

FIGUR 5.

Finansieringskällornas andel av exempelorganisationerna budgetar 2019.

Källa: bakgrundskartläggningen 2020.

I bakgrundskartläggningen ombads exempelorganisationerna skilja på basfinansiering och projektfinansiering som sökts och beviljats av olika instanser. I bakgrunden finns en uppdelning i långsiktig, ofta strukturellt betonad s.k. basverksamhet samt kortsiktigare, verksamhet som är bestämd till storlek och tid, stöd till s.k. projektverksamhet (se till exempel Huntus, 2020, s. 9–10).

Exempelorganisationernas svar visar att gränsen mellan basfinansiering och projektfinansiering ofta är otydlig och att det på sina ställen är svårt att skilja på dem. En del av organisationerna rapporterade att de fått basfinansiering som medfinansiering⁹⁶, en del i sin tur som verksamhetsstöd. Definieringen av bas- och projektfinansiering visade sig ofta vara svår, och alla organisationer kunde inte säga ifall de fått basfinansiering eller inte under de tre senaste åren. Det finns ändå en skillnad mellan finsk- och svenskspråkiga exempelorganisationer när det kommer till vilka stiftelser de söker bas- och projektfinansiering från. (Figur 6.)

96 Medfinansiering innebär här att stiftelsen ger sökanden en motsvarande stödsumma som de får från andra finansieringskällor. (Källa: stiftelseintervjuer) Denna finansieringsform kallas ibland för ”matching funding”.

FIGUR 6.

Stiftelsefinansieringen som exempelorganisationerna sökt under de tre senaste åren.

Källa: bakgrundskartläggningen 2020.

BASFINANSIERING

Enligt forskningsmaterialet söker de finskspråkiga exempelorganisationerna basfinansiering mera sällan än svenskspråkiga organisationer. Alla svenskspråkiga exempelorganisationer har sökt basfinansiering av stiftelser, medan bara hälften av de finskspråkiga exempelorganisationerna gjort det (tabell 6). Alla exempelorganisationer som sökt basfinansiering från stiftelserna har även beviljats det.

Exempelorganisationerna har under de senaste tre åren sökt basfinansiering i första hand från de tio stiftelser som här granskas: bara en organisation sökte basfinansiering från andra stiftelser. De svenskspråkiga organisationerna i granskningen sökte basfinansiering i första hand från svenskspråkiga stiftelser. Ofta sökte man basfinansiering från flera stiftelser. Det verkar vara vanligt att speciellt för svenskspråkiga organisationer att söka både bas- och projektfinansiering från samma stiftelser.

Alla stiftelser som beviljat de svenskspråkiga exempelorganisationerna basfinansiering är svenskspråkiga. En av de svenskspråkiga exempelorganisationerna fick basfinansiering samma år från tre olika svenskspråkiga stiftelser. Av de finskspråkiga organisationerna som all fick basfinansiering från stiftelserna, fick en basfinansiering för svenskspråkig verksamhet från en svenskspråkig stiftelse och en fick en treårig finansiering från en finskspråkig stiftelse för verksamhetsutveckling.

Alla exempelorganisationer utom en har sökt basfinansiering från den offentliga sektorn under de tre senaste åren. Alla finskspråkiga organisationer sökte även basfinansiering från flera olika offentliga instanser. Till dem hörde undervisnings- och kulturministeriet (UKM), Helsingfors stad och Centret för konstfrämjande (Taika). De svenskspråkiga organisationerna sökte basfinansiering endast från undervisnings- och kulturministeriet.

Alla de finskspråkiga organisationerna hade fått finansiering från den offentliga sektorn de tre senaste åren. Enligt intervjuerna handlade det i huvudsak om basfinansiering. En av de svenskspråkiga exempelorganisationerna beskrev att de hade sökt men inte fått offentlig statlig finansiering. Orsaken var enligt organisationen att den offentliga finansieringen är strikt branschbunden och eftersom deras egen verksamhet sker inom flera olika branscher (allmän kultur och bildning) med språket som den sammanbindande faktorn, är det svårt att få basfinansiering från den offentliga sektorn. Ingen av exempelorganisationerna sökte basfinansiering från andra finansieringskällor än den offentliga sektorn eller stiftelserna.

TABELL 6.

Källorna exempelorganisationerna sökt basfinansiering från de senaste tre åren.

Organisation	Sökt bas-finansiering från stiftelser	Sökt bas-finansiering från offentlig sektor	Sökt bas-finansiering från andra finansieringskällor
Baltic Circle	Ja	Ja	Nej
Förbundsarenan	Ja	Ja	Nej
Helsingin Barokkiorkesteri	Nej	Ja	Nej
Luckan	Ja	Ja	Nej
Samarbetsforum	Ja	Nej	Nej
Suomen biotaiteen seura	Ja	Ja	Nej
Tanssin talo	Nej	Ja	Nej

Källa: bakgrundskartläggningen 2020.

PROJEKTFINANSIERING

Gemensamt för exempelorganisationerna är att de alla under de tre senaste åren har sökt projektfinansiering av stiftelser (tabell 7). Alla exempelorganisationer erhöll även projektfinansiering från stiftelser under den granskade tiden.

De svenskspråkiga organisationerna sökte projektfinansiering både från svensk- och finskspråkiga stiftelser. De finskspråkiga exempelorganisationerna däremot sökte projektfinansiering i första hand från finskspråkiga stiftelser. Jämfört med basfinansieringen sökte både de finskspråkiga och svenskspråkiga exempelorganisationerna projektfinansiering mer mångsidigt från olika stiftelser.

En finskspråkig organisation, som beskrev sin organisations finansieringsstrategi som ”aktivt sökande”, fick projektfinansiering från 11 olika stiftelser under de senaste tre åren. I medeltal fick exempelorganisationerna stiftelsefinansiering från 1–3 olika stiftelser under den granskade tiden.

De svenskspråkiga exempelorganisationerna fick i regel projektfinansiering från svenskspråkiga stiftelser. Av de finskspråkiga organisationerna fick alla å sin sida projektfinansiering från de finskspråkiga stiftelserna under de tre senaste åren. Utöver det fick två finskspråkiga exempelorganisationer projektfinansiering av de svenskspråkiga stiftelser som var med i granskningen.

När det gäller projektfinansiering fanns det skillnader mellan exempelorganisationerna särskild i den roll den offentliga sektorn har. Två svenskspråkiga organisationer och tre finskspråkiga har under de tre senaste åren sökt projektfinansiering från den offentliga sidan. Projektfinansieringens finansieringskällor var inom den offentliga sektorn ändå fler än motsvarande för basfinansiering. Ansökningar riktades enligt organisationerna till UKM, Taika, Social- och hälsoorganisationernas understödscentral STEA, Institutet för hälsa och välfärd (THL), Social- och hälsovårdsministeriet, Nordisk kulturkontakt, landskapsförbunden, kommunerna, församlingarna samt olika EU-program.

TABELL 7.

Källorna exempelorganisationerna sökt projektfinansiering från de tre senaste åren.

Organisation	Sökt projektfinansiering från stiftelser	Sökt projektfinansiering från den offentliga sektorn	Sökt projektfinansiering från andra finansieringskällor
Baltic Circle	Ja	Ja	Nej
Förbundsarenan	Ja	Nej	Nej
Helsingin Barokkiorkesteri	Ja	Ja	Nej
Luckan	Ja	Ja	Nej
Samarbetsforum	Ja	Ja	Nej
Suomen biotaiteen seura	Ja	Ja	Ja
Tanssin talo	Ja	Nej	Nej

Källa: bakgrundskartläggningen 2020.

5 LÄGEN FÖR SAM SPEL I FINANSIERINGSPROCESSEN

Aktiviteten, karaktären och utgångspunkterna för samspel mellan stiftelserna och organisationerna de finansierar varierar. Finansieringsprocessen är det vanligaste och mest traditionella sättet att skapa samspel. När organisationerna söker finansiering från stiftelserna skapas det samtidigt samspel dem emellan. Det här kapitlet fokuseras på samspel i finansieringsprocessen.

I finansieringsprocessen genomför stiftelserna och organisationerna som de finansierar turvis egna åtgärder. Den logiska modellen som vi presenterade i inledningen förändras på detta sätt till två kugghjul som snurrar tillsammans, och det föds samspel där kuggarna möts. I det här kapitlet beskriver vi dessa centrala lägen för samspelet.

Analysens utgångspunkt är stiftelsernas behov av att följa betydelsen och effekterna av sin finansiering. Samspel är en förutsättning för att stiftelsefinansieringen ska leda till effekter och genomslag samt förverkligande och uppföljning. Då är det viktigt att granska hur stiftelserna och organisationerna informerar om sina målsättningar, på vilka sätt målsättningarna är i linje med varandra, hur den finansierade verksamhetens effekter utvärderas samt hur utvärderingens resultat påverkar stiftelsens och organisationens målsättningar.

5.1 Stiftelsefinansieringens kugghjulsmodell

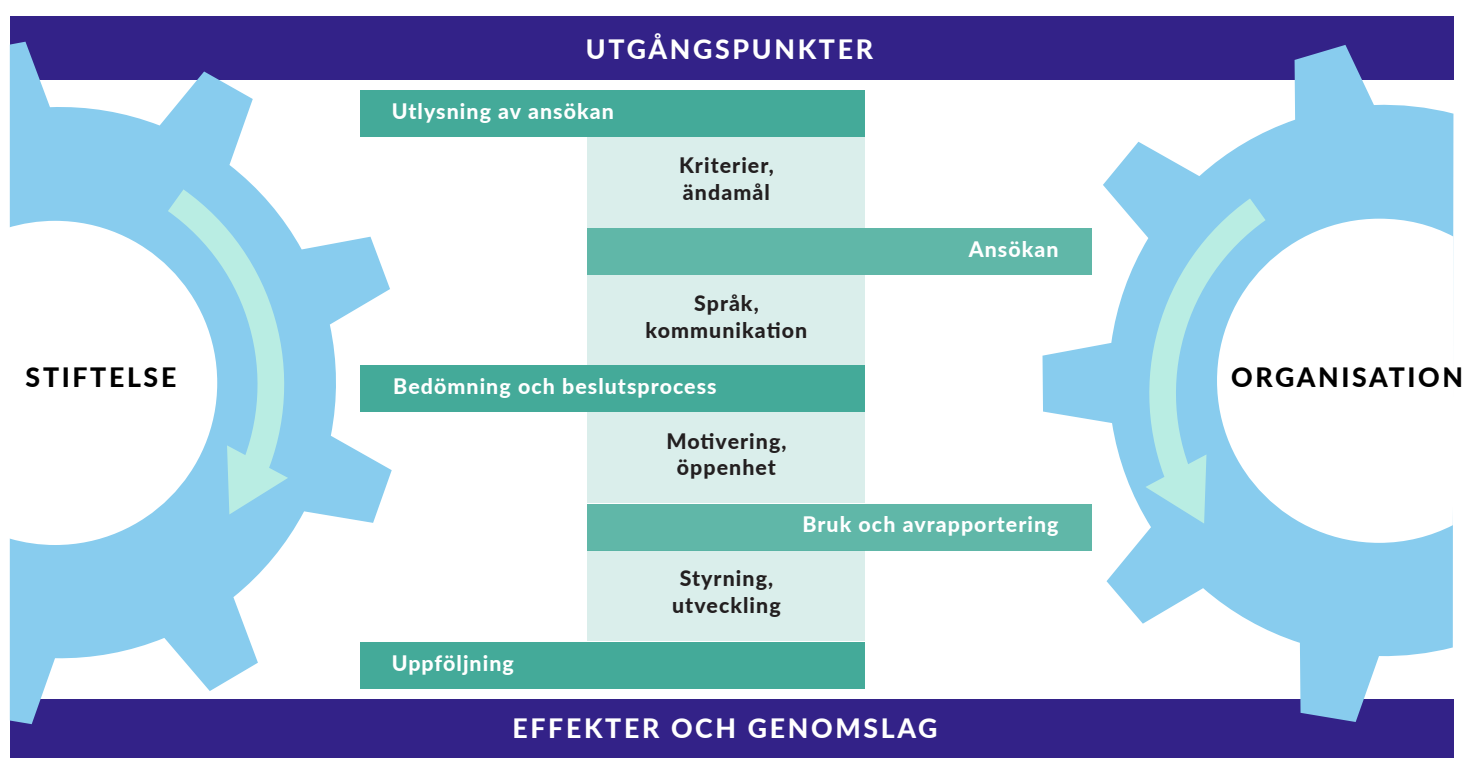
Sett ur den logiska modellens synpunkt rör sig stiftelsefinansieringens process stegvis från åtgärder till produkter och effekter. I den här processen kombineras stiftelsernas och organisationernas åtgärder (se kapitel 2.2). Genom att följa den logiska modellen identifierade vi fem centrala skeden i processen: 1) utlysning av ansökan, 2) ansökan, 3) utvärdering, 4) användning och rapportering samt 5) uppföljning. Stiftelsen är aktör i utlysningen av ansökan, bedömningen och uppföljningen. Finansieringsansökan, användning och rapportering genomförs i sin tur av organisationerna. De båda parterna deltar i processen ur sina egna utgångspunkter och processen leder till effekter för båda. Effekterna återspeglas i början av processen, det vill säga vilka målsättningarna kommer att vara för de kommande finansieringsprocesserna.

Det är avgörande för stiftelsefinansieringens genomslagskraft hur stiftelserna klarar av att uppnå de egna målsättningarna och skapa förändringen de vill uppnå (bla. Suvikumpu mfl., 2014). Det här förutsätter ett samspel mellan finansieringsprocessens aktörer. På basis av vår analys urskiljs fyra

centrala lägen för samspel. De hör samman med kriterier och målsättningar, språk och kommunikation, motiveringar och öppenhet samt styrning och utveckling. De här lägena för samspel kompletterar den logiska modellen genom att koppla samman dess olika skeden. Så föds ”kugghjulsmodellen” vars skeden vi behandlar i de kommande avsnitten. (Figur 7). Kugghjulsmodellen är en förenkling som är baserad på stiftelsernas allmänna ansökningsformer.⁹⁷

FIGUR 7.

Stiftelsefinansieringens kugghjulmodell: finansieringsprocessen enligt den logiska modellen och lägen för samspel.

97 De identifierade lägena där samspel äger rum syns även i finansiering som stiftelserna kanaliserat på andra sätt.

5.2 Finansieringsprocessens utgångspunkter

Både stiftelsernas och organisationernas utgångspunkt är att upprätthålla en transparent uppföljning av verksamheten. Samtidigt har de egna målsättningar som härstammar från den egna bakgrunden och ändamålet (se kapitel 3 och 4). Ur stiftelsernas synvinkel påverkas finansieringsprocessens utgångspunkter avgörande av stiftelsens syfte, värden och målsättningar samt de resurser som finns till förfogande.

Stiftelserna och organisationerna följer sin tid och anpassar sig efter de föränderliga verksamhetsmiljöerna. Det här återspeglas också på finansieringsprocessen. Hos stiftelserna blir detta synligt bland annat genom olika tematiserade utlysningar. Med en riktad temautlysning kan stiftelserna medvetet eftersträva att nå sina strategiska mål och att stärka den egna identiteten (se Saukkonen, 2015, s. 59). Även tidigare erfarenheter och feedback på finansieringsprocesserna påverkar processens utgångspunkter. Stiftelserna har kunnat be om förslag gällande vissa teman eller på basis av rapporteringarna identifiera behov som man strävar efter att svara på genom beviljande av finansiering. Stiftelsernas gör så aktivt riktande av finansiering för att uppnå sina mål.

Genom att utlysa ansökan om finansiering skapar stiftelsen en ram för samspel med organisationerna. Genom att definiera vem som kan söka finansiering och i vilket syfte, bestämmer stiftelsen vem som indirekt genomför stiftelsens mål och hur de gör det. Stiftelserna strävar ofta efter att skapa dialog med organisationerna redan före den egentliga ansökningstiden öppnas. Målsättningen är ofta att utveckla organisationernas kompetens när det gäller finansieringsansökan. De granskade stiftelsernas vanligaste åtgärder före finansieringsansökan var informations- och sparringsmöten, rådgivning samt information.⁹⁸

Utgångspunkterna för finansieringsprocessen påverkas även på ett väsentligt sätt av stiftelsernas och organisationernas tidigare samarbeten. Stiftelserna och organisationerna kan ha en gemensam historia och en etablerad nära interaktion. Vissa stiftelser i granskningen har varit med och grundat exempelorganisationer. Då är utgångspunkterna för finansieringsprocessen annorlunda än för de aktörer som inte känner varandra från förut. Utgångspunkterna påverkar även aktörernas samspel och formandet av olika

⁹⁸ Många stiftelser erbjuder även fördjupande stöd för understödsmottagare. Det här kan till exempel betyda utbildning i kommunikation eller utvecklande av projekthantering. Till exempel Konestiftelsen ordnar öppna möten mellan aktörer inom konstfältet och finansiärerna. Mottagarna av understöd har också tillgång till utrymmen, utbildning i kommunikation och mentorstöd. (Se Koneen Säätiö, 2019, s. 75.)

roller. De olika rollernas utveckling kan med tiden ha en inverkan både på hur de finansierade projekten förverkligas och den finansierade organisationens verksamhetsriktningar.

Alla exempelorganisationer som vi granskat är rutinerade ansökare av stiftelsefinansiering. Organisationerna har styrts till att söka finansiering från vissa stiftelser på grund av deras offentliga image, stiftelsens språk, hur kända de är, öppenhet, liknande värden och målsättningar, gemensam historia samt personliga relationer. Enligt intervjuerna med exempelorganisationerna kan samspelets mängd och karaktär även påverkas av slumpen. Förtroendet mellan exempelorganisationerna och stiftelserna verkar vara starkare, om de har en gemensam historia eller om de tidigare varit i nära samspel med varandra. Den nära relationen mellan de granskade stiftelserna och exempelorganisationerna har ofta bildats genom en upprepad och/eller stor finansiering.

Språket har en stark inverkan på finansieringsprocessen utgångspunkter. För de finskspråkiga organisationerna är det naturligast att föra en dialog med finskspråkiga stiftelser och de svenskspråkiga organisationerna med de svenskspråkiga stiftelserna. Ur exempelorganisationernas intervjuer framgick att de finskspråkiga organisationerna inte sökte finansiering från de svenskspråkiga stiftelserna för att de antar att de inte skulle beviljas finansiering. Samtidigt har man ändå fört väldigt lite dialog om ämnet med svenskspråkiga stiftelser. De finskspråkiga organisationerna har inte på basis av materialet heller känt till de svenskspråkiga stiftelserna särskilt bra. De har ingen gemensam historia, och ur deras synvinkel visar sig de svenskspråkiga stiftelserna inte utåt som öppna eller initiativtagande i att föra dialog med olika instanser.

Organisationerna beskrev i intervjuerna att vissa stiftelsers image var öppnare och mera lätta att närma sig än andra på stiftelsefältet. Stiftelsernas ”offentliga ansikte utåt” gör det lättare att ta kontakt och påbörja en interaktion. Öppenheten i stiftelsens image styr ändå inte automatiskt organisationen till ett närmare samarbete och samspel med de ifrågakvarande stiftelserna och garanterar inte heller att samspelet sker smidigt.

5.3 Ansökningskriterier och målsättningar

När stiftelserna utlyser ansökan om finansiering betonas ansökningskriterierna och -målsättningarna som lägen för samspel. Största delen av stiftelserna i granskningen öppnade 2019 en till två tidsbegränsade utlysningar som var öppna för organisationer (tabell 8). Vissa stiftelser har öppet för kontinuerliga ansökningar som inte är tidsbegränsade. Stiftelserna kan även ha fler ansökningstider årligen, då stiftelsen kan dela upp utlysningarna efter branscher och teman.

Organisationerna söker finansiering utifrån den egna situationen och de egna utgångspunkterna inom den ram som stiftelsen definierat. Vilken stiftelse som organisationen kan söka finansiering från begränsas på många sätt av stiftelserna ansökningskriterier: är organisationsformen rätt för att göra en ansökan⁹⁹ och kan organisationen söka finansiering med sitt verksamhetspråk och till sitt verksamhetsområde från stiftelsen i fråga. Ansökningsutlysningarnas möjligen växlande tema kan antingen främja eller hämma en organisations vilja och möjlighet att söka finansiering.

⁹⁹ Ansökningstiderna riktas till exempel till organisationer, arbetsgrupper, företag, privatpersoner, forskningsinstitut samt enligt bransch och yrkesgrupper.

TABELL 8.

De granskade stiftelsernas ansökningsutlysningar för organisationer 2019.

Stiftelse	Ansökningstid	Vad kan organisationerna söka finansiering för?
Alfred Kordelinin säätiö	1.-31.1. (januariansökan)	Januari: stora kulturprojekt (januariansökan)
	1.-15.8. (augustiansökan)	Stöd för litteratur, konst och folkbildning
Jane och Aatos Erkkos stiftelse	Kontinuerlig	Medicin, teknologi, andra vetenskaper, främjande av forskning, kulturverksamhet
Jenny ja Antti Wihurin rahasto	3.-31.5.	Vetenskap, konst och samhällelig verksamhet
Konestiftelsen	1.-15.9. (allmän ansökan)	Vetenskap, konst samt projekt som kombinerar vetenskap och konst
Konstsamfundet	1.-29.2. (vårens ansökan)	Vår: Medborgaraktivitet, visuell konst, musik, media & publikationer, scenkonst, yrkesutbildning, film och medieproduktion
	1.-30.9. (höstens ansökan)	Höst: Medborgaraktivitet, musik, media & publikationer, scenkonst, film och medieproduktion
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	1.-30.9.	Privat småbarnspedagogik, eftermiddagsverksamhet, organisationer som stöder barn & unga, ungdomsförbund, barn & unga med särskilda svårigheter
Stiftelsen Tre Smeder	1.-31.1. (marsansökan)	Mars: Allmänna verksamhets- och projektunderstöd
	1.-30.9.2020 (septemberansökan)	September: Mindre projektunderstöd
Suomen Kulttuurirahasto	11.1.-10.2. (januariansökan)	Januari: Konst- och vetenskapsfälten och kulturlivets fält
	10.3.-31.3. (marsansökan)	Mars: mobilitet, behandling av vetenskapligt intressanta och samhällligt relevanta ämnen (Argumenta)
	10.8.-31.8. (augustiansökan)	Augusti: mobilitet, residens
	1.-30.10 (oktoberansökan)	Oktober: vetenskaplig och konstnärligt arbete samt projekt och anskaffningar
Svenska folkskolans vänner	Kontinuerlig	Utbildning, kultur och bibliotek, fritt bildningsarbete
Svenska kulturfonden	1.-30.11. (allmän ansökan)	Berika och utveckla det svenska, stödja det svenska språkets samhällsbärande ställning och utveckla kunskande, kompetens och kreativitet inom kultur och utbildning på svenska i Finland
	Kontinuerlig (specialprojekt)	

Källa: stiftelseintervjuer, stiftelsernas verksamhetsberättelser och nätsidor.

Ur innehållsproduktionens och den fortsatta verksamhetens synvinkel önskar och strävar organisationerna ofta efter stora understödssummor, men även stiftelserna som delar ut mindre understödssummor har en stor betydelse. Exempelorganisationerna rapporterar att de ofta söker finansiering från olika stiftelser för olika ändamål. Då motsvaras deras behov även av små summor till riktade ändamål och ansökningsprocesser som är mindre byråkratiska. Att söka från flera olika källor har ändå en dålig sida: det är tidskrävande och tungt. Därför är det viktigt att stiftelserna har offentliga uttalade mål och finansieringskrav samt tydliga egna profiler.

Stiftelsernas representanter önskade i intervjuerna en förstärkt dialog mellan organisationerna redan från ansökningsstadiet, så att det blir klart för de sökande hurdan verksamhet stiftelserna finansierar.¹⁰⁰ Även exempelorganisationerna uttryckte samma önskan. De önskade en öppnare och tydligare artikulering av finansieringskriterierna och stiftelsernas målsättningar (se även Saukkonen, 2015, s. 60).

På basis av materialet upplever organisationerna att de väl känner till stiftelsernas värden och målsättningar. Den upplevda kännedomen om stiftelsernas värden och målsättningar verkar enligt intervjuerna ha fötts antingen i en dialog med stiftelserna eller efter ett positivt finansieringsbeslut. Samtidigt upplevde exempelorganisationerna att alla stiftelsernas finansieringskriterier inte uttalats tillräckligt tydligt och offentligt. Enligt organisationerna finns det otydligheter till exempel i hurdan verksamhet stiftelserna anser att hör till den offentliga finansieringen. För flera stiftelser är det också oklart hurdana verksamhetsinnehåll som stiftelserna vill ha och vad de inte vill finansiera. Osäkerheten föder aningar och rykten, som i sin tur styr från vilka stiftelser och för vilka ändamål som organisationerna söker finansiering.

Stiftelserna har ofta principer gällande finansieringens riktande och tidsram. Flera av stiftelserna i granskningen beviljar utgångsmässigt inte finansiering för organisationernas basverksamhet såsom månadslöner eller utrymmeshyra, utan de finansierar endast projekt med bestämda tidsramar. I praktiken är det svårt att dela in bas- och projektverksamhet. Ifall stiftelsen till exempel finansierar ett årligt kulturrevenemang är det samtidigt fråga om både organisationens basverksamhet och ett projekt. Då bildar en regelbunden projektfinansiering en finansieringsform för verksamhet som fortsätter tills vidare.

100 Nästan alla stiftelser erbjuder stöd under ansökningsprocessen. Vissa stiftelsernas verksamhet har skilda info-tillställningar, stipendieworkshops och -kliniker (källa: stiftelseintervjuer och hemsidor).

En del av finansieringen från stiftelserna är tydligt tidsbegränsade. En del har i sin tur inte gjort en tydlig begränsning gällande finansierings maxlängd, men på basis av intervjuerna har det i praktiken ändå bildats en specifik maxlängd på finansieringen. Det här kan till exempel betyda att man i den samma aktörens finansiering borde hålla i alla fall ett ”mellanår”. På basis av organisationsintervjuerna uttalas alla principer gällande riktande av finansiering och tid inte på stiftelsernas nätsidor. Exempelorganisationernas representanter berättade i intervjuerna att till exempel informationen om stiftelsernas maximala finansieringsperioder kan vara baserade på rykten och antaganden snarare än stiftelsernas öppna kommunikation.

5.4 Språk och kommunikation

Stiftelsernas allmänna information fokuseras på finansieringsprocessen. Utöver det informerar stiftelserna om resten av sin verksamhet i varierande grad, som till exempel sina genomförda projekt och evenemang de organiserat. I intervjuerna framgick det att stiftelsernas linjedragningar för verksamheten ofta handlar om ett balanserande mellan ökande växelverkan, effektivt fokuserande av resurser samt utvecklande av verksamheten. De flesta betonade att trots att de såg att en informerande och offentlig verksamhet är nödvändig, är målsättningen att fokusera stiftelsens administrativa resurser på finansieringsverksamheten.

Organisationerna kan vara i kontakt med stiftelserna redan före ansökningstiden börjar och till exempel fråga om förtydliganden gällande ansökan. Ansökan är dock senast det skede där det bildas kommunikation mellan stiftelserna och organisationerna: organisationerna skriver ansökningar och skickar dem till stiftelsen. För stiftelserna i granskningen sker det här via ansökningssystemen. Många av de svenskspråkiga stiftelserna använder även samma elektroniska ansökningssystem.¹⁰¹

Språket kan samtidigt möjliggöra, rikta och avgränsa organisationernas ansökningsmöjligheter. Det finns en tydlig skillnad mellan de granskade svenskspråkiga och finskspråkiga stiftelserna när det gäller på vilket språk som kultur- och bildningsorganisationerna och andra som söker finansiering skriver ansökan och får information om utlysningen. (Tabell 9.)

101 Flera stiftelser använder Rimbertysystemet som Svenska kulturfonden utvecklat. Se mera. <https://www.kulturfonden.fi/2019/12/13/bakom-kulisserna-vem-ar-rimberty/> [hämtad 25.11.2020].

TABELL 9.

Ansökan och språkalternativ 2019.

Stiftelse	Ansöknings- utlysning	Ansöknings- instruktioner	Ansöknings- formulär	Ansökningens språk
Alfred Kordelinin säätiö	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska, engelska	<i>Ej definierad</i>
Jane ja Aatos Erkkos stiftelse	Finska, svenska, engelska	Finska, svenska, engelska	Finska, svenska, engelska	Finska, svenska, engelska
Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska, engelska
Konestiftelsen	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska, svenska, engelska
Konstsamfundet	Svenska	Svenska	Svenska	Svenska
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	Svenska	Svenska	Svenska	Svenska
Stiftelsen Tre Smeder	Svenska	Svenska	Svenska	Svenska
Suomen Kulttuurirahasto ^a	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska, engelska	Finska ^b
Svenska folkskolans vänner	Svenska	Svenska	Svenska	Svenska ^c
Svenska kulturfonden ^d	Svenska	Svenska	Svenska	Svenska

Källa: stiftelsernas e-postmeddelanden.

a Utlysningarna finns bara i vissa fall på engelska. I vissa fall finns ansökningsinstruktionerna och ansökningsformulären endast på finska (Mullankaivajat, Museovisio).

b Om den sökande är finskspråkig, önskar man få ansökan och bilagor på finska. Om arbetspråket är engelska kan bilagorna vara på engelska. Alla sökande skall ange projektets titel på finska.

c Sedan 2020 har ansökningspråket även varit finska.

d Undantaget är Hallå! -programmet där finska även varit ett av språken i ansökningsprocessen och kommunikationsspråket.

Språket som stiftelserna använder i utlysningen om ansökningstiderna följer relativt konsekvent stiftelsernas registrerade språk. Språket verkar även bestämmas långt av stiftelsernas språkalternativ på hemsidorna.¹⁰² 2019 publicerades de granskade svenskspråkiga stiftelsernas meddelanden om ansökningstider, ansökningsinstruktioner och ansökningsformulär endast på svenska. Även ansökningarna skulle utgångsmässigt skrivas på svenska. De finskspråkiga stiftelsernas variation var större och språkalternativen var mångsidigare när det gäller finansieringsansökan. Alla de finskspråkiga stiftelserna hade ansökningsutlysningar, ansökningsinstruktioner och ansökningsformulär förutom på finska även på engelska, Jane och Aatos Erkkos stiftelse även på svenska. Två stiftelser erbjöd möjligheten att skriva ansökan på finska, svenska eller engelska.

Finansieringsansökningens språkalternativ kan styra de svenskspråkiga organisationerna till att söka finansiering i första hand från det svenskspråkiga stiftelsefältet och de finskspråkiga organisationerna till det finskspråkiga. Enligt intervjuerna med exempelorganisationer är den viktigaste faktorn som styr ansökan ändå de gemensamma målsättningarna. Till exempel är de svenskspråkiga stiftelsernas och exempelorganisationernas målsättningar kopplade till att stärka och bevara det svenska språket och den svenska kulturen.

De finskspråkiga organisationerna upplevde att de svenskspråkiga stiftelsernas finansieringskriteriers språkbetoning var förståelig men att den var besvärlig. Organisationerna upplevde inte att den egna verksamheten var bunden till språk och därför kändes det främmande att söka finansiering specifikt för att anställa svenskspråkig personal eller till att främja svenskspråkig kultur. Organisationerna kände att kvoter och koncentrerad verksamhetens innehåll på endast en språkgrupp till och med motarbetade jämlikhet.

Allmänt kan man konstatera att både de svensk- och finskspråkiga organisationerna styrs till att söka finansiering från stiftelserna som verkar på det egna språket långt på grund av praktiska orsaker eller vanefrågor. Att söka finansiering är en mycket tidskrävande process och man vill inte söka i onödan från instanser som man inte tror att kommer bevilja finansiering.

102 Nästan alla de finskspråkiga stiftelsernas hemsidor fanns utöver på finska även på något annat språk. De svenskspråkiga stiftelsernas hemsidor är oftare enspråkiga än de finskspråkiga stiftelsernas. Alla de svenskspråkiga stiftelsernas hemsidor fanns endast på svenska förutom korta sammandrag på finska och/eller engelska.

5.1 Motiveringar och öppenhet

Alla stiftelser i granskningen har skapat en praxis baserad på de egna utgångspunkterna om hur man behandlar, bedömer och fattar beslut om finansieringsansökningar. Praxis är sammankopplad med stiftelsens organisering. Bedömningen av ansökningar och beslutsfattandet är tätt sammankopplad till frågorna om motiveringar och öppenhet.

Inkomna ansökningar bereds för bedömning av stiftelsernas personal. De flesta stiftelserna utnyttjar sakkunniga från olika branscher i bedömningen, och det går även att tillkalla externa sakkunniga vid behov. Ofta genomförs bedömningen som ett samarbete mellan stiftelsens personal och externa sakkunniga. I vissa stiftelser genomförs bedömningen endast inom administrationen. De slutgiltiga besluten görs av styrelsen.¹⁰³ (Tabell 10.)

TABELL 10.

De granskade stiftelsernas strukturer för bedömning och beslutsfattande.

Stiftelse	Vem bedömer?	Vem fattar beslut?
Alfred Kordelinin säätiö	Sektionerna och fondernas sakkunnigmedlemmar	Styrelsen
Jane ja Aatos Erkkos stiftelse	Sakkunniga och utskott	Styrelsen
Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Sakkunniga	Styrelsen
Konestiftelsen	Sakkunniga	Styrelsen
Konstsamfundet	Sakkunniga	Styrelsen
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	Styrelsen och administrationen	Styrelsen
Stiftelsen Tre Smeder	Styrelsen och administrationen	Styrelsen
Suomen Kulttuurirahasto	Sakkunniga	Styrelsen
Svenska folkskolans vänner	Styrelsen och administrationen	Styrelsen
Svenska kulturfonden	Sakkunniga	Styrelsen

Källor: stiftelseintervjuer och nätsidor.

103 Styrelsen har en stor makt som beslutsfattare. Stiftelsens styrelse kan även efter eget övervägande besluta om stipendier utanför den egentliga stipendieprocessen. Även om finansieringslängden som söks genom stipendieprocessen är begränsad, kan styrelsen även göra undantag till exempel när det gäller vissa organisationer. (Källa: stiftelseintervjuerna.)

De externa sakkunnigas identitet är utgångsmässigt anonym.¹⁰⁴ Här skiljer sig stiftelserna på ett avgörande sätt från den offentliga sektorn, där man måste publicera namnen på dem som bedömer och fattar beslut om finansieringen. På grund av anonymiteten kan inte de som söker finansiering bedöma de sakkunnigas kompetens och kunnande, cirkulation eller möjliga jäv. De som söker finansiering kan inte heller bedöma om samma personer samtidigt är verksamma som sakkunniga i flera olika stiftelser. Samtidigt tryggar anonymiteten att bedömningen å sin sida är självständig och förhindrar försök att påverka speciellt i sådana situationer där bedömaren är en enskild person istället för en större grupp.

De externa sakkunniga har i regel en begränsad mandatperiod, och många stiftelser byter sakkunniga regelbundet, i medeltal mellan 1–3 år. Detta motiveras bland annat med att man möjliggör nya synvinklar och undviker för stort inflytande.

Till bedömningen av ansökningarna hör frågan om mottagargruppens finansiering och ombyte. Flera av de granskade stiftelserna beviljar regelbundet finansiering till organisationsaktörer som ofta har en till och med flera decennier lång historia. I intervjuerna beskrev stiftelserna finansieringsförhållandet på många olika sätt. En av stiftelserna ansåg att det bildats ett nära samspel med ”stamkunderna” som får regelbunden finansiering. I denna relation känner stiftelsen stamkunderna och deras verksamhet. En annan stiftelse beskrev centralorganisationerna som koordinerar branschens nationella verksamhet som stiftelsens ”stamkunder”.

Alla stiftelserna i granskningen ser ändå inte att de finansierar en specifik etablerad grupp. Ändå har de också närmare relationer till finansieringsmottagare som är långvarigare och mottar större summor. En stiftelsesrepresentant berättade till exempel att de regelbundet träffar och sparrar aktörer som mottar en viss finansieringsform. En annan stiftelse ansåg att diskussionskontakten fördjupats med vissa aktörer som genomfört finansierade projekt på önskat sätt.

Exempelorganisationerna nämnde i intervjuerna att nyttan med det nära samarbetet var att man bättre kunde kommunicera sitt budskap och öppna den egna verksamheten för stiftelserna. Samarbetet främjar även partnerskapen och exempelorganisationernas känsla av att den finansierade verksamheten eller projektet genomförs tillsammans med stiftelserna.

Den för stiftelserna mera permanenta basfinansieringen är ett sätt att långsiktigt främja specifika organisationers verksamhet. Mottagargruppens

104 Undantaget är Alfred Kordelins stiftelse där vissa samarbetsamfund har avdelningar med sakkunniga som är en del av stiftelsens administration och deras namn är offentliga. (Alfred Kordelinin säätiö, 2019, s. 50).

beständighet kan också hänga samman med stiftelsernas och organisationernas samspel utanför den egentliga finansieringsprocessen antingen genom personliga kontakter, traditioner eller andra gemensamma målsättningar.

En återkommande finansiering av samma aktörer kan skapa en uppfattning om att finansieringen är automatisk. Uppfattningen av automatisk finansiering kan påverka stiftelsernas verksamhet i finansieringsprocessen. På basis av materialet kan tilliten till stiftelserna visa sig till exempel i att organisationen upplever att de kan söka finansiering också med ”svagare ansökningar”. Med detta menade de intervjuade att de inte upplevde ett behov av att förklara eller motivera sin organisations verksamhet lika starkt som till andra finansiärer. Antagandet om automatisk finansiering kan också få stiftelserna att uppleva press på kontinuitet och försvåra en förändring som man kan uppleva behövas. Stiftelsernas representanter betonade ändå i intervjuerna att även en etablerad mottagargrups ”livskraft och aktivitet” utvärderas regelbundet.¹⁰⁵

Som helhet hänger centralt frågan om bedömningsprocessens transparens ihop med bedömningen av finansieringsansökningarna; vad och hur man berättar om processen och bedömningskriterierna. De granskade exempelorganisationerna förstår att de är i en privilegierad position när de fått stiftelsefinansiering och uppnått ett samspel med stiftelserna. Stiftelserna kunde öppnare än tidigare informera om finansieringskriterierna och de egna målsättningarna då stiftelsefinansieringen har en stor inverkan på kultur- och bildningsfältet och dess aktörer. Genom finansiering styr de och är med och beslutar om innehållet som produceras på fältet. Då uppkommer även frågan om ansvar.

105 Med det här hänvisades det till utvecklandet och utvärderingen av organisationernas verksamhet. Stiftelsernas representanter hänvisade ändå inte till några tydliga kriterier eller mätare, även om en ökande medlemskår och ett medvetet anpassande av verksamheten till förändringar i omvärlden gavs som exempel. (Källa: stiftelseintervjuerna.)

5.6 Styrning och utveckling

Stiftelserna kräver rapportering om användningen av beviljade understöd. Genom rapporteringen får stiftelserna information om hur organisationerna har genomfört verksamheten som finansieringen beviljades för. Till rapporteringen används utgångsmässigt samma elektroniska ansökningssystem. Flera av de granskade stiftelserna har i användning ett halvstrukturerat rapporteringsformulär som kompletteras med bilagor. Rimbort-ansökningssystemet som flera stiftelser använder har en rapporteringsgrund där rapporteringen sker parallellt med ansökan då ansökningsprocessen innehåller finansieringsmottagarens egen utvärdering av den planerade och den genomförda verksamheten.

Många stiftelser förutsätter en skild mellanrapportering när det gäller stora understöd och långa finansieringsperioder. Mellanrapporteringen möjliggör en uppföljning av verksamheten och till exempel att man kan ta itu med möjliga missbruk redan innan det finansierade projektet tagit slut. Man kan även förutsätta en skild slutrapport av stora projekt. Många projekt som är stora eller långvariga granskas även med skilda effektundersökningar och utvärderingar i efterhand.

Stiftelserna och exempelorganisationerna upprätthåller en transparent uppföljning av verksamheten enligt god stiftelsepraxis och föreningssed. Det här ger båda parter chansen att utvärdera varandras verksamhet och betydelse för de egna branscherna. Det här styr även kommande finansieringsprocesser. Rapporteringsprocessen producerar även material till kommande ansökningar. I rapporteringsformulären frågas ofta efter utvecklingsförslag, upplevelser och till exempel idéer till kommande tema-utlysningar, då stiftelserna kan få information om utvecklingsriktningar och kommande signaler genom rapporteringen. På detta sätt återspeglas rapporteringen och den förväntade öppenheten vidare på finansieringsprocessens utgångspunkter.

På basis av stiftelseintervjuerna förutsätter och nyttjar stiftelserna rapporteringarna om användningen av understöd, men till exempel rapporteringar som en specifik organisation överlåtit är sällan i stiftelsens externa sakkunnigas bruk. Även styrelserna som beslutar om finansiering har väldigt lite tid att bekanta sig med tidigare rapporteringar. Rapporteringen betonar hur den finansierade verksamheten genomförts och hurdana produkter (*outputs*) man åstadkommit. Rapporteringen genomförs ofta inom ett år efter att finansieringsperioden tagit slut, alltså utvärderar man ofta genomförandet av produkter och betydelse bara på en kort sikt.

På basis av stiftelseintervjuerna håller flera stiftelser som bäst på med att utveckla uppföljnings- och rapporteringsrutiner, vilket oftast hänger samman med främjandet av genomslagskraften. Stiftelserna har strävat efter att utveckla verktyg för att utvärdera den finansierade verksamhetens processer och effekter.¹⁰⁶ Till uppföljningen och rapporteringens utveckling hör exempelvis förnyandet av rapporteringsformulären, samt ett mera riktat skiljande av rapporteringen efter mottagare och typ av finansiering. Stiftelsernas representanter upplevde även att en uppföljning av kvalitet och utveckling av rapporteringar var viktigt.

Överlag är stiftelsernas verksamhet omfattande, vilket leder till att en helhetsbedömning av verksamhetens effekter är svår om inte omöjlig. Uppföljningen av målsättningarnas genomförande förutsätter ändå en systematisk utvärdering. Det här kan genomföras till exempel genom en uppföljning av utvalda och varierade aktörer, åtgärder eller strategiska målsättningar. (Saukkonen, 2015, s. 61.)

Utöver den krävda rapporteringen förväntar sig stiftelserna på basis av intervjuerna att mottagarna av finansiering skulle aktivt och på eget initiativ berätta om sin verksamhet. Exempelorganisationerna i sin tur önskar speciellt att stiftelserna skulle ge respons och återkoppling på den verksamhet som genomförts. Det här skulle låta organisationerna veta om stiftelserna är villiga att fortsätta ett samarbete eller ge upplysning om tankar om utveckling i fortsättningen, vilket i sin tur skulle stärka kontinuiteten och hållbarheten av organisationernas verksamhet. Till kontinuiteten och hållbarheten kopplas även samhällets olika sektorer och utvecklingskostnader i stort: stiftelsernas finansieringsprocess sker inte i ett vakuum.

Målsättningen att utveckla finansieringens ansökningsprocesser samt följa upp och öka verksamhetens genomslag syns i stiftelsernas strategier. Det här skapar ändå en utmaning för stiftelserna, och de intervjuade hänvisade till hur svårt det är att definiera och fastställa genomslag. Stiftelsernas egen proaktivitet för att uppnå sina målsättningar uppfattades i intervjuerna som ett principiellt val. Vissa intervjuade ansåg att det noggranna riktandet av finansiering till aktörer som genom sina målsättningar genomför stiftelsens målsättningar är ett slags ansvar till grundarna. Till det här ansvaret hör öppenhet, tydlig information samt utvärdering och uppföljning av den egna verksamheten. Andra stiftelser håller å andra sidan en lägre profil, och upplever att den finansierade verksamhetens resultat talar för sig. Ett alltför noggrant riktande av finansiering kan enligt många stiftelser även stänga ute projekt vars betydelse är svåra att se på förhand.

106 Se <https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2019/03/rapport-3-x-3-2-web-ny.pdf> [hämtad 18.1.2021].

6. STIFTELSEFINANSIERINGENS KARAKTÄR

Enligt analysen formas stiftelsefinansieringens betydelse och verkan i kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet i utöver finansieringsprocessen även i relation till organisationernas andra finansieringskällor samt verksamhetens omfattning. Stiftelsefinansieringen upplevs vara av en särskild karaktär, som uppfattas olika bland de finskspråkiga och de svenskspråkiga organisationerna.

6.1 Stiftelsefinansieringens betydelse i relation till organisationens övriga finansiering

I exempelorganisationernas verksamhet samverkar flera olika finansieringskällor (se kapitel 4.3). Exempelorganisationerna strävar efter en mångsidig finansieringsgrund, då det främjar verksamhetens bärkraftighet. Organisationerna har upplevt att det är viktigt att dela upp och sträva efter att söka finansiering från flera olika källor, då ett beroende av en enda finansieringskälla inte är hållbart på lång sikt (se även Hirvi-Ijäs, 2014, s. 78).¹⁰⁷ En överlag snäv finansieringsgrund och ett beroende av en enda finansieringskälla kan vara ett hot för aktörernas autonomi i den tredje sektorn (se ex. Ruusuvirta, 2019, s. 20).

Exempelorganisationerna betonade betydelsen av en mångsidig finansieringsgrund, men i vissa organisationsintervjuer funderade man kring vilken betydelse organisationens finansieringsstruktur har och hur exempel den egna finansieringens andel påverkar stiftelsernas finansieringsbeslut. Är det bättre att organisationen är möjligast fattig eller att organisationen har en stabil egenfinansiering? Ur stiftelsernas synvinkel är det enligt intervjuerna klart att en stabil egenfinansiering har en stor betydelse som en del av organisationernas mångsidiga finansieringsgrund. Det här såg stiftelsernas representanter som en förutsättning för verksamhetens utveckling och kontinuitet. Att förlita sig på en finansieringskälla uppfattades som riskfyllt för en säker verksamhet. Enligt materialet är exempelorganisationernas egenfinansiering ofta en förutsättning för annan finansiering, och annan finansiering kan även ha en positiv verkan för erhållandet av stiftelsefinansiering.

107 ”För att få möjligheter till stadigare och långsiktigare arbetsförutsättningar, finns det orsak för de svenskspråkiga kulturutövarna att aktivt söka bred finansiering för sin verksamhet.” -- ”Beroenden till enbart en finansieringskälla är i längden inte hållbart.” (Hirvi-Ijäs, 2014, s. 78.) Finansieringen som kommer från olika källor speglar även hybridiseringen, alltså att de olika sektorerna möts (se Ruusuvirta, 2019).

En strävan efter en mångsidig finansieringsgrund betyder att den beviljade stiftelsefinansieringen blir en del av organisationens bredare finansieringshelhet. Därigenom formas stiftelsefinansieringens betydelse och verkan för exempelorganisationernas verksamhet i relation till annan finansiering.

Organisationerna inom den tredje sektorn kan inte samla finansiering i första hand marknadsmässigt eller för att skapa vinst.¹⁰⁸ Alternativen blir då finansiering från tredje sektorn, som till exempel stiftelsefinansiering, offentlig finansiering samt inkomster från den egna verksamhet som kanaliseras tillbaka till verksamheten. Möjligheten att skaffa inkomster genom egen verksamhet varierar beroende på aktörernas och verksamhetens karaktär: inkomster av den egna verksamheten är möjlig i mycket varierande grad och storlek för olika aktörer. Det här betyder att det för flera av exempelorganisationerna återstår två finansieringskällor: stiftelsefinansiering och offentlig finansiering.

Både stiftelsefinansieringen och den offentliga finansieringen är viktig för exempelorganisationerna, och de är sammanflätade i de flesta organisationernas verksamhet. På basis av materialet har orsaken till att exempelorganisationerna söker stiftelsefinansiering oftast varit en otillräcklig offentlig finansiering eller en brist på sådan. Överlag upplevde exempelorganisationerna kombinationen av offentlig finansiering och stiftelsefinansiering som bra, men upplevde de olika finansieringskällornas roller som sinsemellan olika. I materialet framgår därtill att stiftelsefinansieringen har fått en egen karaktär just i relation till den offentliga finansieringen. De finskspråkiga och svenskspråkiga exempelorganisationerna upplevde också de olika finansieringskällornas roller på delvis olika sätt.

6.2 Stiftelsefinansieringens karaktär på det finskspråkiga och det svenskspråkiga organisationsfältet

Stiftelsefinansieringen sågs i de finskspråkiga exempelorganisationernas intervjuer som ett projektstöd som möjliggör innehållsproduktion. Den beskrevs som en finansiering som möjliggör att man kan koncentrera sig på aktuellt innehåll, verksamhetens kvalitet samt att man kan drömma om vad organisationernas verksamhet kunde innehålla. Det har också ansetts att det är typiskt för stiftelsefinansieringen att den är en resurs för experiment och förändring jämfört med den traditionellt mera långsiktiga och stabila offentliga finansieringen (Huntus, 2020, s. 11; Heinämaa, 2016). Det

108 ” -- the use of a recruited labour force or having revenue from the market sector may cause different consequences for the third sector organization, such as a loss of nonprofit status. (Valliluoto 2014, 37–46; Similä 2016.)” (Ruusuvirta, 2019, s. 33.)

har upplevts att stiftelserna kan dela ut finansiering mera subjektivt än till exempel den offentliga finansieringens ”betonat objektiva ämbetsmannaroll” tillåter (Huntus, 2020, s. 21).

Ur det här perspektivet beskrev de finskspråkiga exempelorganisationernas intervjuer den offentliga finansieringen som en bas som organisationernas verksamhet lutar på. Den offentliga finansieringen ansågs möjliggöra upprätthållandet av organisationernas grundstruktur, som utrymmen och personalresurser samt som stabiliserande faktor för verksamhetens genomförande. Den offentliga finansieringen är ändå bara ibland till sin storlek tillräcklig, för att organisationerna enligt dem själva skulle klara av att med hjälp av den genomföra verksamhet i önskad skala.

De finskspråkiga exempelorganisationernas syn på stiftelsefinansieringens karaktär motsvarade det som såväl de finskspråkiga som de svenskspråkiga stiftelserna ansåg. I stiftelseintervjuerna ansåg många att basfinansieringen av organisationernas verksamhet är den offentliga sektorns ansvar och stiftelserna roll är att stöda ändamålsenliga projekt. Samtidigt uppfattade stiftelserna flera exempelorganisationers önskan om en mer kontinuerlig finansiering för ett säkrande av verksamhetens kontinuitet.

I de svenskspråkiga exempelorganisationernas intervjuer sågs stiftelsefinansieringen och den offentliga finansieringens roller på delvis ett annat sätt. Även om den offentliga sektorns roll som finansiär av basverksamheten i princip identifierades, ställde sig de intervjuade från svenskspråkiga organisationer skeptiska till att den offentliga sidan tillräckligt skulle identifiera eller stöda deras verksamhet. De svenskspråkiga exempelorganisationernas verksamhet har i högre grad än de finskspråkiga organisationerna målsättningen att främja det egna språket och kulturen samt tillgången och tillgängligheten till den (se kap. 4). Även om det är exempelvis justitieministeriets ansvar att sörja för att de språkliga rättigheterna förverkligas (Justitieministeriet, 2021), främjas enligt exempelorganisationerna det svenska språket och kulturen inte tillräckligt av den offentliga sektorn. Eftersom organisationernas verksamhet är uppdelad på flera administrationsområden, visste inte organisationerna nödvändigtvis var det skulle löna sig att söka stöd från. Därför hade man inte ens sökt offentlig finansiering.

Av det här skälet verkar stiftelsefinansieringen betydelse ha betonats i de svenskspråkiga exempelorganisationernas verksamhet. Organisationerna vänder sig särskilt till de svenskspråkiga stiftelserna som de har ett på många sätt etablerad samspel med, och som stiftelsernas egna syften att främja det svenska språket och kulturen samstämma med de svenskspråkiga exempelorganisationernas målsättningar. Ur det här perspektivet upplevde de svenskspråkiga exempelorganisationerna att stiftelsefinansieringen var

tryggare och stabilare för kontinuiteten och genomförandet av verksamheten än den offentliga finansieringen.

Många representanter för exempelorganisationerna såg att den offentliga finansieringen var ett bevis på hurdan verksamhet som är samhällligt värdefull och värd att stöda. På det här sättet var det offentliga stödet en utmärkelse för organisationerna. Uppfattningen om den offentliga finansieringens betydelse hängde väldigt lite på om organisationen själv fick offentligt stöd, eller om det mottagna stödet var stort eller litet. Även erhållandet av stiftelsefinansiering uppfattades som ett erkännande av verksamhetens betydelse. Såväl de finskspråkiga som de svenskspråkiga exempelorganisationerna uppfattade att stiftelsefinansieringen var en markering för att verksamhetens verkan märkts och sågs som värd att stöda.

6.3 Stiftelsefinansiärens ansvar

De skilda uppfattningarna om stiftelsefinansieringens karaktär avspeglas i hur exempelorganisationerna ser stiftelsernas ansvar som finansiärer. Det här har samband särskilt med organisationernas verksamhetsområde och omfattning. Där de finskspråkiga organisationerna koncentrerar sig i första hand på ett specifikt konstområde och utvecklandet av det är de svenskspråkiga exempelorganisationernas verksamhetsområde bredare, och verksamheten har därför en annorlunda samhälllig dimension. På basis av intervjuerna upplever de finskspråkiga organisationerna betydligt oftare än de svenskspråkiga organisationerna att de själva borde göra sin verksamhet kvalitativt nog för att förtjäna finansiering. Därför har organisationen själv i första hand ansvaret för finansiering.

De svenskspråkiga organisationernas kärntanke och målsättning är att göra det egna språket och kulturen tillgänglig för alla. Utgångspunkten kan göra det svårt att begränsa verksamheten, vilket på sina ställen lett till en expansion av verksamheter, fast det inte varit meningen från början. Omtanken om att tjänsterna och kulturutbudet på det egna språket skulle minska kraftigt ifall den egna verksamheten upphör försvagar viljan att begränsa verksamheten. Då stiftelsefinansieringens betydelse för de svenskspråkiga exempelorganisationernas verksamhet är betonad i relation till den offentliga finansieringen, ser organisationerna att de svenskspråkiga stiftelserna har ett ansvar för organisationernas och den svenskspråkiga verksamhetens kontinuitet.

De svenskspråkiga stiftelsernas egen uppfattning om sitt ansvar att upprätthålla svenskspråkig verksamhet fördes fram i intervjuerna. Utgångspunkten för stiftelserna är att upprätthålla det egna språket och kulturen,

som annars uppfattas riskerar att minska och förtvina. Det här avspeglas även i finansieringsprocessen. Flera av de svenskspråkiga stiftelserna delar ut även mycket små summor till ett stort antal aktörer med syfte att upprätthålla en mångsidig svenskspråkig verksamhet. På så sätt verkar stiftelserna ha tagit ansvar för organisationerna och för den svenskspråkiga verksamheten genom att upprätthålla en stor mängd olika aktörer.

Frågan om att upprätthålla svenskspråkig verksamhet speglar den allt otydligare gränsen mellan den tredje sektorns och den offentliga sektorns ansvar. Statsmaktens uppgift är att se till att de språkliga rättigheterna förverkligas. Därför hör tryggandet av det svenska språkets ställning och tjänster till den offentliga sektorns uppgifter. Kultur- och bildningsorganisationerna är ideella aktörer som till exempel kan komplettera den offentliga sektorns tjänsteutbud genom att producera tjänster som den offentliga sektorn inte kan producera tillräckligt effektivt. Organisationerna som producerar sådana tjänster får ofta även finansieringen från den offentliga sektorn. (Ruuskanen mfl., 2020, s. 20.) De granskade svenskspråkiga organisationerna får sin finansiering i första hand från svenskspråkiga stiftelser, som på så sätt ansvarar för sin del att de språkliga rättigheterna förverkligas.

De exempelorganisationer som får både stiftelse- och offentlig finansiering beskrev i intervjuerna att de upplever att förhållandet och finansieringsansvaret mellan den offentliga sidan och stiftelsefältet i alla fall till en del är oklara. Exempelorganisationerna hoppades på tydligare och öppnare artikulering och gränsdragning på vad stiftelserna finansierar och vad de inte finansierar.

Frågan om ansvar kommer i materialet upp även i andra sammanhang. Startandet av verksamheten, olika finansieringsformer och beviljandet av stora summor till stora projekt har på basis av organisationsintervjuerna skapat en speciell, ovanligt nära relation mellan organisationerna och stiftelserna. Organisationerna har velat ta hand om relationen genom att regelbunden kontakt med de ifrågasvarande stiftelserna, vilket påverkat relationen och dialogen mellan stiftelserna och organisationerna även efter att finansieringen tagit slut. Denna typ av nära relationen som bildats ändå väckt frågor om ansvaren för finansieringen och den startade verksamheten, kontinuiteten och ägandeskapet. Exempelorganisationerna funderar i intervjuerna kring den fina gränsen mellan samspel, styrning och påverkan. Vad betyder en jämlik relation i en situation där den ena finansierar den andra? När övergår samspel och samarbete i styrning? Vem äger projektet då det görs i samarbete?

Samtidigt kan man fråga vem som har ansvaret för att upprätthålla en specifik enskild organisation – om någon ens har det. Samma fråga ställdes

även i undersökningen gällande allmännyttiga samfund i Finland: ”Tukiens loppuminen tietäisi niiden todellisten ja kuvitteellisten toimintojen loppumista. Mutta voi kysyä, onko tämä mikään ongelma. Jos yleishyödyllisellä yhteisöllä ei ole mitään kaukupohjaa yhteiskunnassa, jos sillä ei ole jäsenistöä, alkupääomaa, vapaaehtoisia työntekijöitä ja sponsoreita, miksi sen pitäisi ylipäätään toimia?” (Virén, 2014, s. 100.)

6.4 Projektfinansiering, basfinansiering och projektifiering

Även om såväl stiftelserna som exempelorganisationerna skiljer på basfinansiering och projektfinansiering är gränsen mellan dem otydlig. Utgångspunkten är att genomförandet av projekten förutsätter basverksamhet. Projekten som finansieras med stiftelsefinansiering förutsätter i sin tur offentlig basfinansiering eller en annan stabil finansieringskälla som tryggar upprätthållandet av grundfunktioner. När det saknas basfinansiering från andra håll tvingas organisationerna att använda stiftelsefinansieringen för att upprätthålla sin basverksamhet – eller lägga ner verksamheten och lämna stiftelsefinansieringen oanvänd.

För att hålla sådan till karaktären kontinuerlig verksamhet igång hänvisade man i intervjuerna till basverksamhetens ”projektifiering”. Förenklat kan man säga att organisationerna producerar projekt och ”projektifierar” sin basverksamhet med stiftelsefinansieringen.

I intervjuerna med exempelorganisationerna beskrevs projektifieringen som ett bra sätt att förnya verksamheten, men som utmattande ur projekthanterings och personalens synvinkel. Det årliga ansökanget av finansiering och rapporteringen tar tid och en kontinuerlig projektstruktur förutsätter ett kontinuerligt utvecklingsarbete. Att finansiera verksamheten endast med projektpengar beviljade av stiftelser kan försvaga organisationens eget identitetsbyggande och verksamhetens professionella utveckling. Ifall organisationerna saknar basfinansiering och verksamheten endast eller nästan byggs bara på projekt, kan det vara svårt att koncentrera sig på att förtydliga den egna identitetens och verksamhetens kärna samt hitta passliga verksamhetsformer. Man kan fråga sig om projektstrukturen förebygger utvecklingen av en mera hållbar verksamhet. Projektifieringen svarar heller inte nödvändigtvis på de ändamål som stiftelserna kan ha i det läge de påbörjar finansieringen av en ny verksamhet.

För kontinuiteten och hållbarheten av organisationernas verksamhet kan det vara problematiskt om stiftelserna vill finansiera innehållet av men inte basen för verksamheten. Vissa av de granskade stiftelserna uttryckte ändå att de var villiga att finansiera organisationernas verksamhet helt

eller delvis beroende på situationen. Några stiftelser önskade även att de ensamma skulle fungera som verksamhetens huvudfinansiär – särskilt om det var fråga om ett regelbundet eller till mängden större bidrag. Vad har stiftelsefinansiären för ansvar för verksamhetens kontinuitet i sådana fall? Hurdant ansvar för verksamhetens totala finansiering och fortsättning har exempelvis de stiftelser som har varit med om att starta verksamheter och finansierat betydelsefulla nya verksamheter?

Sett ur exempelorganisationernas synvinkel är det finländska stiftelsefältets mångsidighet en rikedom. Den tryggar finansiering och möjliggör erkännandet av flera olika verksamheter, samt gör hela kultur- och bildningsfältet mångsidigare. Samtidigt tillför flera finansieringskällor många olika förväntade målsättningar för organisationernas verksamhet, som den tredje sektorns aktörer skall införliva i sin verksamhet.

6.5 **Samspelets utveckling: framtidens förhoppningar och utmaningar**

Stiftelsernas och organisationernas verksamhetsmiljö är i en kontinuerlig och delvis accelererande förändring. Coronapandemin förde enligt intervjuerna tydligare än vanligt fram branschens strukturella problem och utmaningarna i finansieringen: finansieringen av kultur- och bildningsfältet är inte stabilt, och det befinner sig inte på en fast grund vilket gör att det inte är utrustat för förändringar.¹⁰⁹ Exempelorganisationernas situation har enligt materialet tvingat dem att fundera över de egna målsättningarna och deras relation till hållbarhet. Några organisationer uttryckte att deras målsättning inte längre är att öka verksamhetsvolymen, utan att de koncentrerar sig på utvecklandet av kvaliteten. Det här betyder utöver verksamhetens innehållsfrågor även förbättrandet av konstnärernas arbetsförhållanden.

Utvecklandet av verksamhetens långsiktighet är ett allmänt och gemensamt utvecklingsmål i exempelorganisationernas framtid. Speciellt de svenskspråkiga organisationerna rapporterade i sina bakgrundskartläggningar att de i framtiden vill stabilisera sin finansiering samt utveckla sin medelsanskaffning i en mera professionell riktning. Till målsättningarna hör också att utveckla och modernisera organisationens verksamhet.

¹⁰⁹ Stiftelseaktörerna reagerade snabbt på våren 2020 då coronapandemin spreds, och har genomfört många olika stödåtgärder på kulturfältet även i samarbete med den offentliga förvaltningen. Sammandraget om åtgärderna under coronakrisen finns på Stiftelser och fonder-organisationens sidor. <https://saatiotrahastot.fi/koronakriisi-ja-saatiot/> [hämtad 26.11.2020].

Centrala utmaningar som organisationerna såg i sin framtid var finansieringsmöjligheternas åtstramning; stiftelsestödet instabilitet och det minskade offentliga stödet. Det här har fått organisationerna att fundera över och söka nya finansieringskällor. Det är ändå inte enkelt. De flesta upplever att det är svårt att öka den egna verksamhetens intäkter. Organisationerna är tveksamma över sponsormedel när det gäller att behålla det egna beslutsfattandet samt vad och vem som är en etisk källa för finansiering.¹¹⁰ För de flesta organisationerna är det ändå viktigt att finansieringen av verksamheten kommer från flera olika källor. På basis av intervjuerna verkar det här ändå vara viktigare och naturligare för de finskspråkiga organisationerna än för de svenskspråkiga.

Exempelorganisationerna är till stora delar nöjda med det nuvarande samarbetet och samspelet med stiftelsefinansiärerna. Enligt en av organisationerna är samarbetet ett uttryck av förtroende som visar att stiftelsen är intresserad av att främja den egna finansieringens genomslag.

Speciellt de finskspråkiga organisationerna önskade mera dialog med de svenskspråkiga stiftelserna. De verkade ändå inte ha varit aktiva i öppnandet av dialogen. Överlag önskar exempelorganisationerna mera öppenhet och tydlig kommunikation av stiftelserna. På sina ställen är det oklart för organisationerna vad stiftelsernas målsättning för samarbetets del egentligen är. Stiftelserna kunde vara öppnare i sin information om finansieringskriterierna och målsättningarna, då stiftelsefinansieringen har en stor inverkan på kultur- och bildningsfältet. Med finansieringen styr stiftelserna och är med om att besluta om innehållen som produceras inom fältet. Att bevilja finansiering är alltid ett ställningstagande av stiftelsen.

Organisationerna önskade också mer samarbete ekonomiskt och innehållsmässigt. Det här kunde på basis av svaren betyda till exempel en diskussion om gemensamma intressen samt att skapa gemensamma projekt och nya verksamhetsmodeller med stiftelserna. Detta kunde även betyda djupare diskussioner om ändamål och stiftelsernas tydligare information om sina målsättningar och önskemål. Realistiskt sett kan tät dialog ändå bara föras med en begränsad mängd stiftelser, och då riktas samarbetsviljan till de mest centrala finansiärerna.

I stiftelseintervjuerna lyftes också fram flera önskemål till organisationerna om samspel och utveckling av deras verksamhet. Stiftelserna ser stödet av organisationer som viktig och vill utöka deras kunnande till exempel genom mentorstöd och kompetensutveckling. Fler stiftelserepresentanter betonade sk. *capacity building*, med vars hjälp man kan öka verksamhetens

110 Samtidigt har man upplevt att kraven riktade på till exempel den offentliga finansieringens strategi och de finansierade vuxit (se bla. Ruuskanen mfl., 2020).

styrka och förutsättningar. Det här hör samman med professionaliseringen av den tredje sektorns aktörer i takt med att frivilligarbetet minskar.

Alla stiftelser i granskningen stöder utgångsmässigt sådan verksamhet som svarar mot stiftelsens ändamål, syften och stadgar. För några stiftelser betyder detta att ansökningarna måste vara ambitiösa och innehålla nytt tänkande för att komma i fråga. För andra stiftelser kan traditionsbundenhet vara ett av kriterierna. Enligt intervjuerna önskar stiftelserna att de finansierade organisationernas verksamhet överlag är kvalitativt, medveten och har tydliga målsättningar. Stiftelserna önskar även att organisationerna kontaktar dem då de förbereder ansökningar. På så sätt skulle det vara möjligt att undvika oklarheter och missförstånd.

Stiftelserna förväntar sig att organisationerna bättre påvisar att deras verksamhet är betydelsefull och samhällsligt genomslagskraftig. Organisationerna kunde enligt finansiärerna tydligare kartlägga sin egen verksamhetsmiljö och stärka sina samarbetsnätverk för att nå sina målsättningar. Organisationerna skall uppfylla ett samhällsligt behov, som återspeglas i deras finansieringsgrund på ett sätt som gör att de inte endast är beroende av stiftelsefinansiering. Stiftelserna önskar att organisationsfältet skulle nätverka även med den privata sektorn, exempelvis genom en differentiering av styrelsens sammansättning. Även utvecklandet av den egna verksamheten i en riktning som skulle möjliggöra egna intäkter, skulle vara ett sätt att stärka finansieringsgrunden. Gällande sådana organisationer kunde stiftelserna förbinda sig till långsiktigare stöd exempelvis genom medfinansiering.

I stiftelseintervjuerna betonades starkt det civila samhällets och den fria verksamhetens stora samhällsliga betydelse. Ändå förde farhågorna om hållbarheten och förnyelsepotentialen hos många små organisationer med sig diskussioner om aktörernas självförståelse samt realistiska framtidsvyer och reella bedömningar om den egna verksamhetens förutsättningar. I stiftelseintervjuerna betonades även det faktum att stiftelserna inte har ett samhällsansvar, utan endast förverkligar det egna syftet. Stiftelserna tar inte ansvar för organisationernas basverksamhet. Det här betyder ändå inte att det alltid handlar om finansiering av kortvariga projekt. Långvarig finansiering och ett långtgående samarbete förutsätter ett samförstånd kring projektets målsättning och förverkligande som ofta grundas i ett mångårigt samarbete och samspel.

7. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Det här projektet har granskat stiftelsefinansieringens betydelse för och verkan på kultur- och bildningsorganisationers verksamhet i Finland. Granskningen har genomförts som en jämförande fallstudieforskning. I projektet deltog fem svenskspråkiga och fem finskspråkiga stiftelser samt sju till verksamhetsområde och språk sinsemellan olika kultur- och bildningsorganisationer, som alla erhållit stiftelsefinansiering år 2019.

Både stiftelser och organisationer är en del av den tredje sektorn och civilsamhällets aktörer. Gemensamt för dem är organisering, oberoende från staten, ideell verksamhet, självständighet och frivillighet. Därtill har de alla ett allmännyttigt syfte, vilket innebär att de verkar för det allmännas bästa och utan vinstsyfte. Samtidigt är verksamheternas karaktärer olika. Stipendiestiftelserna förverkligar sina ändamål genom att fördela finansiering ur stiftelseförmögenhetens avkastning. Organisationerna har sällan motsvarande förmögenheter, utan är nödda att söka finansiering från olika källor – medräknat stiftelsefinansiering – för att möjliggöra sin verksamhet. De deltagande stiftelserna och organisationerna fungerar i forskningsprojektet som exempel för fallstudierna. På basis av analyserna har vi dragit följande fem generella slutsatser.

I Stiftelsefinansieringens betydelse och verkan skapas i samspelet mellan stiftelserna och organisationerna.

Stiftelsernas uppgift är att finansiera sådan verksamhet som främjar deras syften, stadgar, målsättningar och värden. Således är finansieringen av organisationerna ett sätt för stiftelserna att förverkliga sina mål. Samspelet mellan stiftelserna och organisationerna är en förutsättning för stiftelsefinansieringens genomslag. Samspelet och dess framgång har direkt verkan på hur stiftelsens syfte förverkligas.

Den i analysen utformade kugghjulsmodellen beskriver hur verkan och genomslag skapas i stiftelsefinansieringens process. Modellen påvisar de lägen för samspel som formas i finansieringsprocessen där såväl stiftelserna som organisationerna kan agera och påverka, och där det enligt analysen finns behov av utveckling. Fyra centrala lägen för samspel hör samman med kriterier och mål, språk och kommunikation, motivering och öppenhet samt styrning och utveckling.

Enligt utredningen förväntar sig stiftelserna aktivare dialog från organisationerna även efter beviljad finansiering. De vill vara uppdaterade på hur den finansierade verksamheten fortskrider och hur målsättningarna förverkligas. Organisationerna å sin sida önskar att stiftelserna tydligare kommunikation såväl i samband med utlysningarna av finansiering (finansieringskriterier och stiftelsernas ändamål) som efter att finansierad verksamhet avslutats (återkoppling). Således verkar förväntningarna på kommunikation och samspel hos stiftelsernas och organisationerna delvis fokuseras på olika lägen av finansieringsprocessen.

För att utveckla samspelet – och därmed ökandet av stiftelsefinansieringens betydelse och verkan – kan stiftelserna och organisationerna förtydliga sina mål, roller och information i de lägen som kugghjulsmodellen synliggör (tabell 11).

TABELL 11.

Utvecklingsmöjligheter i samspelet mellan stiftelser och organisationer som en del av finansieringsprocessen.

Lägen för samspel	Stiftelser	Organisationer
Kriterier och ändamål	<p><i>Utgångspunkten är utdelning av finansiering för att förverkliga sitt syfte och nå sina mål</i></p>	<p><i>Utgångspunkten är att söka finansiering för att förverkliga sina mål.</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Tydliggörande av målsättningar: Vilka är målsättningarna med specifika finansieringsformer i relation till stiftelsens syften? Vilken typ av aktör önskas för förverkligandet av målen? Vad förutsätter förverkligandet av aktörens organisationsform, professionalitet och övrig finansiering? • Tydliggörande av stiftelsens roll: I vilken roll vill stiftelsen agera i den finansierade verksamheten? 	<ul style="list-style-type: none"> • Tydliggörande av målsättningar: Vad skall förverkligas med hjälp av finansieringen? Hur vill man fokusera finansieringen (projekt/basfinansiering)? • Precisering av ansökningsmål: Är finansiärens mål i linje med organisationens mål? Vem borde finansiera organisationens verksamhet • Tydliggörande av den egna positionen: Är det någon annan som driver motsvarande verksamhet? Ligger ansvaret för verksamheten hos en annan aktör?
Språk och kommunikation	<ul style="list-style-type: none"> • Tydligare information: Vad finansieras av stiftelsen, vad finansieras inte? Vilka är ramvillkoren för finansieringen (minimibelopp, maximibelopp, minimiperiod, maximiperiod)? Hur kan finansieringen riktas (projekt/basfinansiering – hur definieras dessa)? • Förtydligande av språkets betydelse: Vilken betydelse har språket i relation till förverkligandet av stiftelsens syfte? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad aktiv dialog Förblir något oklart (kontakt med stiftelsen, preciseringar och behov av ytterligare information)?
Motiveringar och öppenhet	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av intern kommunikation: Hur tydligt kommuniceras utlysningens målsättning till sakkunniga och beslutsfattare? Är bedömningskriterierna i linje med ansökningskriterierna? Är beslutsprocessen tydlig för alla involverade? Får alla som bedömer ansökningarna information om ansökarens möjliga tidigare avrapporteringar? • Utveckling av extern kommunikation: Hur öppet informerar stiftelsen om hur bedömningsprocessen sker, vilka som bedömer ansökningarna och enligt vilka kriterier? 	
Styrning och utveckling	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av rapportering: Hurdan information vill man att aktörerna rapporterar om i relation till stiftelsens målsättningar och den roll som stiftelsen valt att inneha? Behövs olika former av rapportering? • Utveckling av analys: Hur analyserar stiftelsen sina olika roller i relation till de finansierade? Påverkar de från organisationerna ombedda rapporteringarna och uppföljningarna samt erhållen återkoppling preciseringar av stiftelsens målsättningar eller kommande utlysningar? Hur resurserar stiftelsen utvecklingen av sina finansieringsprocesser? • Utveckling av återkoppling: På vilka sätt ger man kommentarer om förverkligade verksamheter till de finansierade aktörerna? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad kommunikation: Hur informeras finansiären om verksamhetens fortskridande före finansieringsperiodens slut, som del av förväntad rapportering eller utöver den? • Ökad uppföljning: Följer organisationen upp hur den finansierade verksamheten förverkligas och vilka effekter och genomslag den får, även utöver den rapportering som stiftelsefinansiären förväntar? • Utveckling av verksamhet: Påverkar analyserna av organisationens egen verksamhet och genomförd rapportering på preciseringen av organisationens målsättningar och riktandet av verksamheten i framtiden? Analyserar organisationen sin egen verksamhet i relation till den förändrade verksamhetsmiljön? Påverkar analysen av den egna verksamheten och målsättningarna kommande ansökningar?

II Stiftelserna intar olika roller i relation till de finansierade kultur- och bildningsorganisationerna.

De granskade stiftelserna förenas av allmännyttan, lika värdegrund och bärkraftig verksamhet som mål. Att dela ut finansiering är bara en del av en mångsidig verksamhet för alla. Stiftelsernas vill ha ett mångsidigt och ökande samspel med de finansierade organisationerna samt som mål att utveckla finansieringsprocesserna, verksamheten och sin genomslagskraft. Stiftelserna skiljer sig åt sinsemellan bland annat genom sin tillkomsthistoria, verksamhetens omfattning, i kommunikationen kring sin verksamhet samt sin organisationsstruktur. Även den kulturpolitiska aktiviteten varierar.

Analysen påvisar att stiftelserna intar olika roller i relation till de kultur- och bildningsorganisationer som de finansierar. De här rollerna kan koncentreras till tre olika: **finansiär**, **samarbetspartner** och **ägare**. ”Ägare” hänvisar här inte till verksamhetens eller organisationens konkreta eller juridiska ägandeskap, utan till att man tar sig aktiv styrningsrättighet i riktandet av de finansierade verksamheterna och strategiska förverkligande.

I **finansiärens** roll finansierar stiftelsen organisationer med grund i ansökningar enligt den tidigare beskrivna finansieringsprocessen. Stiftelsens styrningsgrad är då svag i relation till verksamheten. I **samarbetspartnerns** roll är stiftelsen i samspel med organisationen även utanför den ordinarie finansieringsprocessen. Där är styrningsgraden skälig i relation till organisationens verksamhet. Som **ägare** innehar stiftelsen en aktiv roll exempelvis som grundare av organisationen eller som aktör i organisationens styrelse. Då är styrningsgraden stark i relation till organisationens verksamhet. (Tabell 12.)

Analysen påvisar att stiftelserna innehar olika roller gentemot olika organisationer och att de olika rollerna även går omlott. Rollerna kan vara medvetet eller omedvetet intagna eller uppkomna. Stiftelsernas har enligt granskningen inte nämnvärt differentierat eller kommunicerat sina olika roller i finansieringsprocessens olika skeden. I vissa fall kan stiftelserna och organisationerna även ha olika uppfattningar om vilken roll som stiftelsen har i relation till organisationen. Detta har en effekt på hur stiftelsen styrningsgrad och ägandeskap uppfattas, vilket betonar betydelsen av stiftelsens egen uppfattning, artikulation och kommunikation om den egna rollen.

TABELL 12.

Stiftelsens roller i relation till organisationerna.

Roll	Finansiär	Samarbetspartner	Ägare
Positionering	Stiftelsen finansierar organisationen på basis av ansökan. Samspelet begränsas till finansieringsprocessen	Stiftelsen är i samspel med organisationen även utanför finansieringsprocessen. Stiftelsen finansierar organisationen utanför den ordinarie ansökningsomgången och/eller genomför gemensamma projekt med organisationen.	Stiftelsen påverkar grundandet av organisationen. Stiftelsen verkar i organisationens styrelse och har inflytelse över organisationens styrning.
Styrningsgrad	Svag	Skälig	Stark

III Uppföljningen och utvärderingen av stiftelsefinansieringens genomslag förutsätter ett tydliggörande av stiftelsens roller och dess uppföljning i finansieringsprocesserna.

Forskningen påvisar att stiftelserna i högre grad kunde urskilja de egna rollerna och dessas betydelse i relation till stiftelsernas egna ändamål. För bärkraftigheten av stiftelsernas verksamhet är det viktigt att de utvärderar sin egen verksamhet, förverkligandet av sina målsättningar, sin roll som finansiär samt tar beslut om sina roller och vid behov om förändringen av dem. Stiftelsens olika roller förväntar även olika saker av dem som en del av finansieringsprocessen. (Tabell 13.)

I **finansiärens roll** beviljar stiftelsen finansiering till organisationen för förverkligandet av enskilda projekt och bedömer att den finansierade har förmågan att genomföra projektet. Stiftelsen följer upp verksamheten enligt sin praxis. Om stiftelsen fungerar som finansiär av många olika organisationer är det inte möjligt eller ens lönt att försöka följa upp varje projekts genomförande, effekter och genomslag. Resurserna för uppföljning av projekt bör varieras och vissa projekt väljas ut för närmare granskning, exempelvis med grund i vem som förverkligar det eller i projektets innehåll. I finansiärens fall formas stiftelsefinansieringens genomslag i allmänhet genom mängden, mångsidigheten och variationen av finansierade projekt: genom att finansiären är aktiv på många håll.

I **samarbetspartnerns roll** förbinder sig stiftelsen till förverkligandet av en viss organisations verksamhet i högre grad än enbart som finansiär. Utgångspunkten för samarbetspartnerskapet är att stiftelsen tydligt definierar vad partnerskapet består av och vad man vill uppnå med det. I valet av samarbetspart bedömer stiftelsen partnerns professionalitet och kompetens utifrån ett samarbetsperspektiv. Då handlar det i vidare bemärkelse även om organisationens värdegrund och profil. Samarbetspartnerskap knyts för en viss tid och en överenskommelse görs även om uppföljningen: som samarbetspartner definierar stiftelsen en tydlig tidsplan för uppföljning och rapportering samt eventuella kontrollpunkter där man försäkrar sig om att verksamheten fortskrider på önskat sätt. Rapporteringen kan koncentreras exempelvis på förverkligandet av stiftelsens vissa mål, som den har för arbetet. Vid sidan av en skriftlig rapport kan uppföljningen ske via möten eller exempelvis genom organisationens självutvärdering. I samarbetet skapas stiftelsefinansieringens genomslag genom långsiktig verksamhet och kontinuerligt samspel.

I **ägarrollen** tar stiftelsen aktiv del i uppstartandet av en verksamhet som främjar dess ändamål. Då kan det exempelvis vara fråga om att stiftelsen själv tar initiativ till att grunda en organisation och definierar vad

som avses med organisationens verksamhet och hur den struktureras. Då stiftelsen innehar ägarrollen skapas stiftelsefinansieringens genomslag som en del av den verksamhet som styrs av stiftelsen.

I alla de föregående rollerna är det fråga om att förverkliga stiftelsens ändamål, men på olika sätt. Stiftelsernas olika roller kopplas samman med frågan om bas- och projektfinansiering och den oklara gränsen dem emellan. Stiftelserna har anledning att tydliggöra för sig själv och för andra vilken typ av verksamhet de vill upprätthålla, med vilken insats och för vilken tidsperiod. Det är även väsentligt att stiftelserna tydligt kommunicerar om de roller som de väljer att inta.

TABELL 13.

Stiftelsens roller och åtgärder i finansieringsprocessen.

Stiftelsens åtgärder i finansieringsprocessen	Stiftelsen är finansär	Stiftelsen är samarbetspartner	Stiftelsen är ägare
Utgångspunkt och utlysning av ansökning	Stiftelsen definierar och kommunicerar till den finansierade att det är fråga om en engångsfinansiering av ett specifikt projekt/en specifik del av verksamheten.	Stiftelsen definierar sin roll och sitt ansvar som samarbetspartner, lyser ut en ansökan eller tar kontakt med potentiella organisationsaktörer. Aktörerna kommunicerar och avtalar tydligt villkoren för samarbetets tidsperiod och målsättningar.	Stiftelsen är aktiv initiativtagare för uppbyggnaden av den aktivitet som man har som mål.
Bedömning och beslutsfattande	Stiftelsen bedömer organisationens verksamhet i relation till förverkligandet av projektet/verksamheten, som har engångskaraktär.	Stiftelsen bedömer graden av professionalitet i organisationens verksamhet och dess kompetens i rollen som samarbetspartner.	Stiftelsen definierar de centrala målsättningarna som organisationen skall förverkliga samt formerna för organisationens verksamhet.
Uppföljning	Stiftelsen förväntar sig avrapportering på ett generellt plan. Möjlig precisare uppföljning av en utvald mindre och varierande grupp av projektaktörer.	Stiftelsen definierar en tydlig tidsplan för uppföljning och avrapportering: kontrollpunkter, där man granskar om man går i avsedd riktning. Ett skräddarsytt rapporteringsformulär, möjliga möten samt egenutvärdering av organisationen.	Uppföljningen sker som en del av stiftelsens uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten.
Effekter och genomslag	Stiftelsefinansieringens genomslag formas genom mängden, mångsidigheten och variationen av finansierade projekt.	Stiftelsefinansieringens genomslag formas genom långsiktig verksamhet som främjar finansierens och den finansierades gemensamma målsättningar.	Stiftelsefinansieringens genomslag formas som en del av hela den verksamhet som stiftelsen styr.

IV Stiftelsefinansieringens karaktär och betydelse är olika på det finskspråkiga och det svenskspråkiga organisationsfältet.

Gemensamt för exempelorganisationerna i granskningen är verksamhetens form och iakttagandet av god förenings sed som utgångspunkt för verksamheten. De delar en värdegrund och ser sig själva som centrala aktörer inom sina verksamhetsområden. Exempelorganisationerna fungerar som en plattform för samarbeten och är i förhållande till sin storlek betydelsefulla aktörer. Gemensamt är även upplevelsen av att de tillgängliga resurserna är små i relation till de förväntningar som organisationerna uppfattar ställs på dem.

Exempelorganisationerna skiljer sig sinsemellan särskilt genom olika målsättningar och målgrupper för verksamheterna samt den ställning som olika finansieringskällor har i verksamheten. De här skillnaderna blir särskilt synliga mellan de finskspråkiga och de svenskspråkiga exempelorganisationerna. Stiftelsefinansieringen är viktig för alla exempelorganisationer, men dess betydelse är individuell. Stiftelsefinansieringens betydelse varierar bland annat enligt organisationernas olika verksamhetsområden, verksamhetsformer, språkbundenhet, historia samt i relation till annan finansiering.

För de svenskspråkiga exempelorganisationerna är stiftelsefinansieringen särskilt betydelsefull då de har en lång gemensam historia med de svenskspråkiga stiftelserna samt gemensamma målsättningar som gäller stärkandet av det svenska språkets och kulturens ställning och bevarande. Detta har styrt de svenskspråkiga exempelorganisationerna att söka finansiering särskilt från de svenskspråkiga stiftelserna. Samtidigt har organisationernas förtroende för den offentliga sektorn som finansiär av verksamheten förblivit svag.

De svenskspråkiga aktörernas förståelse av kulturbegreppet är vid och täcker generellt verksamhet inom den svenskspråkiga livssfären. De finskspråkiga stiftelsernas och exempelorganisationerna tolkar å sin sida kulturbegreppet snävare och kopplar samman det tydligare med olika konstarter och främjande av konstnärernas verksamhetsförutsättningar. De svenskspråkiga stiftelserna har enligt intervjuerna och strategierna en kulturbärande uppgift och deras uppfattning om sitt ansvar att bibehålla svenskspråkig verksamhet är stark. Som en avigsida kan vara följderna att stiftelserna påtar sig för stora ansvarsbördor i förhållande till tillgängliga resurser. Det är därför viktigt att stiftelserna preciserar sina målsättningar, åtgärder och roller i relation till det allmänna ändamålet.

V Stiftelsefinansieringen har oundvikligen en relation till offentlig finansiering.

Stiftelsefinansieringen och annan finansiering sammanflätas i organisationernas verksamhet. Därför påverkas stiftelsefinansieringens betydelse av organisationernas övriga finansieringskällor och dessas stabilitet.

De finskspråkiga och de svenskspråkiga exempelorganisationerna har enligt analysen delvis olika relation till offentlig finansiering. Vanefrågor och brist på förtroende för offentlig finansiering eller dess tillräcklighet styr de svenskspråkiga organisationerna att söka finansiering särskilt från det svenskspråkiga stiftelsefältet. Även verksamhetens bredd påverkar de svenskspråkiga organisationernas upplevelse av att det är svårt att inom den offentliga sektorn hitta den part som skulle kunna notera dem som möjliga mottagare av finansiering.

Analysen påvisar att den offentliga sektorns verksamhet som finansiär särskilt gällande svenskspråkiga kultur- och bildningsorganisationer kräver ytterligare utredning. Det vore viktigt att granska varför den offentliga sektorn, som ansvarar för förverkligandet av språkliga och kulturella grundrättigheter, inte upplevs tillräckligt identifiera eller stöda svenskspråkiga kultur- och bildningsverksamhet. Därtill bör man granska skälen till att svenskspråkiga organisationer inte nödvändigtvis ens ansöker om offentlig finansiering.

I stiftelseintervjuerna framkom att många uppfattar att basfinansieringen av organisationernas verksamhet borde vara den offentliga sektorns ansvar och stiftelsernas roll vore att stödja målinriktade projekt. Ur detta perspektiv kan kultur- och bildningsorganisationer exempelvis komplettera den offentliga sektorns serviceutbud genom att producera sådan service som den offentliga sektorn inte förmår producera tillräckligt effektivt och då erhålla offentlig finansiering. I ett vidare perspektiv är det fråga om vilket samhällsansvar den offentliga sektorn har för den tredje sektorns civilsamhälleliga verksamheter och aktörer.

Vår granskning infaller under en period då krav på förändring och utveckling riktats mot relationen mellan den offentliga och den tredje sektorn. Den åtstramadade offentliga ekonomin och det bedömda minskandet av tipsvinstmedlen har försvagat framtidsvyerna för konst- och kulturområdets stöd. Det offentliga stödet till kulturverksamheter har under de senaste åren ifrågasatts och beskurits. Samtidigt riktar den offentliga sektorn än mer förväntningar mot den tredje sektorn för finansiering och förverkligande av verksamheten. Förtydligandet av de olika sektorernas roller förutsätter dialog och forskning om samarbetet mellan stiftelserna och offentliga aktörer, om identifierandet av gemensamma mål, ansvarsfördelning och bärkraftighet.

KÄLLOR

Dokument

Exempelorganisationernas stiftelseurkunder

Stiftelsernas stadgar

Stiftelsernas verksamhetsberättelser 2019

- Alfred Kordelinin säätiö (2019). *Vuosikertomus. 99. toimintavuosi 2019*. Hämtad från https://kordelin.fi/wp-content/uploads/2020/01/AK_vuosikertomus_2019_web_sivuttain-1.pdf
- Jane och Aatos Erkkos stiftelse (2019). *Toimintakertomus 2019. Tuloslaskelma ja tase 2019*. Hämtad från https://jaes.fi/wp-content/uploads/2020/06/Toimintakertomus_2019_JAES_FI.pdf
- Jenny ja Antti Wihurin rahasto (2019). *Vuosikertomus 2019*. Hämtad från https://issuu.com/jennyjaanttiwihurinrahasto/docs/wihuri_vuosikertomus_2019_issuu_jaw
- Konestiftelsen (2019). *Vuosikertomus 2019*. Hämtad från https://koneensaatio.fi/wp-content/uploads/KS_vuosikertomus2019_WEB.pdf
- Konstsamfundet (2019). *Föreningen Konstsamfundets verksamhetsberättelse och bokslut 2019*. Hämtad från https://konstsamfundet.fi/wp-content/uploads/2020/06/Konstsamfundet_verksamhetsbera%CC%88ttelse-2019-Korrigerad-slutlig-1.pdf
- Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr (2019). *Verksamhetsberättelse och bokslut 01.01.2019–31.12.2019*. Hämtad från <https://bmr.fi/wp-content/uploads/2020/06/Verksamhetsber%C3%A4ttelse-och-bokslut-2019.pdf>
- Stiftelsen Tre Smeder (2019). *Bokslut och beviljade understöd 2019*. Hämtad från <https://tresmeder.fi/beviljade-understod>
- Suomen Kulttuurirahasto (2019). *Vuosikertomus 2018–2019*. Hämtad från https://skr.fi/vuosikertomus/skr-vuosikertomus_2018-2019/#p=1
- Svenska folkskolans vänner rf (2019). *Verksamhetsberättelse och bokslut 2019*. Hämtad från <https://www.sfv.fi/Site/Data/2942/Files/redovisning/SFV%20bokslut%202019.pdf>
- Svenska kulturfonden (2019). *Svenska kulturfonden 2019*. https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2020/05/Arsbok2019_bladderex_liten.pdf

Litteratur

- Ahdekivi, E. (2014). *Säätiöt omistajina*. Pörssisäätiö.
- Bartlett, L. & Vavrus, F. (2017). *Rethinking Case Study Research. A Comparative Approach*. Routledge.
- Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G. & Horlings, L. (toim.). (2015). *Culture in, for and as sustainable development: conclusions from the COST Action IS1007 investigating cultural sustainability*. University of Jyväskylä.
- Gerring, J. (2004). What is a Case Study and What is it Good For? *American Political Science Review*, 98(2), 341–354. Hämtad från <http://www.jstor.org/stable/4145316>
- Goodrick, D. (2014). *Comparative Case Studies. Methodological Briefs, Impact Evaluation No. 9*. United Nations Children's Fund (UNICEF). Hämtad från http://www.dme4peace.org/wp-content/uploads/2017/06/Comparative_Case_Studies_ENG.pdf
- Gross, J., Comunian, R., Conor, B., Dent, T., Heinonen, J., Hytti, U., Hytönen, K., Pukkinen, T., Stenholm, P. & Wilson, N. (2019). *DISCE Case Study Framework*. DISCE Publications. Hämtad från <https://disce.eu/wp-content/uploads/2019/12/DISCE-Report-D3.1-D4.1-D5.1.pdf>
- HE 166/2014. *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till stiftelse lag och vissa lagar som har samband med den*. Hämtad från <https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2014/20140166.pdf>
- Heikkilä, S. (2017). *Koettu vaikuttavuus. Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahaston toiminta apurahansaaajien kertomana*. Turun yliopiston julkaisuja 446.
- Heinämaa, R. (2016). *Helsingin kulttuuri avustusjärjestelmän kehittämiseen liittyvä selvitystyö*. Helsingin kulttuurikeskus. Hämtad från https://www.hel.fi/static/kulke/Helsingin_kulttuurin_avustusjarjestelman_kehittamiseen_liittyva_selvitystyö_2016.pdf
- Helander, V. (1998). *Kolmas sektori: Käsitteistöä, ulottuvuuksista ja tulkinnoista*. Gaudeamus.
- Helander, V. (2001). *Paikallisyhdistys lähikuvassa: yhteydet, rakenne ja toiminta*. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Hirvi-Ijäs, M. (2014). *“Ni har ju era fonder, vi har ju våra fonder” – om hållbar kulturpolitik på svenska i Finland*. Magma.
- Hirvi-Ijäs, M. & Sokka, S. (2019). *Suomen taide- ja taiteilijapolitiikka 2019*. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, Tietovihko 2.

- Hohti, P. & Kilpinen, K. (red.). (2012). *Hållbar medelanvändning i stiftelser*. Delegationen för stiftelser och fonder rf.
- Huntus, A. (2020). *Uusi rahasto vahvistamaan julkisen ja yksityisen kulttuurirahoituksen vuoropuhelua*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:15.
- Jakonen, O. (2016). *Kulttuuri puntarissa. Kulttuuripolitiikan vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi Cuporessa*. Cuporen työpapereita 2, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Jakonen, O. & Lahtinen, E. (2019). *Taide, kulttuuri ja hyvinvointi. Hallitusohjelman kulttuurin kärkihankkeen arviointi: Prosenttitaiteen periaatteen laajentaminen yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa*. Cuporen verkkojulkaisuja 53, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Jakonen, O., Kurlin Niiniaho, A., Oksanen-Särelä, K. & Sokka, S. (2021). *Mahdollisesti kulttuuria? Valtion kulttuurirahoitus Suomessa vuonna 2019*. Cuporen työpapereita 13, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Jokinen, H. & Rautiainen, P. (2008). *Taiteen edistämistä varten. Taidetoimikunnat 40 vuotta*. Taiteen keskustoimikunta.
- Justitieministeriet (2006). *Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset*. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2006:14.
- Justitieministeriet (2021). Språkliga rättigheter. Hämtad från <https://oikeusministerio.fi/sv/sprakliga-rattigheter>
- Kangas, A. (2003). Kolmas sektori ja kulttuuripolitiikka. Teoksessa S. Hänninen, A. Kangas & M. Siisiäinen (toim.), *Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori* (s. 38–69). Atena Kustannus.
- Kangas, A. & Pirnes, E. (2015). Kulttuuripoliittinen päätöksenteko, lainsäädäntö, hallinto ja rahoitus. Teoksessa I. Heiskanen, A. Kangas & R. Mitchell (toim.), *Taiteen ja kulttuurin kentät: perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö* (s. 23–108). Tietosanoma.
- Kaufman, F-X. (1987). Prevention and Intervention in the Analytical Perspective of Guidance. Teoksessa K. Hurrelmann ym. (toim.), *Social Interventions: Potential and Constraints* (s. 3-20). Walter de Gruyter.
- Kettunen, P. (2016). *Näkökulmia kulttuuripolitiikan vaikuttavuuteen*. Cuporen työpapereita 1, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Lauronen, J-P. & Hiilamo, H. (2014). Tukevatko säätiöt vaikuttavaa tutkimusta? *Tieteessä Tapahtuu*, 32(6). Hämtad från <https://journal.fi/tt/article/view/48239>
- Manninen, M. (2005). *Säätiöt Suomessa*. Cuporen julkaisuja 7, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.

- McCawley, P. (2001). *The Logic Model for Program Planning and Evaluation*. University of Idaho.
- Nurminen, H. (2013) Koneen Säätiön tarina: matka Kekkonen ajan hyvä veli -verkostosta naisjohtoiseen avoimuuteen [puhe]. Hämtad från <https://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/Koneen-Saation-tarina.pdf>
- Pihlaja, R. (2010). *Kolmas sektori ja julkinen valta*. Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut 61. Kunnallisalan kehittämissäätiö.
- Raivio, T., Aho, J., Värre, U. & Larvus, L. (2020). *Säätiöt ja rahastot ry:n jäensäätiöiden tuen kohdentuminen 2019*. Gaia Consulting Oy.
- Raivio, T., Larvus, L., Aho, J., Kilpinen, S. & Sepponen, S. (2020). *Säätiöt ja rahastot ry:n jäensäätiöiden tuen kohdentuminen 2018*. Gaia Consulting Oy.
- Rajavaara, M. (2006). *Yhteiskuntaan vaikuttava Kela. Katsaus vaikuttavuuden käsitteisiin ja arviointiin*. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 69. Kela.
- Rautiainen, P. 2008. *Suomalainen taiteilijatuki. Valtion suora ja välillinen taiteilijatuki taidetoimikuntien perustamisesta tähän päivään*. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikön julkaisuja no 34. Taiteen keskustoimikunta.
- Renko, V., Ruusuvirta, M., Forsell, S. & Häyrynen, M. (2018). *Kulttuurialan kolmannen ja neljännen sektorin rooli. Katsaus kulttuurialan kolmanteen ja neljänteen sektoriin kuntien kulttuuritoiminnassa sekä paikallisessa ja alueellisessa kehittämisessä*. Cuporen työpapereita 8, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Ruuskanen, P., Jousilahti, J., Faehnle, M., Kuusikko, K., Kuittinen, O., Virtanen, J. & Strömberg, L. (2020). *Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47. Valtioneuvosto.
- Ruusuvirta, M. (2019). *Does sector matter? Plural characteristics and logics in third sector festival organisations*. JYU Dissertations 60. Jyväskylän yliopisto.
- Ruusuvirta, M. & Saukkonen, P. (2015). Taiteen ja kulttuurin kolmas sektori. Teoksessa I. Heiskanen, A. Kangas & R. Mitchell (toim.), *Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet* (s. 354–374). Helsinki: Tietosanoma.
- Salamon, L. M. & Anheier, H. K. (1992). In Search of the Nonprofit Sector I: The Question of Definitions. *Voluntas*, 3 (2), 125–151.
- Saukkonen, P. (2013). Kolmas sektori – vanha ja uusi. *Kansalaisyhteiskunta*, 1, 6–31.

- Saukkonen, P. (2014). *Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys*. Cuporen verkkojulkaisuja 23, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Saukkonen, P. (2015). *Koneen Säätiön suunnattujen hakujen toteutus, tulokset ja vaikuttavuus*. Vaikuttavuusselvitys 2015. Koneen Säätiö.
- Seppänen-Järvelä, R. (2004). *Prosessiarviointi kehittämissuunnitelmassa. Opas käytäntöihin*. FinSoc Arviointiraportteja 4/2004. Stakes.
- Siisiäinen, M. & Kankainen, T. (2009). Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuudennäkömät Suomessa. Teoksessa T. Kankainen, H. Pessala, M. Siisiäinen, L. Stranius, H. Wass & N. Wilhelmsson (toim.), *Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen* (90–137). Oikeusministeriön julkaisuja 2009:5. Oikeusministeriö.
- Siivonen, K. (2017). Kulttuurinen kestävyys. Teoksessa K. Enqvist, I. Hetemäki & T. Tiilikainen (toim.), *Kaikki vapaudesta* (s. 275–287). Gaudeamus.
- Similä, J. (2016). *Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus*. Oikeusministeriön julkaisu 27/2016, Oikeusministeriö.
- Suomen Kulttuurirahasto [SKR] (2008). *Aatteista tekoihin. Suomen Kulttuurirahaston kulttuuripoliittiset päämäärät ja oma kulttuuritoiminta*. Suomen Kulttuurirahasto.
- Suomen Kulttuurirahasto [SKR] (2011). *Antamisen taito. Katsaus Suomen Kulttuurirahaston apurahojen jaon historiaan, toimintaympäristön muutoksiin sekä uusiin linjauksiin*. Suomen Kulttuurirahasto.
- Suomen Kulttuurirahasto [SKR] (2015). *Rahan kosketus. Miten taidetta Suomessa rahoitetaan?* Suomen Kulttuurirahasto.
- Sokka, S. & Jakonen, O. (2020). *Taidepolitiikan kepit ja porkkanat. Taiteen edistämiskeskuksen toiminta-avustukset taiteenalojen yhteisöille 2013-2019*. Cuporen verkkojulkaisuja 58, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Sokka, S., Jakonen, O., Karttunen, S. & Kangas, A. (2017). *KUULTO and Tampere together: Action research and systemic thinking as tools for identifying spillovers and understanding their generation and sustenance*. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Hämtad från https://ccspillovers.weebly.com/uploads/1/1/8/4/118427712/finland_-_testing_innovative_methods_to_evaluate_cultural_and_creative_spillovers_in_europe_.pdf
- Stufflebeam, D. L. & Coryn, C. L. S. (2014). *Evaluation Theory, Models, and Applications*. Second Edition. Jossey-Bass.
- Stiftelser och fonder rf (2019). *God stiftelsepraxis*. Stiftelser och fonder rf.
- Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry (2015).

- Yhdistysten hyvä hallintotapa. Suositus.* Hämtad från https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/12/hh-opas_nettiin.pdf
- Suvikumpu, L. (red.). (2015). *God förvaltning i stiftelser*, Delegationen för stiftelser och fonder rf.
- Suvikumpu, L. (12.6.2017). Kulttuurirahoituksen miinakentillä [blogikirjoitus]. Hämtad från <http://saatiotjarahastot.fi/juttuarkisto/kulttuurirahoituksen-miinakentilla/>
- Suvikumpu, L., Tikka, P. & Saukkonen, P. (red.). (2014). *Stiftelser med genomslagskraft!* Delegationen för stiftelser och fonder rf.
- Tiitta, A. (2018). *Tieteen tukijoukot. Suomalaiset säätiöt tieteen ja korkeimman opetuksen kehittäjinä 1917–2017.* WSOY.
- Uusikylä, P. (2019). *Endeavour to find evidence. The role of evaluation in complex systems of governance.* Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 130. Helsingin yliopisto.
- Valliluoto, S. (2014). *Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä.* Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 4/2014, Kilpailu- ja kuluttajavirasto.
- Venho, T. (2018). *Kabinetin puolella – säätiöt ja puoluerahoitus Suomessa.* Kunnallisan kehittämissäätiön julkaisu 18. Kunnallisan kehittämissäätiö.
- Virén, M. (2014). *Yleishyödylliset yhteisöt Suomessa. Verot, lahjoitukset ja avustukset tutkimuksen kohteena.* Forskningsrapporter från Svenska handelshögskolan.

Bilaga: Bakgrundskartläggningen

Stiftelsefinansieringens betydelse för kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet

Kartläggning av organisationernas bakgrund och situation

Syftet med kartläggningen

Kulturpolitiska forskningscentret Cupore genomför ett forskningsprojekt om fondfinansieringens betydelse för kultur- och bildningsorganisationernas verksamhet i Finland. Med detta frågeformulär kartlägger vi data om temat ur organisationernas synvinkel.

Frågeformuläret skickas till en grupp finsk- och svenskspråkiga organisationer som vi benämner fallstudier. Organisationerna har valts ut på förslag av de deltagande fonderna. Fallstudierna representerar till sin inriktning, storlek och syften ett varierat utsnitt av den tredje sektorns kultur- och bildningsorganisationer.

Forskningsprojektet är tvåspråkigt. I projektet deltar de svenskspråkiga fonderna Svenska Kulturfonden, Konstsfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Stiftelsen Tre Smeder. De finskspråkiga fonderna som deltar är Suomen Kulttuurirahasto, Konestiftelsen, Jane och Aatos Erkkos stiftelse, Jenny ja Antti Wihurin rahasto samt Alfred Kordelinin säätiö.

Resultaten av kartläggningen är en del av forskningens material. Efter kartläggningen görs intervjuer med representanter för organisationerna med grund i frågeformulärets svar. Forskningsprojektets resultat samlas i en slutrapport som publiceras i början av 2021.

Svarsinstruktioner finns på nästa sida. Beräknad svarstid är ca. 45 minuter.

Forskningsprojektet på Cupores hemsida

Datasäkerhetsbeskrivningen för forskningsprojektet finns för påseende vid anmodan. Cupores allmänna datasäkerhetsbeskrivning finns på Cupores hemsida.

Svarsinstruktion

Enkäten består av fem delar:

1. Grunddata
2. Verksamhetsområde och syfte
3. Resurser
4. Samarbete och dialog med fondfinansiärerna
5. Uppföljning och kontinuitet i verksamheten

Varje delområde innehåller en rad frågor, som delvis är öppna, delvis mångvalsfrågor. Frågor om finansieringen i grunddatadelen rör år 2019.

Vi önskar att frågorna besvaras av organisationens verksamhetsledare eller någon motsvarande person. Flera personer kan delta i besvarandet, men vi önskar en-dast ett svar från varje organisation.

När formuläret är ifyllt kan respondenten beställa en sammanställning till sin egen e-mailadress.

1 Grunddata

- 1.1 Organisationens namn
- 1.2 Respondentens kontaktuppgifter och ställning i organisationen
- 1.3 Antalet fastanställda i organisationen år 2019
- 1.4 Budgetutfall år 2019
Bedömning av fördelningen mellan olika finansieringskällor i budgetutfallet 2019. Markera mängden euro (1 000) vid varje finansieringskälla.

2 Verksamhetsområde och syfte

- 2.1 Varför och för vem finns ni till?
- 2.2 Vilka är era centrala mål?
- 2.3 Hur avgränsar ni ert verksamhetsområde?
- 2.4 Hurdan är er roll på ert verksamhetsområde?
- 2.5 Hurdana är era centrala värden och hur kommer de till uttryck i er verksamhet?

3 Resurser

- 3.1 Har ni under de tre senaste åren ansökt om grundbidrag för er verksamhet
 - från den offentlig sektorn? Från vilka offentliga instanser har ni sökt om grundfinansiering?
 - fonder? Från vilka fonder har ni sökt om grundfinansiering?
 - annan finansiering, vad?

- 3.2 Har ni under de tre senaste åren ansökt om projektbidrag
 - från den offentlig sektorn (ex. staten, kommuner, EU)? Från vilka offentliga instanser har ni sökt om projektfinansiering?
 - fonder? Från vilka fonder har ni sökt om projektfinansiering?
 - annan finansiering, vad?
- 3.3 Har ni under de tre senaste åren från fonder erhållit grundfinansiering? Från vilka fonder har ni erhållit grundfinansiering och i vilket syfte?
- 3.4 Har ni under de tre senaste åren från fonder erhållit projektfinansiering? Från vilka fonder har ni erhållit projektfinansiering och i vilket syfte?
- 3.5 Vilken betydelse har fondfinansieringen för er verksamhet i jämförelse med andra finansieringskällor på skalan 1–5?
- 3.6 Hurdana är era resurser i relation till era verksamhetsmål och till de förväntningar som finns på er verksamhet på skalan 1–5?

4 Samarbete och dialog med fondfinansiärerna

- 4.1 Vilken typ av dialog för ni med fondfinansiärerna?
- 4.2 På skalan 1–5, hur fungerande bedömer ni att samarbetet och dialogen med fondfinansiärerna är?
- 4.3 På skalan 1–5, hur väl känner ni till fondfinansiärernas centrala mål och syften?
- 4.4 På vilka sätt skulle ni vilja utveckla samarbetet och dialogen med fondfinansiärerna?

5 Uppföljning och kontinuitet i verksamheten

- 5.1 På vilka sätt följer ni upp och utvärderar er verksamhet och uppfyllelsen av målen?
- 5.2 På skalan 1–5, hur bedömer ni att ni lyckats med att uppnå er organisations centrala mål?
- 5.3 På skalan 1–5, hur stabila uppfattar ni era verksamhetsförutsättningar för närvarande?
- 5.4 Vad ser ni som huvudsakliga utmaningar och möjligheter för verksamheten i er organisation i framtiden?
- 5.5 På vilka sätt skulle ni vilja utveckla verksamheten i er organisation i framtiden?